
GMINA SZULBORZE WIELKIE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 1A
DO UCHWAŁY NR 29/VII/2015
RADY GMINY SZULBORZE WIELKIE Z DNIA 30 WRZEŚNIA 2015 ROKU

ZAŁĄCZNIK NR 2
DO UCHWAŁY NR 29/VII/2015
RADY GMINY SZULBORZE WIELKIE Z DNIA 30 WRZEŚNIA 2015 ROKU

ROK ZAŁOŻENIA 1989
BIURO UL. GROTTGERA 26/3 · 80-311 GDAŃSK
spółka z o.o. TEL./FAX (48)(58) 554-84-40
URBANISTYCZNE
NIP 584-020-36-47 REGON 008049023
KRS 0000093085 KAPITAŁ ZAKŁADOWY 84.000 zł
Tel/fax (58) 554-84-40 tel. (58) 520-92-22, 520-92-23
Mail: urbppp@ppp.gda.pl www.ppp.gda.pl

W R Z E S I E Ń 2 0 1 5 R .

PROJEKT STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZULBORZE WIELKIE

Opracowanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zwane w dalszej części dokumentu Studium, jest wypełnieniem ustawowego obowiązku określenia polityki przestrzennej, w tym zasad zagospodarowania przestrzennego terenu gminy. Zgodnie z art. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, opracowanie studium jest zadaniem własnym gminy, realizowanym przez Wójta na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Formalny zakres i tryb pracy nad Studium określa ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zmianami).

Studium jest aktualizacją dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie, przyjętego uchwałą Nr 63/XVIII/2004 przez Radę Gminy Szulborze Wielkie w dniu 30 listopada 2004 roku.

Projekt Studium został opracowany w wykonaniu uchwały nr 130/XXIX/2014 Rady Gminy Szulborze Wielkie z dnia 9 maja 2014r w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Projekt studium wykonany został w latach 2014 - 2015 we współpracy z Wójtem Gminy Szulborze Wielkie oraz Urzędem Gminy Szulborze Wielkie przez zespół autorski Biura Urbanistycznego PPP sp. z o.o. w Gdańsku w następującym składzie:

- mgr inż. arch. Aleksandra Piskorska
- mgr inż. Marta Kozakiewicz
- mgr inż. arch. Beata Krzystek
- mgr Katarzyna Hrynkiewicz
- mgr Maciej Mach
- mgr Karol Wrosz

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA**SPIS TREŚCI**

CZĘŚĆ I – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SZULBORZE WIELKIE	7
SCHEMAT - POŁOŻENIE GMINY NA TLE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU	7
Tabela: Charakterystyka obrębów geodezyjnych na obszarze gminy Szulborze Wielkie	8
SCHEMAT - PODZIAŁ GMINY NA OBRĘBY GEODEZYJNE	8
CZĘŚĆ II - UWARUNKOWANIA	9
1. Ludność, tendencje zmian	10
Tabela: Ogólna liczba ludności na obszarze gminy Szulborze Wielkie w latach 1995-2013 wg faktycznego miejsca zamieszkania	10
Tabela: Liczba ludności wg wsi w gminie Szulborze Wielkie w latach 2002-2013	10
2. Sieć osadnicza	11
3. Warunki i jakość życia mieszkańców, wyposażenie w usługi publiczne	11
3.1. Wyposażenie w usługi publiczne	11
3.2. Usługi, obsługa ludności	13
3.3. Warunki mieszkaniowe	13
Tabela: Zmiany w zasobie mieszkaniowym gminy w latach 2002 – 2012r.	13
4. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony	14
5. Uwarunkowania wynikające z przeznaczenia i zagospodarowania terenu - główne funkcje	14
5.1. Użytkowanie terenów	14
Tabela: Struktura użytków	14
5.2. Rolnictwo i leśnictwo	15
5.2.1. Gospodarstwa rolne	15
Tabela: Struktura wielkości gospodarstw rolnych	15
5.2.2. Kierunki produkcji rolnej	16
Tabela: Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Szulborze Wielkie w latach 2002-2010	16
Tabela: Zestawienie gospodarstw rolnych zajmujących się hodowlą zwierząt w poszczególnych sołectwach	16
5.2.3. Obsługa rolnictwa, przetwórstwo rolno - spożywcze	17
5.3. Leśnictwo	17
5.4. Produkcja	17
5.5. Działalność gospodarcza	17
Tabela: Charakterystyka aktywnych działalności gospodarczych w poszczególnych miejscowościach	18
Tabela: Charakterystyka zawieszonych działalności gospodarczych w poszczególnych miejscowościach:	19
5.6. Turystyka	20
6. Stan środowiska, wymogi ochrony środowiska i przyrody	21
6.1. Położenie gminy na tle jednostek fizyczno - geograficznych	21
SCHEMAT - REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA POLSKI	21
6.2. Zasoby środowiska przyrodniczego	21
6.2.1. Warunki geomorfologiczne i rzeźba terenu	21
SCHEMAT - HIPSOMETRIA OBSZARU GMINY SZULBORZE WIELKIE	22
6.2.2. Budowa geologiczna	23
SCHEMAT - POWIERZCHNIOWE UTWORY GEOLOGICZNE NA OBSZARZE GMINY SZULBORZE WIELKIE	23
6.2.3. Wody powierzchniowe	24
6.2.4. Wody podziemne	24
6.2.5. Warunki klimatyczne	24
6.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska	25
6.3.1. Jakość wód powierzchniowych	25
6.3.2. Jakość wód podziemnych	25
6.3.3. Jakość powietrza atmosferycznego	25
6.3.4. Hałas	26
6.3.5. Pola elektromagnetyczne	26
6.4. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna	26
6.4.1. Struktura użytków rolnych	26

Tabela: Struktura użytków rolnych wg rodzajów użytków	26
SCHEMAT - KLASYFIKACJA UŻYTKÓW NA OBSZARZE GMINY SZULBORZE WIELKIE	27
Tabela: Zestawienie gruntów rolnych według klas użytków	28
6.4.2. Warunki glebowe	28
6.4.3. Jakość gleby i ziemi	28
6.4.4. Leśna przestrzeń produkcyjna	29
7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	30
7.1. Zarys historii obszaru gminy	30
7.2. Kształtowanie się sieci osadniczej	32
Tabela: Zmiany w sieci osadniczej na obszarze gminy Szulborze Wielkie	32
7.3. Zasoby krajobrazu kulturowego gminy	33
7.3.1. Zabudowa regionalna	33
7.3.2. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków województwa mazowieckiego	41
7.3.3. Zabytki archeologiczne	42
Tabela: Wykaz stanowisk archeologicznych	42
7.3.4. Inne dzieła architektury i budownictwa – kapliczki, figury i krzyże przydrożne	43
SCHEMAT - ROZMIESZCZENIE KAPLICZEK, FIGUR I KRZYŻY PRZYDROŻNYCH	44
7.3.5. Dzieła budownictwa obronnego - fragment umocnień „Linii Mołotowa”	45
7.3.6. Zabytkowe cmentarze	47
8. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	47
9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	47
10. Stan prawny gruntów	50
Tabela: Struktura własności gruntów	50
11. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	51
12. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	52
13. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	52
14. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	52
15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	52
15.1. Rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim	52
15.2. Rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych	53
15.3. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	53
Tabela: Zasady zagospodarowania przestrzennego wynikające z planu Województwa Mazowieckiego	53
16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	54
CZĘŚĆ III - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZULBORZE WIELKIE	55
1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów	56
1.1. Cele rozwoju gminy	56
1.2. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	56
1.2.1. Struktura sieci osadniczej	56
1.2.2. Tereny rozwojowe, oferta inwestycyjna	57
1.2.3. Obszary przeznaczone na cele usług publicznych	57
1.2.4. Powierzchniowa eksploatacja kopalin	58
1.3. Tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	59
1.3.1. Tereny, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW	59
1.3.2. Strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	59
1.3.3. Tereny, na których dopuszcza się lokalizację pozostałych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii	60
1.4. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, melioracje, mała retencja	60
1.4.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	60
1.4.2. Zalesienia	61
1.4.3. Melioracje	61
1.4.4. Mała retencja	61
1.5. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	62
Tabela: Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	62

1.6. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	63
1.7. Inne obszary problemowe	63
1.7.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	63
1.7.2. Obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kapaliny filar ochronny	63
1.7.3. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych	63
1.7.4. Obszary położone w sąsiedztwie czynnych cmentarzy	63
1.7.5. Lokalizacja zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi	63
2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy	64
2.1. Zasady kształtowania form zabudowy	64
2.2. Parametry i wskaźniki urbanistyczne	64
Tabela: Parametry i wskaźniki urbanistyczne	64
2.3. Zasady lokalizacji reklam i nośników reklamowych	64
2.4. Zasady dotyczące kolorystyki obiektów	64
2.5. Zasady dotyczące zapewnienia miejsc parkingowych	65
2.6. Tereny wyłączone spod zabudowy	65
3. Kierunki ochrony przyrody i krajobrazu	66
3.1. Formy ochrony przyrody i krajobrazu na terenie gminy Szulborze Wielkie	66
3.2. System osnowy ekologicznej gminy	66
SCHEMAT - OSNOWA EKOLOGICZNA GMINY NA TLE POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH	67
4. Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	68
4.1. Ochrona zabytków na terenie gminy Szulborze Wielkie	68
4.1.1. Formy ochrony zabytków	68
4.1.2. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków województwa mazowieckiego, strefy ochrony konserwatorskiej	68
4.2. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego gminy	69
4.3. Strefy ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych	70
4.4. Ochrona zabytków archeologicznych	71
4.5. Kierunki działań związanych z ewidencjonowaniem zabytków i opieką nad zabytkami	71
5. Stan systemu komunikacji i kierunki jego rozwoju	73
5.1. Układ drogowy	73
5.1.1. Drogi według kategorii	73
Tabela: Wykaz dróg powiatowych	73
Tabela: Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Szulborze Wielkie	73
5.1.2. Kierunki rozwoju układu drogowego	74
Tabela: Podstawowy układ drogowy	74
SCHEMAT - UKŁAD KOMUNIKACYJNY GMINY SZULBORZE WIELKIE	75
Tabela: Uzupełniający układ drogowy	76
5.2. Linia kolejowa	76
5.3. Trasy rowerowe	77
6. Stan systemów infrastruktury technicznej i kierunki ich rozwoju	78
6.1. Zaopatrzenie w wodę	78
Tabela: Sieć wodociągowa i zużycie wody na terenie gminy Szulborze Wielkie w latach 2004-2013:	78
SCHEMAT - SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ	79
6.2. Odprowadzanie ścieków komunalnych	80
6.3. Odprowadzanie wód opadowych	80
6.4. Unieszkodliwianie odpadów	81
6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną	81
6.6. Zaopatrzenie w gaz	81
SCHEMAT - SYSTEM ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	82
6.7. Zaopatrzenie w ciepło	82
6.8. Infrastruktura telekomunikacyjna	82
7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	83
8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	84
9. Polityka planistyczna na obszarze gminy Szulborze Wielkie	84

9.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ...	84
9.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	85
9.2.1. Plany obowiązujące	85
9.2.2. Plany w toku	85
9.2.3. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić m.p.z.p.	85
CZĘŚĆ IV - UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTAŁEŃ STUDIUM	86
1. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań	87
2. Synteza ustaleń studium	88
CZĘŚĆ V - ZAŁĄCZNIK NR 2 - ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG.....	91

CZĘŚĆ GRAFICZNA

ZAŁĄCZNIK NR 1B - Rys. nr 1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – mapa w skali 1:10 000;

ZAŁĄCZNIK NR 1C - Rys. nr 2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego – mapa w skali 1:10 000.

CZĘŚĆ I – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SZULBORZE WIELKIE

- Gmina Szulborze Wielkie leży w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, we wschodniej części powiatu ostrowskiego. Wschodnia część gminy graniczy z województwem podlaskim. Gmina Szulborze Wielkie od południowego - wschodu sąsiaduje z gm. Nur, od zachodu z gm. Zaręby Kościelne, od północy z gm. Andrzejewo, od wschodu z gm. Czyżew w woj. podlaskim.
- Liczba ludności gminy Szulborze Wielkie na koniec 2013 roku wyniosła 1841 mieszkańców. W ciągu ostatnich 4 lat liczba ludności w gminie utrzymuje się na podobnym poziomie – około 1800 osób. Liczba ludności w poszczególnych wsiach również jest ustabilizowana. Największą miejscowością jest Szulborze Wielkie, liczące 387 mieszkańców. W skład miejscowości Szulborze Wielkie wchodzi dwa obręby geodezyjne: Szulborze Wielkie i Szulborze-Koty, w której mieszka około 21% mieszkańców całej gminy.
- Powierzchnia gminy wynosi 46,68 km².

SCHEMAT - POŁOŻENIE GMINY NA TLE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

- Podstawową funkcją gminy Szulborze Wielkie jest rolnictwo i produkcja rolna.
- Użytki rolne zajmują ponad 76% powierzchni gminy.
- Wskaźnik lesistości wynosi ok. 19,7% powierzchni gminy. Jest to wartość niższa od średniej wojewódzkiej, która wynosi ok. 23,0% oraz od średniej dla powiatu ostrowskiego (ok. 27,9%).
- Funkcje usługowe związane z obsługą ludności koncentrują się we wsi Szulborze Wielkie. Na terenie gminy są tylko 4 zakłady produkcyjne. Turystyka i rekreacja praktycznie nie rozwijają się - nie ma ani jednego gospodarstwa agroturystycznego. Pierwsze miejsca noclegowe będą w Szulborzu Wielkim, w powstającym ośrodku szkoleniowym z salą konferencyjną i pokojami gościnnymi.
- Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 6 relacji Warszawa – Białystok, kategorii linia magistralna. Linia ta wchodzi w skład linii kolejowej E 75 i I Paneuropejskiego Korytarza Transeuropejskiego, który przebiega od Polski do Finlandii. Na terenie gminy znajduje się jeden przystanek kolejowy Szulborze-Koty, który powstał w 1950 roku.
- Przez gminę Szulborze Wielkie nie przebiegają żadne drogi krajowe ani wojewódzkie. Najbliżej granic gminy przebiega droga krajowa nr 63 relacji Siedlce – Łomża (ok. 700 m od wschodniej granicy gminy).
- Siedzibą władz gminnych jest miejscowość Szulborze Wielkie. Obszar gminy Szulborze Wielkie dzieli się na 17 obrębów geodezyjnych.

Tabela: Charakterystyka obrębów geodezyjnych na obszarze gminy Szulborze Wielkie

Lp.	Nr obrębu	Pow. ha	Nazwa obrębu	Lp.	Nr obrębu	Pow. ha	Nazwa obrębu
1.	1.	359	Brulino-Lipskie	10.	12.	382	Słup-Kolonia
2.	3.	201	Godlewo-Gudosze	11.	13.	269	Smolewo-Parcele
3.	4.	517	Gostkowo	12.	14.	317	Smolewo-Wieś
4.	5.	110	Grędzice	13.	15.	271	Szulborze-Koty
5.	6.	148	Helenowo	14.	16.	437	Szulborze Wielkie
6.	7.	207	Janczewo-Sukmanki	15.	17.	175	Świerże-Leśniewek
7.	8.	265	Janczewo Wielkie	16.	18.	207	Uścianek-Dębianka
8.	9.	504	Leśniewo	17.	19.	152	Zakrzewo-Zalesie
9.	11.	147	Słup				

SCHEMAT - PODZIAŁ GMINY NA OBRĘBY GEODEZYJNE

- Gmina Szulborze Wielkie położona jest na peryferiach województwa mazowieckiego. Ośrodek powiatowy – Ostrów Mazowiecka położony jest w odległości ok. 30 km, natomiast stolica województwa – Warszawa oddalona jest o 100km. Powiat ostrowski jest powiatem rolniczo-przemysłowym. Dwa główne ośrodki przemysłowe to Ostrów Mazowiecka i Małkinia Górna. Miasto Ostrów Mazowiecka jest większym z nich i skupia ok. 60% potencjału przemysłowego powiatu. W miejscowościach tych obserwuje się rozwój takich gałęzi przemysłu jak: spożywczy, meblowy i maszynowy.

CZĘŚĆ II - UWARUNKOWANIA

1. Ludność, tendencje zmian

- Liczba ludności gminy Szulborze Wielkie na koniec 2013 roku wyniosła 1841 mieszkańców (wg danych UG).
- W latach 2002-2012 (najbardziej wiarygodne dane z GUS z ostatniego dziesięciolecia wg faktycznego miejsca zamieszkania) nastąpił spadek liczby ludności w gminie o 128 osób, tj. o 6,6%.
- Biorąc pod uwagę dłuższy okres czasu, lata 1995-2013, liczba ludności w gminie Szulborze Wielkie spadła o ponad 16%, tj. o ok. 1/6 stanu z 1995 roku, kiedy to liczyła 2155 osób (wg danych GUS). Spadkowy trend liczby ludności został odnotowany w całym powiecie ostrowskim.
- W ciągu ostatnich 4 lat liczba ludności w gminie utrzymuje się na podobnym poziomie – około 1800 osób. Liczba ludności w poszczególnych wsiach również jest ustabilizowana, w żadnej z wsi nie odnotowano ani większych spadków liczby ludności ani większego wzrostu.

Tabela: Ogólna liczba ludności na obszarze gminy Szulborze Wielkie w latach 1995-2013 wg faktycznego miejsca zamieszkania

Rok	1995	2000	2002	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności	2155	1936	1932	1848	1731	1841	1808	1804	1798

Źródło: www.stat.gov.pl – Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Tabela: Liczba ludności wg wsi w gminie Szulborze Wielkie w latach 2002-2013

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców						
		2002 – dane GUS wg liczby ludności w gosp. domowych	2009 – Dane GUS wg Pesel	2010 – dane Urząd Gminy	2011 – Dane GUS wg miejsca zamieszkania	2011 – dane Urząd Gminy	2012 – dane Urząd Gminy	2013 – dane Urząd Gminy
1.	Brulino-Lipskie	79	81	77	77	72	73	73
2.	Godlewo-Gudosze	76	78	80	77	78	81	78
3.	Gostkowo	150	142	143	140	138	138	139
4.	Grędzice			133		131	136	132
	Mianówek			58		58	61	58
	Grędzice + Mianówek	215	194	191	187	189	197	190
5.	Helenowo	32	21	25	24	23	27	23
6.	Janczewo Wielkie	112	144	140	138	142	141	143
7.	Janczewo-Sukmanki	38	43	42	40	40	44	41
8.	Leśniewo	107	126	125	126	127	126	127
9.	Słup	84	73	72	71	66	66	68
10.	Słup-Kolonia	66	61	56	54	51	53	52
11.	Smolewo-Parcele	68	79	79	73	79	77	79
12.	Smolewo-Wieś	133	116	110	96	104	104	104
13.	Szulborze Wielkie	265						
	Szulborze-Koty	128						
	Szulborze Wielkie + Szulborze-Koty	393	399	391	398	388	387	387
14.	Świerże-Leśniewek	107	104	103	99	102	103	103
15.	Uścianek-Dębianka	118	121	122	116	120	115	120
16.	Zakrzewo-Zalesie	99	125	115	114	114	114	114
	Razem:	1877	1907	1871	1825	1833	1846	1841

Źródło: dane na dzień 31.12.2010, 31.12.2011, 31.12.2012, 31.12.2013 – Wykaz ilościowy mieszkańców, Urząd GMINY SZULBORZE WIELKIE; www.stat.gov.pl – Główny Urząd Statystyczny

Powyższe analizy zostały przeprowadzone w oparciu o dane otrzymane z Urzędu Gminy Szulborze Wielkie oraz dane opublikowane przez GUS w Banku Danych Lokalnych. Liczby te nieco różnią się od siebie, co jest wynikiem różnych danych statystycznych branych pod uwagę (wg miejsca zamieszkania, miejsca zameldowania, liczby ludności w gospodarstwach domowych).

Ze względu na burzliwą historię Gminy Szulborze Wielkie (gmina w latach 1975-1991 nie istniała) nie ma możliwości analizy zmian liczby ludności w dłuższym okresie.

2. Sieć osadnicza

Siedzibą władz gminnych jest miejscowość Szulborze Wielkie. Historia powstania gminy Szulborze Wielkie jest nietypowa:

- Gmina w Szulborzu-Kotach reaktywowała się po II Wojnie Światowej. W latach 50-tych XX wieku zlikwidowano podział powiatu na gminy, a na ich miejsce powstały gromady. W 1954 roku obszar gminy uległ rozbiściu na 4 gromady. Miały one siedziby w Szulborzu Wielkim oraz w miejscowościach, położonych poza granicami współczesnej gminy Szulborze Wielkie: Godlewo Wielkie, Godlewo - Gorzejewo i Zakrzewo — Kopijki.
- W 1973 roku zlikwidowano gromady i ponownie utworzono gminy. W 1975 roku kolejny raz zlikwidowano gminę Szulborze Wielkie, a jej obszar włączono do sąsiednich gmin: Andrzejewo, Zaręby Kościelne i Nur.
- W dniu 2 grudnia 1991 roku została ponownie utworzona gmina Szulborze Wielkie. W wyniku kolejnego podziału administracyjnego w 1999 roku gmina Szulborze Wielkie znalazła się w powiecie ostrowskim i województwie mazowieckim.

Struktura sieci osadniczej:

- Największą wsią jest Szulborze Wielkie, liczące 387 mieszkańców. W skład miejscowości Szulborze Wielkie wchodzi dwa obręby geodezyjne: Szulborze Wielkie i Szulborze — Koty.
- W grupie wsi średniej wielkości, liczących 100 – 140 mieszkańców, znajduje się 8 wsi: Gostkowo, Grędzice, Janczewo Wielkie, Leśniewo, Smolewo-Wieś, Świerże-Leśniewek, Uścianek-Dębiana, Zakrzewo-Zalesie.
- W grupie wsi małych, liczących 50 – 80 mieszkańców znajduje się 6 wsi: Brulino-Lipskie, Godlewo-Gudosze, Mianówek, Słup, Słup-Kolonia, Smolewo-Parcele.
- Poniżej 50 mieszkańców liczą dwie wsie: Janczewo-Sukmanki – 41 mieszkańców i Helenowo – 23 mieszkańców.

3. Warunki i jakość życia mieszkańców, wyposażenie w usługi publiczne

3.1. Wyposażenie w usługi publiczne

Administracja

- 1) Urząd Gminy Szulborze Wielkie, ul. Romantyczna 2 (obręb Szulborze-Koty, dz. nr 113);
- 2) 17 sołectw: Szulborze Wielkie, Szulborze-Koty, Brulino Lipskie, Godlewo-Gudosze, Gostkowo, Grędzice, Helenowo, Janczewo-Sukmanki, Janczewo Wielkie, Leśniewo, Mianówek, Słup, Słup-Kolonia, Smolewo-Parcele, Smolewo-Wieś, Świerże-Leśniewek, Uścianek-Dębiana, Zakrzewo-Zalesie.

Przy ulicy Romantycznej 2 ma swoją siedzibę Urząd Gminy Szulborze Wielkie i Ośrodek Zdrowia.

Bezpieczeństwo

1) Straż pożarna, Remiza OSP, obręb Szulborze-Koty dz. nr 113 - remiza i świetlica wiejska w jednym budynku. W Szulborzu od 1926 roku działa Ochotnicza Straż Pożarna, która posiada swoją siedzibę przy ulicy Romantycznej 1. Jest to jedyna jednostka ochrony przeciwpożarowej znajdująca się na terenie Gminy Szulborze Wielkie. OSP swoim zasięgiem działania obejmuje całą gminę, tj. ok. 4700 ha, w tym ok. 1000 ha to lasy oraz bierze udział w akcjach ratowniczych i ratowniczo - gaśniczych poza terenem gminy.

Ochotnicza Straż Pożarna w Szulborzu Wielkim nie jest włączona do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Najbliższymi jednostkami włączonymi do tego systemu jest OSP Andrzejewo oraz OSP Zaręby Kościelne.

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie ma posterunku policji. Teren gminy w obecnych strukturach obsługiwany jest przez funkcjonariuszy z Posterunku Policji w Nurze, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

Opieka Społeczna

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej w budynku Urzędu Gminy, 07-324 Szulborze Wielkie, ul. Romantyczna 2;
- 2) W czerwcu 2007 roku powstał, przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, Klub Pracy w Szulborzu Wielkim z siedzibą w bibliotece.

Oświata i wychowanie

Zespół Szkół w Szulborzu Wielkim: ul. Szarych Szeregów 1, 07-324 Szulborze Wielkie (dz. nr 360/2, obręb Leśniewo):

- 1) Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim;
- 2) Publiczne Gimnazjum w Szulborzu Wielkim;
- 3) Oddział przedszkolny –zlokalizowany w placówce szkoły w Szulborzu Wielkim.

Zmiany w sieci placówek szkolnych:

- W 2007 roku została zamknięta szkoła podstawowa w Gostkowie mieszcząca się w zabytkowym dworze;
- W 2008 roku została zlikwidowana szkoła w Godlewie-Gudoszach, znajdująca się w centralnej części wsi. W 2010r. została wydana decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na przebudowę budynku na potrzeby świetlicy wiejskiej. W chwili obecnej teren jest nieużytkowany, a gmina ma w planach sprzedać nieruchomość prywatnym inwestorom;
- Do września 2008 roku klasa zerowa Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim mieściła się w budynku zajmowanym przez Bibliotekę Publiczną gminy Szulborze Wielkie;
- Od 2008 roku na terenie gminy funkcjonuje Zespół Szkół w Szulborzu Wielkim, przy którym znajduje się hala sportowa. Obwód szkolny obejmuje całą gminę. W Zespole Szkół uczy się ok. 160 dzieci.

Na terenie gminy nie ma żłobka.

Sport i rekreacja

- 1) Ośrodek Sportu i Rekreacji - przy Zespole Szkół w Szulborzu Wielkim (obwód Leśniewo) powstały: boisko do piłki nożnej, plac zabaw, siłownia zewnętrzna outdoor fitness, planowany jest kort tenisowy;
- 2) W ramach inicjatywy LGD Zielone Sióło „Małe projekty” zostały wybudowane wiaty rekreacyjne:
 - Brulino-Lipskie dz. 143;
 - Helenowo dz.101/1;
 - Godlewo-Gudosze dz. 74;
 - Uścianek-Dębiana dz.76/2;
 - Słup 8/2;
 - Janczewo Wielkie 281/3;
- 3) Gmina Szulborze Wielkie, za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania „ZIELONE SIOŁO”, złożyła w sierpniu 2014r. trzy wnioski na rozwój zaplecza rekreacyjnego w miejscowościach:
 - Świerże-Leśniewek – działka 144;
 - Gostkowo – działka 195;
 - Grędzice – działka 73.

Kultura

- 1) Biblioteka Publiczna Gminy Szulborze Wielkie (obwód Szulborze-Koty, dz. nr 163/7);

Jedyną instytucją kultury na terenie gminy Szulborze Wielkie jest Biblioteka Gminna (powstała w 1951r.). Znajduje się ona przy ulicy Romantycznej 17, w bliskim sąsiedztwie Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim. Z księgozbioru znajdującego się w bibliotece korzystają zarówno mieszkańcy Szulborza Wielkiego jak i całej gminy. Cyklicznie organizowane są tu spotkania dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

- 2) Świetlica wiejska:

- Świetlica wiejska i remiza w jednym budynku (obwód Szulborze-Koty, dz.nr 113);
- Świetlica wiejska w Gostkowie utworzona poprzez remont i rozbudowę budynku Ochotniczej Straży Pożarnej. Świetlica znajduje się w centralnej części wsi. Wykorzystywana jest na potrzeby spotkań mieszkańców oraz szkolenia organizowane przez różne instytucje społeczne i państwowe. Świetlica znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie przystanku PKS.

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie ma Ośrodka Kultury.

Usługi ochrony zdrowia

- 1) Ośrodek Zdrowia, ul. Romantyczna 2, Szulborze Wielkie (obręb Szulborze-Koty);

W 1965 roku utworzono w Szulborzu Wielkim Ośrodek Zdrowia. Początkowo miał on swoją siedzibę w domach prywatnych, a od 1972 roku w nowo wybudowanym budynku. W 1996 roku na bazie ośrodka zdrowia został utworzony Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Zdrowia w Szulborzu Wielkim, którego organem założycielskim została gmina Szulborze Wielkie. Był to pierwszy przypadek w byłym województwie łomżyńskim przejęcia przez gminę prowadzenia ośrodka zdrowia. SPZOZ GOZ istniał do czerwca 2005 roku, kiedy to ośrodek zdrowia w Szulborzu Wielkim został włączony w struktury Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej.

Na posesji tej, w dawnym budynku gospodarczym, od września 1999 roku ma swoją siedzibę podstacja Pogotowia Ratunkowego w Ostrowi Mazowieckiej. Obejmuje ona swoim zasięgiem działania obszar gminy Szulborze Wielkie oraz gmin sąsiednich: Zaręby Kościelne, Andrzejewo, Nur i Boguty Pianki.

- 2) Punkt apteczny obok Urzędu Gminy (obręb Szulborze-Koty, dz. nr 225).

Weterynaria - usługi weterynaryjne (obręb Szulborze-Koty, dz. nr 163/1).

Cmentarz gminny, wyznaniowy cmentarz parafialny (dz. nr 362/1, obręb Leśniewo).

3.2. Usługi, obsługa ludności

Na terenie gminy usługi koncentrują się w miejscowości Szulborze Wielkie, głównie wzdłuż ul. Romantycznej i ul. kard. Stefana Wyszyńskiego. Znajduje się tu kilka sklepów, apteka, usługi fryzjerskie, weterynaryjne, fotograficzne, budowlane oraz auto serwis. Na terenach po byłym SKR znajduje się stacja paliw, punkt sprzedaży nawozów oraz składnica. W roku 2012 została wydana decyzja o warunkach zabudowy na przebudowę i rozbudowę istniejącego budynku gospodarczego ze zmianą sposobu użytkowania na budynek usługowy – ośrodek szkoleniowy z salą konferencyjną i pokojami gościnnymi. Obiekt jest w trakcie realizacji na dz. 577, 578, 579, 580 w Szulborzu Wielkim.

W Szulborzu Wielkim znajdują się również:

- **Kościół** - parafia pw. NMP Królowej Polski, dz. nr 111, obręb Szulborze-Koty. W 1981 roku wmurowano kamień węgielny pod budowę kościoła parafialnego w Szulborzu Wielkim, który realizowano w latach 1981-1986. Od 1986 roku istnieje parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Szulborzu Wielkim. Wcześniej w Szulborzu Wielkim istniała kaplica, która była umiejscowiona w byłym budynku remizy strażackiej, gdzie msze odprawiał ksiądz z parafii Zuzela.
- **Obiekty użyteczności publicznej:**
 - 1) Punkt kasowy Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej przy ul. Wyszyńskiego 14, 07-324 Szulborze Wielkie (dz. nr 577, obr. Szulborze Wielkie);
 - 2) Oddział Poczty Polskiej, ul. Bohaterów Armii Krajowej 12, 07-324 Szulborze Wielkie (dz. nr 97/3, obr. Szulborze-Koty).

Usługi zlokalizowane w pozostałych miejscowościach:

- Usługi dla rolnictwa: Świerże-Leśniewek, Brulino-Lipskie, Gostkowo, Słup-Kolonia, Grędzice;
- Usługi transportowe: Mianówek, Słup;
- Sprzedaż hurtowa skór surowych: Grędzice;
- Usługi budowlane KAM-BUD: Mianówek.

3.3. Warunki mieszkaniowe

Tabela: Zmiany w zasobie mieszkaniowym gminy w latach 2002 – 2012r.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2002	2012	zmiany 2002-2012
Zasoby mieszkaniowe na terenie GMINY SZULBORZE WIELKIE				
Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	osoby	1 932	1 804	- 128
Mieszkania	mieszkania	529	531	+ 2
Izby	izba	2 132	2 183	+ 51
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	48.773	49.318	+ 545

Średnia wielkość mieszkania	m ²	92,20	92,88	+ 0,68
Pow. mieszkania na 1 osobę	m ² /1os	25,24	27,34	+ 2,1

Źródło: www.stat.gov.pl – Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Gmina posiada mieszkania komunalne – Dom nauczyciela w Godlewie-Gudoszach, dz. nr 22/2, w którym znajdują się 4 lokale mieszkalne.

4. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Pod względem funkcjonalno-przestrzennym gmina Szulborze Wielkie charakteryzuje się przeważającym udziałem rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Użytki rolne zajmują ponad 76% powierzchni gminy. Na obecne ukształtowanie i formę zabudowy duży wpływ miał rolniczy charakter gminy. Pod względem struktury zabudowy obserwuje się duże zróżnicowanie zarówno w obszarze gminy, jak i w obrębie poszczególnych jednostek osadniczych. Wysokość budynków oraz technologia wykonania jest zróżnicowana. Trudno jest również wyróżnić charakterystyczny styl. W całej gminie dominuje zabudowa zagrodowa, uzupełniona sporadyczną zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Pod względem potencjału gospodarczego obserwuje się zróżnicowanie poziomu w poszczególnych wsiach.

Naczelną rolę przy kształtowaniu systemu osadniczego gminy miał układ komunikacyjny. Sieć osadnicza gminy skupiona jest głównie przy ciągach komunikacyjnych w postaci pasm zabudowy. Negatywnym skutkiem takiego typu zagospodarowania przestrzeni jest brak wyraźnych granic pomiędzy miejscowościami. Rozciąganie zabudowy przy głównych ciągach komunikacyjnych wpływa niekorzystnie na jakość przestrzeni i uniemożliwia wyodrębnienie centrów miejscowości. Największe zagęszczenie zabudowy występuje wzdłuż dróg powiatowych: nr 2612W relacji Czyżew - Zaręby Kościelne – Chmielewo oraz nr 2618W relacji Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębiana. Poza zwartą zabudową niektóre wsie posiadają przysiółki, rozłogi i wybudowania. Najbardziej rozproszoną wsią jest Smolewo- Parcele w południowej części gminy.

Na przełomie ostatnich 10 lat liczba mieszkańców na obszarze gminy w zasadzie nie uległa większym zmianom. Toteż głównym celem przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Przede wszystkim należy dążyć do uzupełnienia struktury istniejącej zabudowy. Potrzeba zainwestowania terenów niezabudowanych może występować ewentualnie w głównym ośrodku gminy – Szulborzu Wielkim. Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać ochronę ładu przestrzennego, zachować harmonię przestrzenną oraz odpowiednią skalę i proporcje zabudowy.

5. Uwarunkowania wynikające z przeznaczenia i zagospodarowania terenu - główne funkcje

5.1. Użytkowanie terenów

Na terenie gminy Szulborze Wielkie zdecydowanie największy udział gruntów stanowią użytki rolne – 76,2%. Użytki leśne zajmują 19,7%. Grunty zabudowane stanowią zaledwie 3,5% powierzchni gminy.

Tabela: Struktura użytków

I.p.	Rodzaj użytków	Powierzchnia ha	Udział %	I.p.	Rodzaj użytków	Powierzchnia ha
1.	Użytki rolne	3558	76,2	1.1.	grunty orne	2936
				1.2.	sady	46
				1.3.	łąki trwałe	67
				1.4.	pastwiska trwałe	378
				1.5.	Grunty rolne zabudowane	121
				1.6.	Grunty pod stawami	0
				1.7.	Grunty pod rowami	10
2.	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	918	19,7	2.1.	las	918
				2.2.	Grunty zadrzewione i zakrzewione	0
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	161	3,5	3.1.	Tereny mieszkaniowe	0
				3.2.	Tereny przemysłowe	0
				3.3.	Inne tereny zabudowane	2

				3.4.	Zurbanizowane tereny niezabudowane	0
				3.5.	Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	1
				3.6.	Tereny komunikacyjne - drogi	105
				3.7.	Tereny komunikacyjne - kolejowe	53
				3.8.	Użytki kopalne	0
4.	Grunty pod wodami	6	0,1	4.1.	Morskimi wewnętrznymi	0
				4.2.	Powierzchniowymi płynącymi	6
				4.3.	Powierzchniowymi stojącymi	0
5.	Użytki ekologiczne	0	0			
6.	Nieużytki	25	0,5			
7.	Tereny różne	0	0			
	Razem pow. ewidencyjna gminy	4668	100%			

Źródło: na podstawie zestawienia zbiorczego– stan na dzień 01.01.2014r., opracowanego przez Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej.

5.2. Rolnictwo i leśnictwo

5.2.1. Gospodarstwa rolne

Zdecydowaną większość użytków rolnych zajmują indywidualne gospodarstwa rolne (3415 ha). W Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdują się jedynie 2 ha (wg stanu na dzień 1.01.2014r.), w tym 1 ha gruntów ornych i 1 ha pastwisk trwałych. Z tego wynika, iż rolnicza przestrzeń produkcyjna, pod względem własności, w nadchodzących latach nie będzie się znacząco zmieniać, ponieważ większość użytków rolnych znajduje się w posiadaniu osób fizycznych.

Tabela: Struktura wielkości gospodarstw rolnych

Wielkość gospodarstwa	Ilość gospodarstw rolnych
Do 1 ha	37
1-5 ha	74
5-10 ha	80
10-15 ha	52
15 ha i więcej	69
Razem	312

Źródło: GUS (Powszechny spis rolny 2010)

Na terenie gminy funkcjonuje 312 indywidualnych gospodarstw rolnych. Najwięcej występuje gospodarstw o pow. 5-10 ha, stanowią one 25,64% wszystkich gospodarstw rolnych. Najmniej jest gospodarstw małych, o powierzchni do 1 ha, zaledwie 11,86%.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w roku 2010 na terenie gminy Szulborze Wielkie wniosła 12,23 ha (GUS – powszechny spis rolny, 2010). W latach 2004 – 2010 średnia wielkość gospodarstwa rolnego wzrosła z 9,92 ha do 12,23 ha.

Leśniewo

Świerże-Leśniewek

5.2.2. Kierunki produkcji rolnej

Kierunki produkcji rolnej

Produkcja roślinna: Analizując udział upraw przeważa uprawa zbóż. Największy areal zajmują mieszanki zbożowe (998 ha) oraz kukurydza (740 ha + kukurydza na ziarno 12 ha). Zdecydowanie mniej gruntów jest przeznaczanych pod uprawę pszenicy (265 ha), żyta (235 ha) oraz pszenżyta (165 ha). Ponadto na terenie gminy uprawia się również owies (85 ha), jęczmień (70 ha), rzepak ozimy (38 ha) oraz ziemniaki (18 ha). Nie obserwowano na terenie gminy udziału działów specjalnych.

Produkcja zwierzęca: Na terenie gminy Szulborze Wielkie w ciągu ostatnich 12 lat nastąpiła zmiana kierunku hodowli. W roku 2002 hodowana była głównie trzoda chlewna - ok. 3,3 tys. sztuk. Bydła było nieco mniej - ok. 2,6 tys. sztuk. W roku 2010 hodowano więcej bydła niż trzody chlewnej, co więcej populacja trzody została silnie ograniczona i wyniosła ok 644 szt., podczas gdy w tym samym czasie ilość bydła wzrosła do 4188 sztuk. Spadek hodowli widać również wśród koni, których populacja w ciągu omawianych 8 lat zmniejszyła się z 313 sztuk do 53.

Tabela: Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Szulborze Wielkie w latach 2002-2010

Rok	Bydło	Trzoda chlewna	Konie
2002	2590	3316	313
2010	4188	644	53

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechnie spisy rolne z lat 2002, 2010).

Najwięcej hodowli bydła znajduje się w sołectwach: Gostkowo oraz Uścianek-Dębianka, najmniej natomiast w sołectwach: Helenowo i Smolewo-Parcele. Hodowle trzody chlewnej skoncentrowane są głównie w sołectwach: Godlewo-Gudosze, Leśniewo oraz Szulborze Wielkie. W Szulborzu Wielkim zlokalizowanych jest najwięcej hodowli koni – 4. Na terenie gminy brak jest dużych hodowli drobiu, występują małe hodowle na potrzeby własne gospodarstw domowych.

Tabela: Zestawienie gospodarstw rolnych zajmujących się hodowlą zwierząt w poszczególnych sołectwach

Lp.	Sołectwa gminy	Bydło	Trzoda chlewna	Konie
1.	Brulino-Lipskie	12	1	0
2.	Godlewo-Gudosze	6	7	0
3.	Gostkowo	16	2	0
4.	Grędzice	12	4	0
5.	Helenowo	2	0	0
6.	Janczewo-Sukmanki	5	2	2
7.	Janczewo Wielkie	10	3	1
8.	Leśniewo	13	7	2
9.	Mianówek	4	0	1
10.	Słup	8	1	0
11.	Słup-Kolonia	5	3	0
12.	Smolewo-Parcele	2	1	0
13.	Smolewo-Wieś	11	5	1

14.	Szulborze Wielkie	8	7	4
15.	Świerże-Leśniewek	12	6	1
16.	Uścianek-Dębiana	16	1	3
17.	Zakrzewo-Zalesie	11	3	0
	Razem	153	53	15

Źródło: Dane Urzędu Gminy Szulborze Wielkie.

5.2.3. Obsługa rolnictwa, przetwórstwo rolno - spożywcze

Na terenie gminy Szulborze Wielkie znajduje się ponad 4 tys. sztuk bydła. W większości jest to bydło mleczne. Głównymi odbiorcami mleka na terenie gminy Szulborze Wielkie są największe polskie firmy mleczarskie: MLEKPOL oraz MLEKOVITA. Na budynkach gospodarczych widnieją tabliczki informujące, które gospodarstwo współpracuje z daną firmą.

Działalność usługową wspomagającą produkcję roślinną (wynajem maszyn rolniczych) prowadzi 8 przedsiębiorstw, znajdujących się w miejscowościach: Szulborze Wielkie, Świerże-Leśniewek, Brulino-Lipskie, Gostkowo, Słup-Kolonia, Grędzice.

W miejscowości Zakrzewo-Zalesie znajduje się zakład zajmujący się przetwarzaniem i konserwowaniem mięsa „Beef-Marek”.

5.3. Leśnictwo

Lasy na obszarze gminy Szulborze Wielkie zajmują powierzchnię ok. 918 ha, co daje niski wskaźnik lesistości gminy w wysokości ok. 19,7 %. Jest to wartość niższa zarówno od średniej wojewódzkiej, która wynosi ok. 23,0 %, jak również od średniej dla powiatu ostrowskiego (ok. 27,9 %).

Prawie 2/3 (65,5%) lasów na obszarze gminy Szulborze Wielkie stanowią lasy prywatne.

Lasy państwowe zajmują powierzchnię ok. 308 ha i koncentrują się w dwóch kompleksach – w północnej części obrębu Szulborze Koty i w południowej części obrębu Słup-Kolonia. Lasami państwowymi na obszarze gminy Szulborze Wielkie zarządza Nadleśnictwo Łomża, obręb Zambrów. Na terenie gminy nie ma siedziby żadnego leśnictwa.

5.4. Produkcja

Na terenie gminy Szulborze Wielkie znajdują się cztery zakłady produkcyjne, w tym dwa zlokalizowane są w Szulborzu Wielkim, jeden w miejscowości Zakrzewo-Zalesie i jeden w Świerże-Leśniewek:

- Produkcja gotowych wyrobów metalowych, Zakład Produkcyjno-Handlowy w Szulborzu Wielkim, istnieje od 2000r.;
- Produkcja wyrobów tartacznych - tartak we wsi Szulborze Wielkie, istnieje od 2002r.;
- Przetwarzanie i konserwowanie mięsa „Beef-Marek” w miejscowości Zakrzewo-Zalesie, istnieje od 1997r.;
- Zakład Produkcji Nagrobków w miejscowości Świerże-Leśniewek, istnieje od 1991r.

5.5. Działalność gospodarcza

Na terenie gminy Szulborze Wielkie jest zarejestrowanych 66 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (wg stanu na 29.08.2014r.), z czego 9 podmiotów ma zawieszoną działalność.

- najwięcej przedsiębiorstw (kilkanaście) jest zarejestrowanych w rejonie miejscowości Szulborze Wielkie. Po kilka przedsiębiorstw znajduje się we wsiach: Zakrzewo-Zalesie, Świerże-Leśniewek, Brulino-Lipskie, Słup-Kolonia, Słup, Grędzice, Smolewo-Wieś, Janczewo Wielkie, Uścianek-Dębiana, Leśniewo. Pojedyncze firmy są zarejestrowane w miejscowościach: Janczewo-Sukmanki, Gostkowo, Smolewo-Parcele, Godlewo-Gudosze, Mianówek;
- na terenie gminy Szulborze Wielkie dominuje działalność gospodarcza w branży budowlanej, zarejestrowane są 24 firmy oferujące m.in. usługi ogólnobudowlane, remontowo-budowlane, roboty budowlane wykończeniowe, pokrycia dachowe, wykonywanie instalacji sanitarnych i elektrycznych, roboty związane z budową dróg;
- działalność usługową wspomagającą produkcję roślinną (wynajem maszyn rolniczych) prowadzi 8 przedsiębiorstw, znajdujących się w miejscowościach: Szulborze Wielkie, Świerże-Leśniewek, Brulino-Lipskie, Gostkowo, Słup-Kolonia, Grędzice;
- sklepy koncentrują się głównie w Szulborzu Wielkim – 5 sklepów, w miejscowości Godlewo-Gudosze zarejestrowany jest sklep z odzieżą używaną (niefunkcjonujący);
- w Grędzicach znajduje się przedsiębiorstwo zajmujące się sprzedażą hurtową skór surowych;

- handlem na targowiskach zajmują się dwie firmy zarejestrowane w Szulborzu Wielkim – handel prowadzony jest na targowiskach w sąsiednich gminach;
- usługi weterynaryjne oferowane są przez 2 podmioty gospodarcze w miejscowościach: Brulino-Lipskie oraz Szulborze Wielkie; działalność prowadzona jest tylko w Szulborzu Wielkim;
- 3 firmy oferujące usługi w zakresie ubezpieczeń, finansów i rachunkowości zarejestrowane są w: Szulborzu Wielkim, Grędzicach oraz Uścianku-Dębianie;
- usługi transportowe oferowane są przez 2 jednostki gospodarcze w miejscowościach: Mianówek oraz Słup;
- usługi dla ludności funkcjonują w Szulborzu Wielkim: zakład fryzjerski oraz działalność fotograficzna;
- zakłady produkcyjne na terenie gminy występują w miejscowościach: Szulborze Wielkie – tartak oraz produkcja wyrobów metalowych, Zakrzewo-Zalesie - przetwarzanie i konserwowanie mięsa, Świerże-Leśniewek – produkcja nagrobków;
- naprawa pojazdów mechanicznych zarejestrowana jest w miejscowości Brulino-Lipskie;
- poza wymienionymi powyżej, 9 podmiotów gospodarczych ma zawieszoną działalność.

Tabela: Charakterystyka aktywnych działalności gospodarczych w poszczególnych miejscowościach

Szulborze Wielkie	Handel - sklep: Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - „Deco Colors”, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 18; - sklep, „Konfekcja Obuwia Artykuły Przemysłowe”, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 14B; - sklep spożywczy, SKLEP SPOŻYWCZO – PRZEMYSŁOWY, ul.kard. Stefana Wyszyńskiego 14A; - sklep spożywczy, PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO - USŁUGOWE „AGRO - HANDEL”, obrót środkami ochrony roślin, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 13A; - Sklep Spożywczo - Przemysłowy JOLA, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 5; - sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach, HANDEL ARTYKUŁAMI PRZEMYSŁOWYMI HURT – DETAL, ul.Kolejowa 1; - Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach, HANDEL PIECZYWEM I ARTYKUŁAMI SPOŻYWCZYMI, ul. Nowa 1; Usługi dla ludności - Usługi Fryzjerskie, ul. Nowa 1; - Działalność fotograficzna, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 3; Inne usługi - Działalność weterynaryjna, PRZYCHODNIA WETERYNARYJNA, ul.Romantyczna 18; - AGENT UBEZPIECZENIOWY, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 18a x2; Usługi budowlane - Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych, Usługi Ogólnobudowlane, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 26; - Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych - "MAXBUD", ul. Bohaterów AK 21; - Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian, "KDW", ul. Romantyczna 7; Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną, USŁUGI DLA ROLNICTWA, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 1; - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną, Gospodarstwo rolne, ul. Bohaterów AK 20; Produkcja - Produkcja gotowych wyrobów metalowych, Zakład Produkcyjno-Handlowy, ul. Romantyczna 17A; - Produkcja wyrobów tartacznych, TARTACZNICTWO, ul. Słoneczna 1;
Zakrzewo-Zalesie	Produkcja - Przetwarzanie i konserwowanie mięsa (z wył. mięsa z drobiu) – „Beef-Marek”, Zakrzewo-Zalesie 1; Usługi budowlane - Roboty związane z budową dróg i autostrad - „GOŁ – BUDDROG”, Zakrzewo-Zalesie 7; - Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt, Zakrzewo-Zalesie 5;
Janczewo-Sukmanki	Usługi budowlane - Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych - "God - drew", Janczewo-Sukmanki 1;
Świerże-Leśniewek	Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną – „Usługi dla rolnictwa”, Świerże-Leśniewek 18; - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną, Świerże-Leśniewek 5; Usługi budowlane - Wykonywanie instalacji budowlanych, Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „ADAMEX”, Świerże-Leśniewek 3; - Wykonywanie instalacji budowlanych, USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE, Świerże-Leśniewek 3; - Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych, MAR-BUD, Świerże-Leśniewek 8; Produkcja - Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia, Zakład Produkcji Nagrobków, Świerże-Leśniewek 17;

Brulino-Lipskie	Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną – „Usługi dla rolnictwa”, Brulino-Lipskie 5; Usługi budowlane - Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian, P.H.U. "AND BUD", Brulino-Lipskie 27; Inne usługi - Usługi weterynaryjne, Brulino-Lipskie 25; - Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, NAPRAWA POJAZDÓW MECHANICZNYCH, Brulino-Lipskie 13;
Gostkowo	Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną – „Usługi rolnicze” TRANSKAZ, Gostkowo 41;
Słup-Kolonia	Usługi budowlane - Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian - „GLAZ – REM”, Słup-Kolonia 6; Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną, USŁUGI ROLNICZE, Słup-Kolonia 11;
Słup	Usługi budowlane - Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych, Usługi Ogólnobudowlane, Słup 7; Usługi transportowe - Transport drogowy towarów, USŁUGI TRANSPORTOWE, Słup 3;
Grędzice	Usługi dla rolnictwa - Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną „USŁUGI DLA ROLNICTWA”, Grędzice 14; Usługi budowlane - Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków „KAM – BUD”, Grędzice 31; Handel - Sprzedaż hurtowa skór, „KOTIS”, Grędzice 7a; Inne usługi - USŁUGI FINANSOWE, Grędzice 9;
Smolewo-Wieś	Usługi budowlane - USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE „EMBUD”, Smolewo-Wieś 7; - Wykonywanie instalacji elektrycznych, EL-MAR, Smolewo-Wieś 18; - Zakład Remontowo – Budowlany, Smolewo-Wieś 25;
Uścianek-Dębiana	Usługi budowlane - Usługi remontowo-budowlane, Uścianek-Dębiana 2, - Usługi Remontowo-Budowlane, Uścianek-Dębiana 8; Inne usługi - BIURO RACHUNKOWE, Uścianek-Dębiana 8;
Smolewo-Parcele	Usługi budowlane - Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych, "KLIMER" KLIMATYZACJA – WENTYLACJA, Smolewo-Parcele 8;
Janczewo Wielkie	Usługi budowlane - Wykonywanie instalacji elektrycznych, LAN-TECH, Janczewo Wielkie 30; - Usługi Ogólnobudowlane, Janczewo Wielkie 15;
Leśniewo	Usługi budowlane - USŁUGI Remontowo - Budowlane „ZAG - MICH”, Leśniewo 17; - USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE, Leśniewo 20; - Tynkowanie, „WALUŚ”, Leśniewo 38; Inne usługi - zagospodarowanie terenów zieleni, PRACA W OGRODZIE, Leśniewo 17;
Godlewo-Gudosze	Handel - Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, GRODZKI ARKADIUSZ CONSULTING, Godlewo-Gudosze 19;
Mianówek	Usługi transportowe - Transport drogowy towarów, Mianówek 6.

Źródło: CENTRALNA EWIDENCJA I INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ – www.ceidg.gov.pl

Tabela: Charakterystyka zawieszonych działalności gospodarczych w poszczególnych miejscowościach:

Szulborze Wielkie	Handel - Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach, HANDEL OBWOŻNY, ul. Czyżewska 4; Inne usługi - Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, Mechanika Pojazdowa, ul. Romantyczna 14; Usługi budowlane - Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych, USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE, Wincentego Witosa 6, - Produkcja wyrobów budowlanych z betonu, WYRÓB I SPRZEDAŻ KOSTKI BRUKOWEJ, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 5;
Zakrzewo-Zalesie	Usługi budowlane - Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE, Usługi Spawalnicze, Zakrzewo-Zalesie 11;
Świerże-Leśniewek	Usługi budowlane - USŁUGI BUDOWLANE, Świerże-Leśniewek 11;
Helenowo	Handel - Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona na straganach i targowiskach, „MAKS”, Helenowo 1;
Smolewo-Parcele	Usługi budowlane - Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, BUDOWNICTWO OGÓLNE „KRYSBUD”, Smolewo-Parcele 8;

Janczewo Wielkie	Inne usługi - Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych, DORADZTWO, Janczewo Wielkie 14.
---------------------	--

Źródło: CENTRALNA EWIDENCJA I INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ – www.ceidg.gov.pl

5.6. Turystyka

Gmina Szulborze Wielkie nie posiada rozwiniętej bazy gastronomicznej, noclegowej, czy zagospodarowania letniskowego lub innego o charakterze rekreacyjnym.

Wszystkie główne atrakcje turystyczne powiatu ostrowskiego znajdują się poza granicami gminy Szulborze Wielkie. Południowa część powiatu ostrowskiego, o wyjątkowych walorach krajobrazowych, to tereny Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, obejmującego dolinę rzeki Bug z częścią obszaru Podlaskiego Przełomu Bugu oraz kompleksy leśne Puszczy Białej i Lasów Łochowskich.

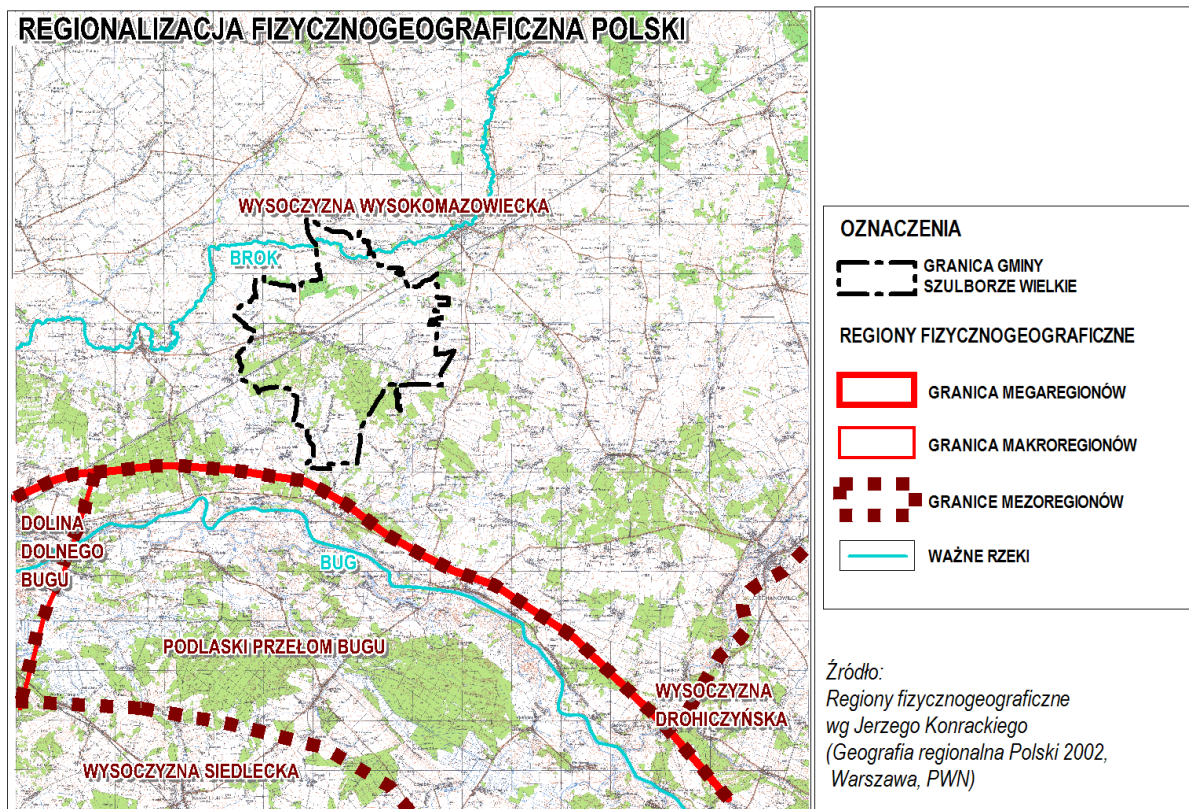
Tuż za południową granicą powiatu znajduje się teren byłego obozu koncentracyjnego w Treblince - wieś Treblinka należy do gm. Małkinia Górna, w której zlokalizowane jest Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince, 08-330 Kosów Lacki.

6. Stan środowiska, wymogi ochrony środowiska i przyrody

6.1. Położenie gminy na tle jednostek fizyczno - geograficznych

Według podziału fizyczno – geograficznego (J. Kondracki, 2000 r.) teren gminy Szulborze Wielkie położony jest w prowincji Niżu Wschodniobałtycko – Białoruskiego, podprowincji Wysoczyzny Podlasko – Białoruskiej, makroregionie Niziny Północnopodlaskiej, w południowo – zachodniej części mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej, sąsiadującej od południa z Podlaskim Przełomem Bugu i Doliną Dolnego Bugu.

SCHEMAT - REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA POLSKI

Gmina Szulborze Wielkie powiązana jest silnie ze swym otoczeniem głównie poprzez sieć hydrograficzną. Obszar gminy prawie w całości położony jest w zlewni rzeki Bug. Niektóre cieki uchodzą bezpośrednio do niej, np. Brok.

6.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

6.2.1. Warunki geomorfologiczne i rzeźba terenu

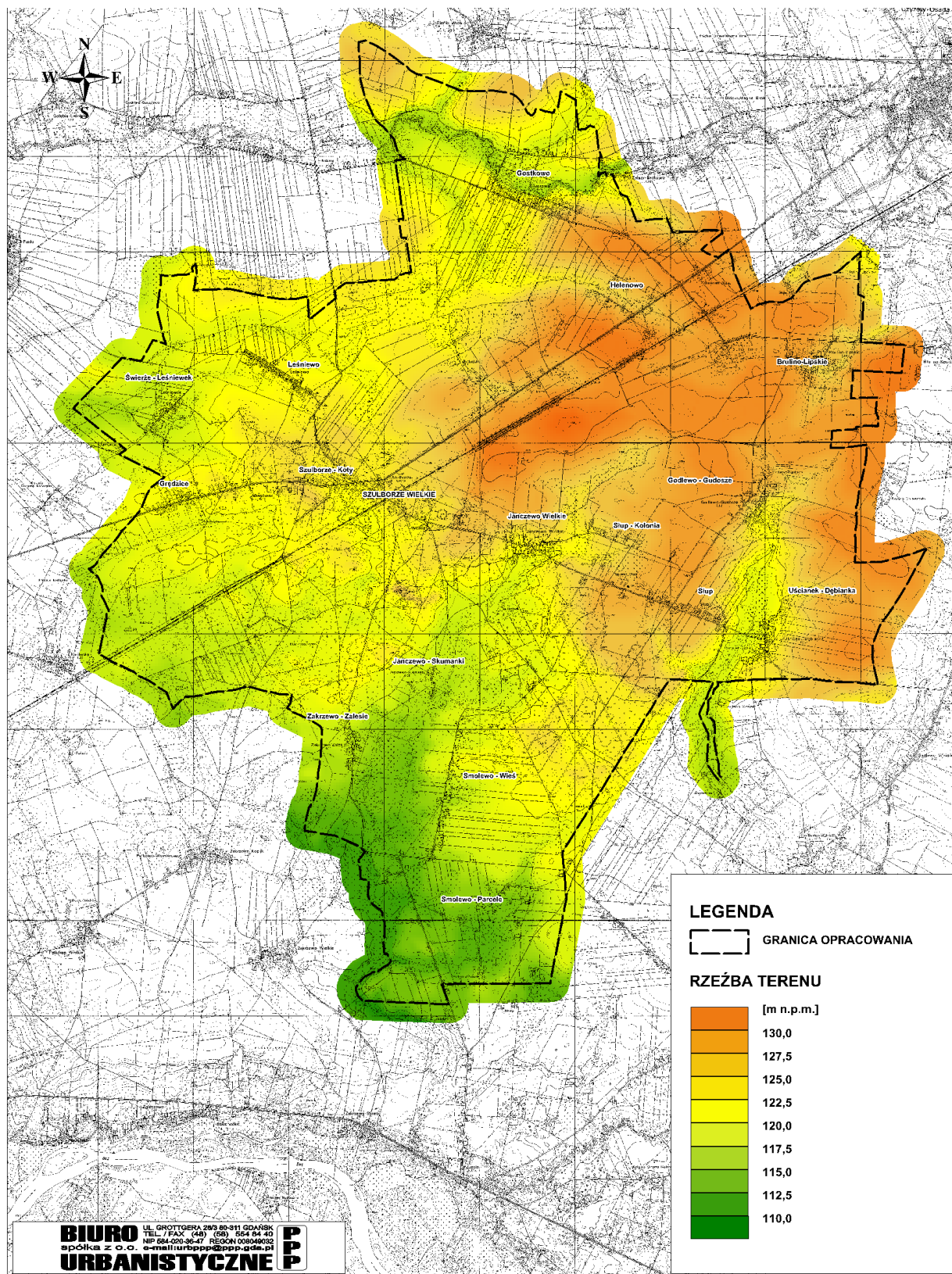
Na obszarze gminy Szulborze Wielkie wyróżnić można dwie główne jednostki krajobrazowe, o odmiennej morfologii:

- W części północno - wschodniej (na północ od drogi Zaręby - Szulborze Wielkie – Janczewo – Słup - Godlewo Wielkie) dominującą formą jest krajobraz nizin peryglacjalnych, obszar o falistym charakterze rzeźby terenu. Przeważają użytki rolnicze z niewielkimi kompleksami leśnymi. Jest to obszar równinny, zbudowany z utworów morenowych (prawdopodobnie nawet pozostałości moren czołowych zlodowacenia środkowo polskiego), urozmaicony niewysokimi pagórkami i płytko rozciętą doliną rzeki Brok – w części północnej, a także jej dopływami i dopływami Bugu.
- W części południowo - zachodniej, na południe od drogi Zaręby - Szulborze Wielkie – Janczewo – Słup - Godlewo Wielkie, dominującą formą jest krajobraz nizin fluwioglacjalnych, z równiną sandrową, porośniętą lasami, zbudowaną z piasków i żwirów wodnolodowcowych.

Obszary najwyżej położone znajdują się w północno - wschodniej części gminy, w okolicy miejscowości Brulino-Lipskie, gdzie wysokości terenu sięgają ok. 125-130 m n.p.m.. Teren obniża się w kierunku południowym, tj. w

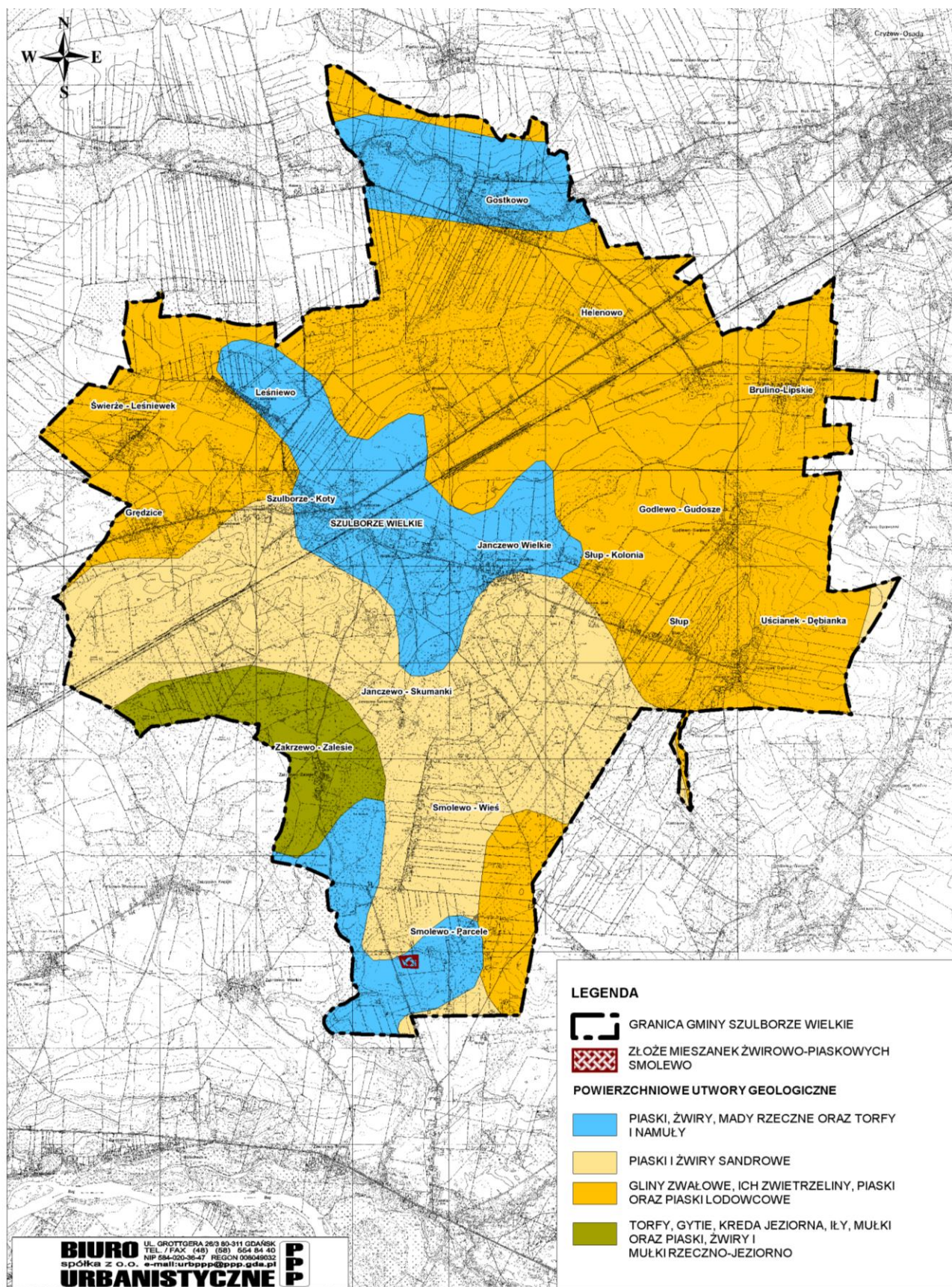
kierunku doliny Bugu. W okolicach miejscowości Smolewo-Wieś rzędne terenu osiągają wysokości ok. 110-115 m. n.p.m.

SCHEMAT - HIPSOMETRIA OBSZARU GMINY SZULBORZE WIELKIE

6.2.2. Budowa geologiczna

SCHEMAT - POWIERZCHNIOWE UTWORY GEOLOGICZNE NA OBSZARZE GMINY SZULBORZE WIELKIE

Budowa geologiczna na terenie gminy Szulborze Wielkie jest dość zróżnicowana. Wg Mapy Geologicznej Polski, teren gminy pokrywają osady czwartorzędowe: plejstoceńskie i holoceny.

Do osadów plejstoceńskich na obszarze gminy należą:

- torfy, gytie, kreda jeziorna, ily, mułki oraz piaski, żwiry i mułki rzeczno-jeziorne - zlokalizowane w południowo-zachodniej części gminy, w okolicach wsi Zakrzewo-Zalesie;
- piaski i żwiry sandrowe - występują wyspowo m.in. na południe oraz na wschód od Szulborza: okolice Janczewa-Sukmanek oraz Smolewo-Wsi, pomiędzy miejscowościami Grędzice, Zakrzewo-Zalesie a Szulborze Wielkie oraz w lasach w południowo-wschodniej części gminy;
- gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, obejmują znaczną część gminy - na zachodzie Grędzice i Świerże-Leśniewek, na wschodzie Słup-Kolonia, Godlewo-Gudosze, Brulino-Lipskie, Helenowo po tereny na południe od Gostkowa.

Osady holoceny tworzą:

- piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły - występują płatem od Leśniewa, przez Szulborze-Koty i Szulborze Wielkie, po Janczewo Wielkie; drugi płat występuje w południowej części gminy, obejmuje część Smolewa-Parcele oraz fragment doliny Dopływu spod Smolewa.

Na terenie gminy zlokalizowane jest jedno udokumentowane złożo kruszywa naturalnego Smolewo w okolicy wsi Smolewo - Parcele. Ponadto, w lesie, pomiędzy Szulborzem Wielkim, a Janczewem – Sukmanki znajduje się stare wyrobisko, prawdopodobnie po nielegalnym eksploatacji żwiru. Można przypuszczać, że teren (oznaczony na schemacie z powierzchniowymi utworami geologicznymi jako piaski i żwiry sandrowe), może posiadać złoża surowców naturalnych, tj. piasku i/lub żwiru. Brak jest informacji czy na danym terenie były przeprowadzane wiercenia, które umożliwiłyby analizę gruntu.

6.2.3. Wody powierzchniowe

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie ma jezior ani większych zbiorników wodnych. Lokalnie w obniżeniach terenu występują jednak dość licznie niewielkie oczka wodne. Teren gminy położony jest w zlewni Bugu. Sieć wód powierzchniowych tworzą następujące ciek:

- rzeka Brok (Broczysko) jest największym ciekim na terenie gminy. Stanowi ona prawostronny dopływ Bugu IV rzędu, do którego wpada w miejscowości Brok. Rzeka przepływa przez północny kraniec gminy, w tym przez wieś Gostkowo, meandrując w widocznie zarysowanej dolinie.
- mniejsze ciek:
 - Dopływ spod Smolewa,
 - Dopływ z Godlewa-Godosz,
 - Dopływ w Gąsiorowie (zasilające rzekę Pukawkę poza obszarem gminy),
 - Dopływ z Leśniewa (zasilający rzekę Brok).

Źródło: Mapa hydrograficzna Polski - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

Obszar gminy Szulborze Wielkie leży na terenie trzech zlewni:

- północna część gminy Szulborze Wielkie leży w zlewni rzeki Brok,
- południowa w zlewni rzeki Pukawka,
- część obszaru na zachodzie leży w zlewni Dopływu w Gąsiorowie.

Wszystkie wyżej wymienione rzeki leżą w zlewni rzeki Bug, który wpada do rzeki Narew, a ta z kolei uchodzi do Wisły.

6.2.4. Wody podziemne

Na terenie powiatu ostrowskiego, w którym położona jest gmina Szulborze Wielkie występują dwa piętra wodonośne: trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Nie stwierdzono wód zwykłych w utworach kredy. Użytkowy poziom wodonośny występuje na głębokości 15-50 m, a w rejonie miasta Ostrowi Maz. na głębokości 50-150 m. Potencjalna wydajność studni to 30-120 m³/h. (Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Ostrowskiego na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 r.).

Na terenie gminy nie występuje żaden udokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP). Najbliższy GZWP nr 215 „Subniecka Warszawska” znajduje się w odległości ok. 12 km na zachód od granic gminy.

6.2.5. Warunki klimatyczne

Ogólne warunki meteorologiczne: Średnia roczna temperatura powietrza w 2012 r. w gminie Szulborze Wielkie wahała się w przedziale 8,8-9°C. Na stacji pomiarowej w Siedlcach (gm. Siedlce), ul. Konarskiego (najbliżej zlokalizowanej od

gminy Szulborze Wielkie stacji pomiarowej w woj. mazowieckim), zanotowano zarówno najwyższą (31,2°C) jak i najniższą (-20,9°C) dobową temperaturę. Średnie roczne wysokości sumy opadów atmosferycznych wynosiły od ok. 510 do ok. 540 mm.

Zasoby energetyczne wiatru: Według pomiarów w najbliższej położonych stacjach meteorologicznych w Siedlcach oraz Ostrołęce, w regionie gminy dominują wiatry zachodnie. Niewielki udział mają wiatry z kierunków: południowo-wschodnich oraz południowych. Średnia prędkość wiatru w gminie mieści się w przedziale 4,3-4,5 m/s. Gmina Szulborze Wielkie, na tle stref energetycznych wiatru w Polsce, znajduje się na pograniczu dwóch stref wietrzności, strefy III – korzystnej oraz strefy IV mało korzystnej (na podstawie mapy: Strefy energetyczne wiatru w Polsce, Źródło: Ośrodek meteorologii IMGW).

6.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska

6.3.1. Jakość wód powierzchniowych

Gmina Szulborze Wielkie położona jest w zasięgu jednolitej części wód (JCWP) nr PLRW200019266769 - w zlewni Bugu, na terenie gminy podstawowym ciekim jest rzeka Brok. Stan wód w rzece Brok od wielu lat jest zły:

- W 2003 r. wody rzek Bug i Brok zaliczane zostały, na podstawie przepisów odrębnych, do niespełniających obowiązujących norm (wody pozaklasowe).
- W 2008 roku jakość wód rzeki była oceniana w punkcie kontrolnym Zamoście (miasto Brok – gmina Brok), w pobliżu ujścia rzeki do Bugu - pod względem zanieczyszczeń biologicznych rzekę zakwalifikowano do 2 klasy, a pod względem elementów fizykochemicznych do 3 klasy jakości, ogólny stan rzeki oceniono na zły.
- W latach 2010 – 2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykonał ocenę stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego (JCWP) nr PLRW200019266769. Stan wód rzeki Brok ponownie został oceniony jako zły (na podstawie badań w punktach Zamoście i Oldaki).

6.3.2. Jakość wód podziemnych

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie występują GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Jakość wód podziemnych badana jest w ramach wyznaczonego obszaru jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 54, obejmującej tereny w województwach mazowieckim, podlaskim, lubelskim. (JCWPd nr 54 zajmuje powierzchnię 9395,7 km²). Wody słodkie w obrębie jednostki występują na głębokości ok. 1000 m.

Wg *Monitoringu jakości wód podziemnych w województwie mazowieckim w 2012 roku wraz z Zał. 1. Zestawienie punktów badawczych wód podziemnych w sieci krajowej PIG w roku 2012 na terenie województwa mazowieckiego wraz z oceną jakości w 2007, 2010 i 2012*, na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie został zlokalizowany żaden z punktów badawczych wód podziemnych. Najbliższy punkt badawczy znajdował się w powiecie ostrowskim, w miejscowości Przedświt.

- W 2007 r. zakwalifikowano wody podziemne badane w tym punkcie, do wód IV klasy, niezadawalającej jakości. O IV klasie jakości wód podziemnych decydowało stężenie amoniaku i żelaza.
- W 2010 i 2012 r. pomiary zakwalifikowały wody tego punktu do III klasy, zadowalającej jakości.

6.3.3. Jakość powietrza atmosferycznego

Na terenie gminy nie prowadziło się i nadal nie prowadzi się stałego monitoringu powietrza, brak więc szczegółowych danych. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są lokalne punkty emisji, w postaci niewielkich kotłowni o charakterze indywidualnym i kotłowni w obiektach użyteczności publicznej (urząd gminy, szkoła, małe zakłady usługowe). Specyficzny typ zanieczyszczenia powietrza stanowią także odory, których źródło stanowią większe obiekty inwentarskie (głównie hodowla bydła).

Emisja niska: Zabudowa mieszkaniowa nie posiada scentralizowanego systemu ciepłego. Poszczególne zabudowania ogrzewane są ze źródeł indywidualnych (kotły wbudowane, piece stałopalne, piece kaflowe, ogrzewanie elektryczne akumulacyjne). Powoduje to tzw. „emisję niską” zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw energetycznych służących do ogrzewania budynków. Emisja zanieczyszczeń energetycznych jest silnie zmienna w okresie roku. Duże jej nasilenie ma miejsce w okresie grzewczym – zimowym. Do atmosfery wprowadzanych jest wtedy szacunkowo ok. 60 – 70 % wielkości rocznej emisji dwutlenku siarki SO₂, dwutlenku azotu NO₂ i pyłu ogólnego.

Emisja komunikacyjna: Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy jest także ruch pojazdów samochodowych. Na terenie gminy występują drogi gminne i powiatowe natomiast brak jest dróg wyższego rzędu, tj.

wojewódzkich i krajowych. Ponadto źródłem zanieczyszczeń jest również linia kolejowa E 75 o znaczeniu transeuropejskim.

Pomiary zanieczyszczeń powietrza: W województwie mazowieckim w rocznej ocenie jakości powietrza wykorzystano wyniki pomiarów ze stacji automatycznych i manualnych. Najbliżej zlokalizowaną stacją automatyczną jest stacja Siedlce, ul. Konarskiego. Stacje manualne położone najbliżej gminy Szulborze Wielkie położone są w następujących miejscach: Ostrołęka, ul. Targowa; Wołomin, ul. Ogrodowa oraz Siedlce, ul. Konarskiego. Stężenia PM_{2,5} sprawdzane były w dwóch kategoriach – dotrzymania poziomu dopuszczalnego oraz dotrzymania poziomu docelowego. Nastąpiło przekroczenie poziomu docelowego (25 µg/m³), dlatego strefa otrzymuje klasę C2, a także poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji (26 µg/m³), dlatego otrzymuje klasę C. Przekroczony został poziom dopuszczalny stężenia PM₁₀ oraz stężenie benzo(a)pirenu oznaczane w pyłe PM₁₀.

6.3.4. Hałas

Ze względu na charakter zjawiska hałasu pomiary realizowane są w sieciach wojewódzkich i lokalnych. Sieci wojewódzkie obejmują badania wykonywane w zależności od potrzeb w miejscach o szczególnym zagrożeniu i obejmują pomiary hałasu emitowanego z dróg krajowych i wojewódzkich. Sieci lokalne obejmują pomiarami źródła przemysłowe i komunikacyjne. Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie są prowadzone pomiary natężenia hałasu oraz monitoring jakości klimatu akustycznego – nie ma tu ani dróg krajowych, ani wojewódzkich, nie ma też zakładów przemysłowych, które mogą wpłynąć na podwyższenie poziomu hałasu w środowisku.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa. Zarówno w krajowych, jak i międzynarodowych kolejowych przewozach pasażerskich w relacjach dalekobieżnych linia kolejowa E 75 odgrywa obecnie podrzędną rolę. Przebieg trasy od stacji Tłuszcz w kierunku granicy województwa, ze względu na jej usytuowanie na obszarach wiejskich, charakteryzuje się sukcesywnym zmniejszeniem intensywności ruchu w przewozach regionalnych, jednak po planowanej modernizacji liczba pociągów (pasażerskich i towarowych) zwiększy się, a co za tym idzie, wzrośnie poziom hałasu.

6.3.5. Pola elektromagnetyczne

Na terenie gminy Szulborze Wielkie znajdują się obiekty emitujące pola elektromagnetyczne. Do urządzeń infrastruktury energetycznej należą:

- linie wysokiego napięcia 110 kV,
- linie średniego napięcia 30 kV i 15 kV.

Ponadto na terenie miejscowości Szulborze Wielkie znajduje się nadajnik telefonii komórkowej Maszt Centertel w obrębie działek nr 260, 261, 262.

6.4. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

6.4.1. Struktura użytków rolnych

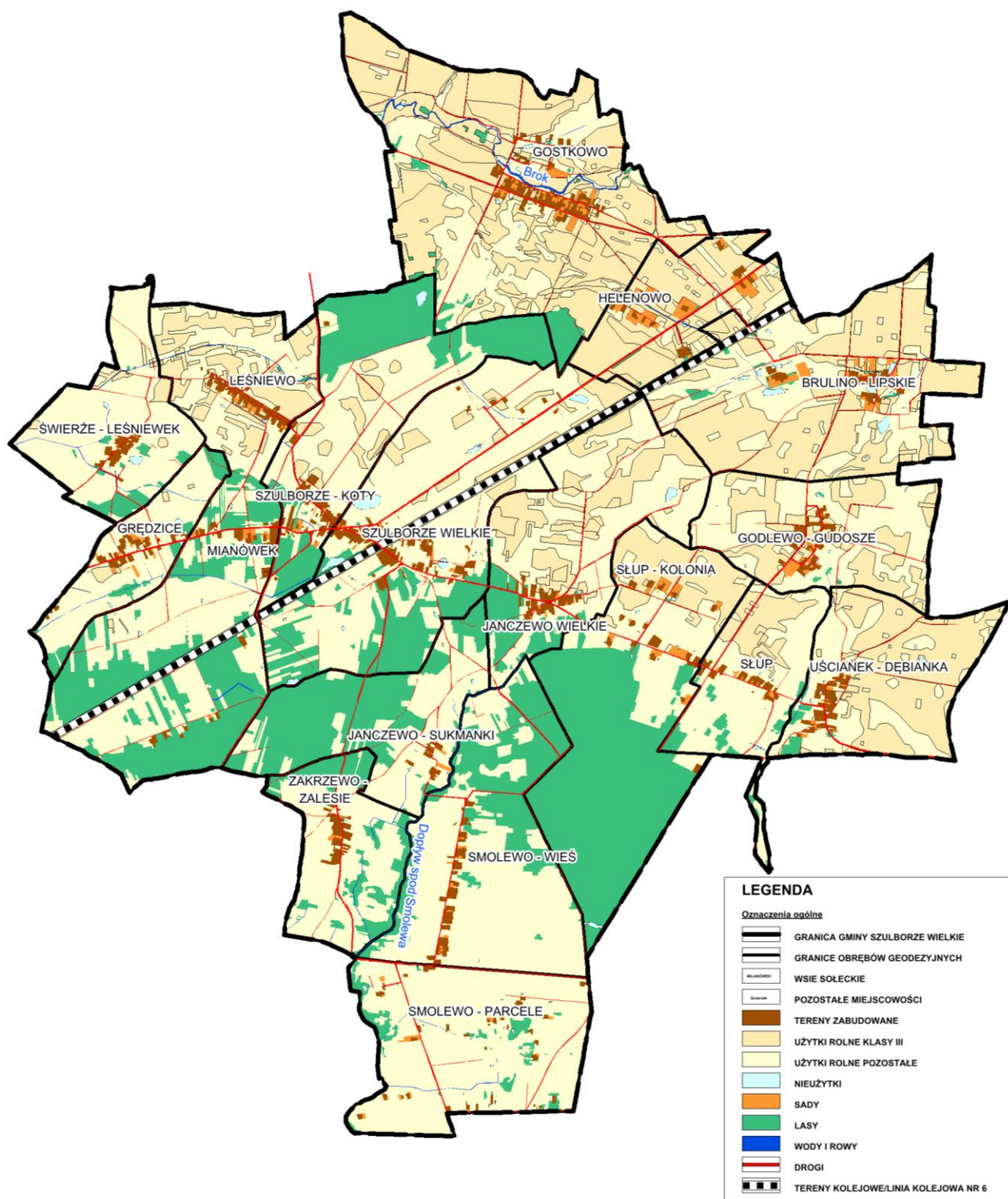
Użytki rolne zajmują 3558 ha (stan na 1.01.2014r.), tj. 76,22 % powierzchni gminy i są pierwszym pod względem wielkości zajmowanej powierzchni sposobem użytkowania terenu. Przekraczają one o ok. 11,5% średnią dla powiatu ostrowskiego, w którym użytki rolne stanowią ok 64,6 %. W strukturze rolniczej przestrzeni produkcyjnej dominują grunty orne. Zajmują one powierzchnię 2936 ha, co stanowi ok 82,5% użytków rolnych, drugie pod względem powierzchni są łąki i pastwiska, które zajmują ok. 12,5 %. Zauważyć należy, że na terenie gminy nie ma żadnych stawów hodowlanych.

Tabela: Struktura użytków rolnych wg rodzajów użytków

I.p.	Rodzaj użytku	powierzchnia	Udział %
1.1.	Grunty orne	2936	82,52 %
1.2.	Łąki trwałe i pastwiska trwałe	445	12,5 %
1.3.	Grunty rolne zabudowane	121	3,40 %
1.4.	Sady	46	1,29 %
1.5.	Grunty pod rowami	10	0,28 %
1.6.	Grunty pod stawami	0	0 %
Razem:		3558	100 %

Źródło: Wg Zestawienia zbiorczego, stan na dzień 1.01.2014r, opracowanego przez Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej

SCHEMAT - KLASYFIKACJA UŻYTKÓW NA OBSZARZE GMINY SZULBORZE WIELKIE

Struktura użytków rolnych wg klas gruntów

W gminie Szulborze Wielkie najwięcej gruntów ornych znajduje się w trzeciej (IIIa i IIIb) oraz czwartej (IVa i IVb) klasie bonitacyjnej, które łącznie pokrywają ok. 47 % powierzchni gminy (kl.III-23%, kl.IV-23,67%). Są to gleby dobre i średnio-dobre pod względem przydatności do uprawy rolniczej. Występują w północnej i wschodniej części gminy.

Na terenie gminy prawie 7,3% gruntów rolnych o łącznej powierzchni ponad 340 ha to grunty klasy bonitacyjnej VI i VIz, czyli bardzo słabe pod względem przydatności dla produkcji rolniczej. Mimo tego, w ciągu ostatnich prawie 10 lat, to jest w latach 2004– 2013, powierzchnia gruntów pod lasami nie zmieniła się, co oznacza, że zalesienia gruntów rolnych, nawet tych najsłabszych klas nie były prowadzone.

Tabela: Zestawienie gruntów rolnych według klas użytków

Klasyfikacja gruntów	Powierzchnia	Udział procentowy w stosunku do powierzchni gminy – 4668 ha
IIIa	102,6121	2,20
IIIb	970,8570	20,80
IVa	812,3409	17,40
IVb	292,9355	6,27
V	569,0679	12,20
VI	289,8557	6,20
VIz	50,8561	1,09
Razem	3088,5252	66,16

Źródło: Zestawienie gruntów wg klaso- użytków, stan na dzień 1.01.2014r, Dane Urzędu Gminy Szulborze Wielkie.

6.4.2. Warunki glebowe

Warunki glebowe na obszarze gminy Szulborze Wielkie wykazują zróżnicowanie przestrzenne nawiązujące do morfologii terenu oraz warunków gruntowo-wodnych panujących na terenie gminy oraz w jej sąsiedztwie. Przeważają gleby bielcowe i pseudobielcowe (A), które dominują w znacznej części gminy. Znaczne areale zajmują również zdegradowane czarne ziemie (Dz) oraz gleby brunatne kwaśne i wylugowane (Bw).

Niewielkie powierzchnie zajmują gleby glejowe, murszowo-mineralne i murszowate oraz torfowe i murszowo-torfowe. W części północnej, w okolicach miejscowości Gostkowo oraz wzdłuż rzeki Brok, znajdują się mady (M).

Na terenie gminy Szulborze Wielkie gleby tworzą zróżnicowane kompleksy rolniczej przydatności. Występują głównie:

- 2 – kompleks pszenno-dobry,
- 4 – kompleks żytni bardzo dobry,
- 6 – kompleks żytni słaby,
- 8 – kompleks zbożowo-pastewny mocny.

Rzadziej spotykane:

- 5 – kompleks żytni dobry,
- 7 – kompleks bardzo słaby.

Wzdłuż dolin cieków oraz w zagłębieniach występują kompleksy trwałych użytków zielonych. Są to głównie:

- 2z – użytki zielone średnie,
- 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe.

Na terenie gminy dominują gliny lekkie, piaski gliniaste mocne oraz piaski słabo gliniaste. Pod nimi zalegają gliny słabo gliniaste oraz piaski luźne. W części północnej, wzdłuż doliny rzeki Brok, na powierzchni występują drobne pyły ilaste tworzące mady. Pod nimi zalegają utwory piaszczyste, często pylaste.

Na obszarach podmokłych, na powierzchni wytworzyły się utwory organiczne osiagające zróżnicowane miąższości. Pod nimi zalegają głównie utwory piaszczyste w postaci piasków luźnych czy słabo gliniastych, rzadziej utworów gliniastych.

6.4.3. Jakość gleby i ziemi

Na poziomie krajowym przeprowadzane są badania chemizmu gleb ornych Polski, których celem jest śledzenie zmian różnych cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Wg Monitoringu Chemizmu Gleb Ornych Polski w latach 2010-2012 na terenie gminy nie był zlokalizowany żaden punkt pomiarowo-kontrolny. Badania prowadzone są na poziomie powiatu. Najbliższy punkt pomiarowy (nr 159), znajduje się na terenie gminy Małkinia Górna. Według wyników Monitoringu:

- przeważa uziarnienie w przedziale 2,0-0,05 mm. Skład granulometryczny ma znaczenie dla kształtowania zawartości zanieczyszczeń w glebie oraz pojemności sorpcyjnej gleb, wpływającej na procesy migracji zanieczyszczeń. Duża ilość frakcji najdrobniejszych (< 0,002 mm) zmniejsza porowatość ogólną i przepuszczalność gleby, a zwiększa jej spoistość, plastyczność i lepkość.
- zasolenie (mg KCl 100g-1) wzrosło z 12,70 w 2005 r. do 12,98 w 2010 r.,

- zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych- WWA ($\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$) zmalała z 197 w 2005 r. do 166 w 2010 r. WWA są jedną z grup trwałych zanieczyszczeń organicznych. Część tych związków wykazuje silne właściwości toksyczne, mutagenne i rakotwórcze.
- z zakresu substancji organicznych gleby:
 - procent zawartości próchnicy wzrósł z 1,62 w 2005 r. do 2,38 w 2010 r. Wysoka zawartość próchnicy w glebach jest czynnikiem stabilizującym ich strukturę, zmniejszającym podatność na zagęszczenie oraz degradację w wyniku erozji wodnej i wietrznej.
 - stosunek węgla organicznego do azotu w materiale organicznym nieznacznie zmalał z 11,7 w 2005 r. do 11,1 w 2010 r.

6.4.4. Leśna przestrzeń produkcyjna

Wskaźnik lesistości gminy jest niski i wynosi ok. 19,7 %, lasy na obszarze gminy Szulborze Wielkie zajmują powierzchnię ok. 918 ha. Większość lasów znajduje się w południowej części gminy.

Typy siedliskowe lasów: Podstawową jednostką klasyfikacyjną siedlisk jest siedliskowy typ lasu, rozumiany jako typ ekosystemu leśnego, obejmujący fragmenty lasu o zbliżonej żyzności i zdolności produkcyjnej (Źródło: Plan urządzenia lasu nadleśnictwa Łomża, Białystok, 2010). Głównymi gatunkami występującymi w lasach na terenie gminy Szulborze Wielkie są sosna oraz dąb, rzadziej występują topola, olcha czy brzoza. W nawiązaniu do warunków siedliskowych sosna występuje głównie w południowo-wschodniej części gminy, natomiast dąb skoncentrowany jest w północnej części gminy.

W Lasach Państwowych w północnej części dominuje drzewostan liściasty z dębem bezszypułkowym, olszą czarną, także z topolą i świerkiem. Drzewostan tworzy siedliska lasu świeżego (LŚw) i lasu wilgotnego (Lw). W części południowej gminy dominuje drzewostan sosnowy tworzący siedliska boru świeżego (BŚw), lasu mieszanego świeżego (LMSw) i boru mieszanego świeżego (BMSw).

Lasy ochronne: Na terenie gminy Szulborze Wielkie występują lasy wodochronne. Chronią one zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałowych. Funkcję wodochronną pełni fragment lasów państwowych znajdujący się w północnej części obrębu Szulborze-Koty.

W lasach ochronnych, w myśl Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej, „... prowadzi się gospodarkę w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów, dla których zostały wydzielone, ...”. Tak więc lasy ochronne spełniają głównie funkcję pozaprodukcyjną, ich funkcja produkcyjna jest znacznie ograniczona.

7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

7.1. Zarys historii obszaru gminy

Obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie położony jest w granicach historycznej dzielnicy, jaką było Wielkie Księstwo Mazowsza.

Osadnictwo na obszarze dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie sięga czasów początku państwa polskiego. W 1075 roku utworzono biskupstwo płockie i nadano mu liczne ziemie na wschodnim Mazowszu. Wśród nich okręg grodowy o nazwie Świętek (castrum Suantsek), czyli nieistniejący dziś gród w Świętku Strumianach (gmina Czyżew). Gród ten otoczony był „zwartym kręgiem 44 wsi”. W 1203 książę Konrad Mazowiecki potwierdził stan posiadania biskupstwa płockiego wymieniając również wsie należące do kasztelanii święckiej. Tenże dokument został w 1239 roku przepisany jeszcze raz i zachował się do naszych czasów. Według historyków: „zawiera on jednak niewątpliwie autentyczny stan posiadania biskupstwa płockiego i to z czasów jego fundacji około 1075 roku”. W tymże dokumencie z 1239 roku wymienia się między innymi miejscowości na terenie dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie: Gostkowo i Leśniewo. W 1254 roku również wieś Słup została nadana kolegiacie płockiej.

Rozwój osadnictwa mazowieckiego załamał się w połowie XIII wieku na skutek niszczących najazdów Prusów, Jaćwingów i Litwinów. Gród w Świętku został opuszczony i nigdy nie odbudowany. Najazdy docierały aż do Bugu i środkowej Wisły. Cały ten kraj został złupiony, spustoszony. Wyludnił się też obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie, wszystko to było spowodowane licznymi najazdami litewskimi trwającymi do 1385 roku, czyli do unii w Krewie. Po zawarciu unii w Krewie, torującej drogę do tronu polskiego Władysławowi Jagielle, książę mazowiecki Janusz I rozpoczął ponowną kolonizację pustych ziem nadając je rycerzom mazowieckim. Na przełomie XIV i XV wieku powstało Szulborze. W XV wieku po raz pierwszy w źródłach zostały odnotowane sąsiednie miejscowości:

- Zakrzewo-Zalesie w 1430 roku,
- Świerże-Leśniewek w 1430 roku,
- Godlewo-Gudosze w 1432 roku,
- Janczewo Wielkie i Sukmanki w 1478 roku,
- W 1425 po raz kolejny w źródłach pojawia się Gostkowo.

W tym samym stuleciu powstały parafie w Zuzeli (1387), Wroniach (Andrzejewie) (1444), Zarębach Kościelnych (1449) i w Czyżewie (1449).

- Miejscowości Szulborze, Słup, Zakrzewo-Zalesie, Godlewo-Gudosze, Uścianek-Dębianka, Janczewo Wielkie, Janczewo-Sukmanki i Smolewo, należały do parafii w Zuzeli.
- Helenowo, Gostkowo do dziś należą do parafii w Czyżewie, a Grędzice od XV wieku do 1985 roku należały do parafii w Zarębach Kościelnych.

Typowe nadanie dla rycerza w tamtych czasach wynosiło 10 włók, czyli około 180 ha. Proces osadniczy rozciągał się na wiele lat. Najpierw powstawało jedno gospodarstwo, pierwszego osadnika, początkowo bez chłopów, tylko rycerz i jego służba. Pierwszy osadnik budował dom i karczował las oraz zarośla, aby przygotować ziemię pod uprawę. Wykarczowanie 10 włók ziemi zajmowało często wiele dziesiątek lat. Ziemia była dziedziczona przez synów i od razu dzielona, co uniemożliwiała powstanie folwarku. Powstawała wieś szlachecka. Przy pierwszym gospodarstwie, przez podział ziemi między synów, powstawały kolejne gospodarstwa, „tworząc luźną i bezładną osadę potomków pierwszego osadnika”. W XV wieku, istniały w tej okolicy wioski złożone z jednej chaty. W XVI wieku, w miarę rozrastania się wiosek, liczyły już po kilkanaście chat. Te wioski po dziś dzień często zachowały swoją bezładną strukturę osadniczą. Każdy sukcesor otrzymywał w działach rodzinnych odpowiednią część gruntów, wskutek czego pogłębiało się rozdrobnienie gruntów. Jeden szlachcic często posiadał po kilkanaście lub nawet kilkadziesiąt niewielkich kawałków ziemi o różnej wielkości. Część lasu nie karczowano zostawiając je na opał. Często nowsze osadnictwo było nieco oddalone od pierwotnego miejsca osadnictwa i tworzyły się grupy wsi o wspólnej nazwie, tak zwane „okolice szlacheckie”. Zachowywały one wspólne nazwy świadczące o wspólnym pochodzeniu.

Szulborze i okoliczne miejscowości w większości zamieszkiwała drobna i średnia szlachta. Na terenie gminy Szulborze Wielkie zamieszkiwały następujące rody szlacheckie: Godlewscy herbu Gozdawa, Gostkowscy herbu Junosza, Szulborscy herbu Mora, Świerżewscy herbu Ślepowron, Uścińscy herbu nieznanego, Zakrzewscy herbu Trzaska. Z biegiem lat, w wyniku małżeństw i sprzedaży dóbr, wymieszały się nazwiska w poszczególnych wsiach i obecnie w jednej wsi występuje kilka nazwisk.

W XV wieku ustabilizował się ostatecznie administracyjny podział Mazowsza, które dzieliło się na 10 ziem, a te na powiaty. Obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie położony jest w granicach historycznej Ziemi nurskiej. Już w

średniowieczu Ziemia nurska, ze stolicą w Nurze, była jednostką terytorialną Księstwa Mazowieckiego, a od 1526 roku, kiedy to sejm mazowiecki złożył przysięgę na wierność królowi polskiemu, Mazowsze zostało włączone do Korony Polskiej. Kilkanaście lat później na Mazowszu, na podstawie doświadczeń uzyskanych na obszarze Wielkiego Księstwa Litewskiego, prowadzona była reforma agrarna, zainicjowana przez królową Bonę, tzw. „pomiaru włóczna”. Polegała na komasacji gruntów i podziale ich na włóki (ok. 21,3 ha), ujednoliceniu świadczeń chłopskich, obliczanych na podstawie obszaru i jakości posiadanego gruntu. Reforma królowej Bony porządkowała sieć osadniczą i sprzyjała rozwojowi gospodarczemu obszarów. Jej efekty jeszcze współcześnie są widoczne w krajobrazie Mazowsza.

Wraz z III rozbiorem Rzeczypospolitej, na mocy podziału administracyjnego z 1799 roku, Ziemia Nurska, w tym obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie, na kilka lat znajdował się w zaborze pruskim, w Prusach Nowowschodnich, departament plocki, powiat ostrołęcki. W 1807 roku, na mocy traktatów tylżyckich francusko – rosyjskiego i prusko – rosyjskiego, Prusy straciły tereny prowincji Prusy Nowowschodnie. Obwód białostocki włączono do Rosji, pozostałą część do Księstwa Warszawskiego. Obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie znalazł się w Księstwie Warszawskim. W dniu 3 maja 1815 na kongresie wiedeńskim Rosja podpisała z Prusami i z Austrią konwencje o podziale Księstwa Warszawskiego. Zdecydowano, iż Księstwo zostanie podzielone na 4 części, w tym część nazwana Królestwo Polskie (Królestwo Kongresowe, potocznie Kongresówka.). Kongres wiedeński ostatecznie zdecydował o powstaniu Królestwa Polskiego w unii personalnej z carami Rosji. Obszar dzisiejszej gminy Szulborze Wielkie znalazł się w granicach tzw. Kongresówki. Władze carskiej Rosji stopniowo ograniczały autonomię Królestwa Polskiego, zwłaszcza po stłumieniu powstania listopadowego w roku 1831 i powstania styczniowego w 1864 roku, aż do formalnego zniesienia autonomii polityczno-administracyjnej tego terytorium w 1867 roku. Wtedy też zaczęto używać półoficjalnie nazwy Kraj Przywiślański. Wciąż jednak zachowało się wiele odrębności prawno-ustrojowych (m.in. kodeks cywilny, ustrój wsi, status ludności żydowskiej, status jęz. polskiego), które odróżniały Królestwo Polskie od Cesarstwa Rosyjskiego.

W okresie powstania listopadowego, 15 kilometrów od Szulborza Wielkiego, w miejscowości Strękowo (gmina Nur) miała miejsce bitwa pomiędzy wojskami polskimi dowodzonymi przez generała Tomasza Łubieńskiego a wojskami rosyjskimi.

Podczas powstania styczniowego walki toczyły się wzdłuż linii kolei warszawsko- petersburskiej, która powstała w 1854 roku. Najważniejszym wydarzeniem z tego okresu była bitwa pod Kietlanką (gmina Zaręby Kościelne). Miała ona miejsce w dniu 13 maja 1863 roku.

Po upadku powstania styczniowego władze carskie przeprowadziły dwie ważne reformy. Pierwsza reforma znosiła pańszczyznę i nadawała na własność ziemie chłopom. W jej wyniku ziemię otrzymali mieszkańcy wsi: Słup, Smolewo i Gostkowo.

Druga reforma zmieniła podział administracyjny ziem Królestwa Polskiego. Na mocy ustawy z dnia 31 grudnia 1866 roku utworzono gubernię łomżyńską i powiat ostrowski. W skład powiatu weszła nowo utworzona gmina Szulborze Koty.

Obejmowała ona następujące miejscowości: Brulino Lipskie, Brulino Oprawczyki, Brulino Piwki, Budziszewko-Śledziony, Grabniak, Godlewo Warsze, Godlewo Wielkie, Godlewo-Cechny, Godlewo-Gorzejewo, Godlewo-Gudosze, Godlewo-Leśniewo, Godlewo-Łuby, Godlewo-Mierniki, Godlewo-Milewek, Godlewo-Olszewo, Godlewo-Plewy, Gostkowo, Gumowo-Dobki, Grędzice, Helenowo, Jabłonowo Klacze, Janczewo Wielkie, Kuleszki Duże, Kuleszki Małe, Mianowo, Mianówek, Nienalty-Załęgi, Opatowina, Pieńki Sobótki, Słup, Szulborze Wielkie, Szulborze Koty, Szulborze-Kozy, Świerże-Kielcze, Świerże-Leśniewek, Świerże-Panki, Świerże-Tworki, Uścianek-Dębianka i Żelazy-Brokowo. Podział ten przetrwał z niewielkimi zmianami do 1954 roku. Liczba mieszkańców gminy w 1866 roku wynosiła 4604 osoby, w tym 63 pochodzenia żydowskiego.

Po wybuchu I wojny światowej, w 1915 roku obszar gminy Szulborze Koty znalazł się pod okupacją niemiecką. Jednakże ziemie Królestwa Polskiego do 1917 de iure stanowiły część Imperium Rosyjskiego. Po przejęciu władzy w Rosji przez bolszewików 7 listopada 1917 stało się teoretycznie częścią Rosyjskiej Federacyjnej Republiki Radzieckiej, która dopiero na podstawie traktatu brzeskiego 3 marca 1918 roku zrzekła się swoich roszczeń do terytorium dawnego Królestwa na rzecz Niemiec. Z tego okresu pochodzi, zapomniany obecnie, cmentarz żołnierzy rosyjskich między wsiami Janczewo Wielkie a Godlewo-Gudosze w miejscu zwanym „Błoto”.

Wraz z powstaniem II Rzeczypospolitej - 11 listopada 1918 roku, ziemie całego dawnego Królestwa Polskiego znalazły się w jej granicach.

W 1939 roku, po wybuchu II wojny światowej, w wyniku paktu Ribbentrop – Mołotow z 23 sierpnia 1939 roku, Szulborze wraz z sąsiadującymi miejscowościami znalazło się pod radziecką okupacją. Obszar ten został włączony do ZSRR jako część Zachodniej Białorusi.

Przez teren gminy przebiegał fragment umocnień słynnej Linii Mołotowa. Był to pas radzieckich umocnień, ciągnących się wzdłuż granicy z III Rzeszą, wytyczonej po podziale Polski dokonany przez okupantów w 1939r. na mocy wspomnianego paktu Ribbentrop – Mołotow.

Pozostałością do czasów współczesnych są liczne schrony i umocnienia, stanowiące część tzw. „Linii Mołotowa” – na obszarze gminy Szulborze Wielkie znajdują się fragmenty Zambrowskiego Rejonu Umocnionego. (na mapie oznaczony numerem 7).

W niedzielę 22 czerwca 1941 roku hitlerowskie Niemcy uderzyły na ZSRR. Tego dnia wkroczyły do Szulborza oddziały niemieckie. Wkrótce mieszkańcy wsi Mianówek stali się świadkami zbrodni wojennej. Latem i jesienią 1941 roku w rowie przeciwczołgowym rozstrzelano ok. 5000 Żydów. Ofiarami stali się mieszkańcy miejscowości: Zaręby Kościelne, Czyżew, Andrzejewo i innych. W 1959 roku na miejscu zbrodni ustawiono pomnik dla uczczenia pomordowanych. Umieszczono tablicę z napisem w języku polskim i hebrajskim.

Po wojnie Szulborze Wielkie wchodziło w skład powiatu Ostrów Mazowiecka, jako gmina wiejska.

- Gmina w Szulborzu-Kotach reaktywowała się po II Wojnie światowej. W latach 50-tych XX wieku zlikwidowano podział powiatu na gminy, a na ich miejsce powstały gromady. W 1954 roku obszar gminy uległ rozbiciu na 4 gromady. Miały one siedziby w Szulborzu Wielkim oraz w miejscowościach, położonych poza granicami współczesnej gminy Szulborze Wielkie: Godlewo Wielkie, Godlewo-Gorzejewo i Zakrzewo-Kopijki.
- W 1973 roku zlikwidowano gromady i ponownie utworzono gminy. W 1975 roku kolejny raz zlikwidowano gminę Szulborze Wielkie, a jej obszar włączono do sąsiednich gmin: Andrzejewo, Zaręby Kościelne i Nur.
- W dniu 2 grudnia 1991 roku została ponownie utworzona gmina Szulborze Wielkie. W wyniku kolejnego podziału administracyjnego, w 1999 roku, gmina Szulborze Wielkie znalazła się w powiecie ostrowskim i województwie mazowieckim.

7.2. Kształtowanie się sieci osadniczej

Tabela: Zmiany w sieci osadniczej na obszarze gminy Szulborze Wielkie

	Nazwy wsi (Wsie sołeckie)	Wsie nadane biskupstwu płockiemu (XI- XIIIw) wraz grodem w Świętku	Wsie zasiedlone po unii w Krewie w 1385 roku (XV- XVI w;) - odnotowane w dokumentach	Zarejestrowane Stanowiska archeologiczne	Wsie zamieszkane przez drobną szlachtę wg spisu z 1827r	Folwarki wg spisu z 1827r	Folwarki rozparcelowane po powst. styczniowym	1944 - Parcelacja majątków ziemskich nowe wsie
1	Szulborze – Koty wraz z Szulborzem Wielkim		Szulborze (XIV/XVw.)	wieś historyczna, XV-XIXw.(Nr stan na obsz. 23, 34)	Szulborze - Koty			
					Szulborze Wielkie	Szulborze Wielkie		
2	Brulino – Lipskie,				Brulino - Lipskie			
3	Godlewo – Gudosze		Godlewo-Gudosze w 1432r.		Godlewo - Gudosze			
4	Grędzice				Grędzice			
5	Gostkowo	Gostkowo	Gostkowo w 1425r.			Gostkowo	Gostkowo	Gostkowo
6	Helenowo					Helenowo		Helenowo
7	Janczewo - Sukmanki		Sukmanki w 1478 r.	wieś historyczna, XV-XIXw.(Nr stan na obsz.-28)	Janczewo-Sukmanki			
8	Janczewo		Janczewo		Janczewo			

	Wielkie,		Wielkie 1478 r.		Wielkie			
9	Leśniewo,	Leśniewo			Leśniewo			
10	Mianówek							
11	Słup			wieś historyczna, XIII-XVw.(Nr stan na obsz.-30)		Słup	Słup	Słup
12	Słup – Kolonia	Słup						Słup Kolonia
13	Smolewo – Wieś			wieś historyczna, XVI-XIXw.(Nr stan na obsz.-32)		Smolewo	Smolewo	Smolewo
14	Smolewo – Parcele			wieś historyczna, XVI-XIXw. (Nr stan na obsz.-31)				Smolewo — Parcele
15	Świerże – Leśniewek		Świerże - Leśniewek w 1430 r.		Świerże - Leśniewek			
16	Uścianek – Dębiana			wieś histor., sch. XV-XIXw.(Nr stan na obsz.-35)	Uścianek - Dębiana			
17	Zakrzewo – Zalesie		Zakrzewo — Zalesie w 1430 r.	wieś historyczna, XV-XVw.(Nr stan na obsz. -36)	Zakrzewo - Zalesie			

W 1944 roku w ramach reformy rolnej rozparcelowano majątki ziemskie w Gostkowie, Helenowie, Słupie i Smolewie. Powstały też wsie Smolewo-Parcele i Słup-Kolonia.

7.3. Zasoby krajobrazu kulturowego gminy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami) - art. 6 ust. 1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dzielami architektury i budownictwa,
- dzielami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejskami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

7.3.1. Zabudowa regionalna

Na terenie gminy Szulborze Wielkie zachowało się wiele drewnianych budynków, zarówno gospodarczych jak i mieszkalnych. Drewnianą zabudowę można spotkać niemal w każdej miejscowości, z których wyróżniają się:

- Gostkowo,
- Leśniewo,
- Szulborze Wielkie
- oraz Smolewo-Wieś,

- gdzie zlokalizowanych jest po kilkanaście drewnianych domów, do dziś zamieszkałych. W większości są to budynki parterowe, z dachem najczęściej dwuspadowym, z oknem w szczycie stropowym oraz łączeniami ścian „na jakskółczy ogon”.

Gostkowo

Gostkowo to wieś o genezie średniowiecznej, wymieniana w XIII wieku w dokumentach związanych z nadaniem biskupstwu płockiemu grodu w Świętku (Xlw.). Wieś wyludniona w czasie XIV i XV wiecznych wojen i najazdów, powtórnie zasiedlona około połowy XV wieku. Na przełomie XVI i XVII wieku Gostkowo wchodziło w skład majątku rodziny Godlewskich. W XVIII wieku był to ośrodek dobrze prosperującego gospodarstwa. W drugiej połowie XIX wieku Gostkowo było znacznym majątkiem: ponad 500 mórg lasu, 100 mórg łąk i 1100 mórg ziemi ornej, rozłożonej w

obrębnie czterech folwarków (Dobki, Gostkowo, Helenów i Mianówek) oraz w mniejszej części w kilku sąsiednich wsiach szlacheckich. W każdym z czterech folwarków były obszerne murowane zabudowania gospodarcze. Majątek w Gostkowie był rozparcelowany dwukrotnie, pierwszy raz w ramach reformy rolnej po powstaniu styczniowym, drugi raz po I wojnie światowej. Wieś Gostkowo składa się z wyraźnych dwóch części: na północnym brzegu rzeki rozlokował się folwark z dworem i parkiem, po południowej stronie Broku ciągnie się wzdłuż drogi wieś włościańska. Założenie folwarczne przetrwało II wojnę światową w nienajlepszym stanie, ale w latach powojennych zostało mocno zdewastowane, do tego stopnia, że jest praktycznie nieczytelne w terenie, oczywiście nie licząc zachowanego dworu. Układ wsi generalnie jest dobrze zachowany, jednakże pewnemu zatarciu w terenie uległa główna droga przez wieś, biegnąca nad Brokiem. Rolę głównej drogi przejęła dawna droga rozdzielająca niwę siedliskową od pól – droga zagumienna. Teraz przy głównej drodze stoją budynki gospodarcze, budynki mieszkalne znajduje się w głębi zagrody.

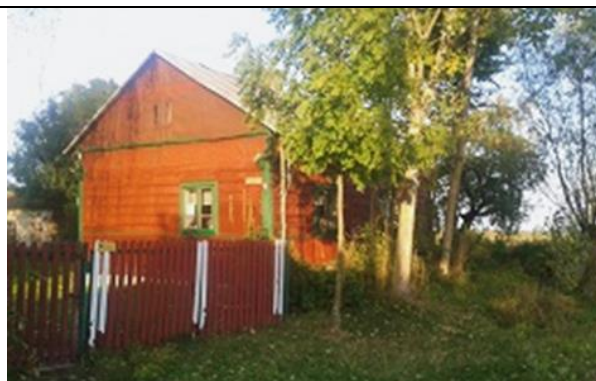
GOSTKOWO – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Gostkowo – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 271

Gostkowo – zabudowa przy drodze pow. nr 2611W – dz. nr 38

Gostkowo – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 216

Gostkowo – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 270

Leśniewo

Wieś szlachecka, wchodząca w skład dóbr właścicieli wsi i folwarku w Gostkowie. Jest to wieś o genezie średniowiecznej, wymieniana w XIII wieku w dokumentach związanych z nadaniem biskupstwu płockiemu grodu w Świątku (XI w.). Wg spisu z 1827r. była to wieś zamieszkała przez drobną szlachtę.

Wieś typu ulicówka, ale w rozplanowaniu wsi wyróżnia się układ dwóch równoległych dróg. Droga od strony południowo - zachodniej jest główną drogą we wsi i obsługuje większość zagród. Druga droga – droga zagumienna, oddziela niwę siedliskową od pól. W pasie pomiędzy tymi drogami usytuowane są zabudowania gospodarcze.

Budynki mieszkalne z dachem dwuspadowym lokalizowane są z przodu. Budynki gospodarcze usytuowane za budynkiem mieszkalnym lub częściowo po drugiej stronie drogi, oddzielającej niwę siedliskową od pól.

LEŚNIEWO – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Leśniewo – budynki inwentarskie po przeciwnej stronie drogi w stosunku do budynku mieszkalnego - dz. nr 115

Leśniewo – zabudowa w centrum wsi - dz. nr 146

Leśniewo – zabudowa w centrum wsi - dz. nr 144

Leśniewo – dom mieszkalny w zabudowie zagrodowej - dz. nr 160

Leśniewo – dom mieszkalny w zabudowie zagrodowej - dz. nr 164

Leśniewo – budynki inwentarskie po przeciwnej stronie drogi w stosunku do budynku mieszkalnego - dz. nr 107

Szulborze Wielkie

Szulborze Wielkie jest wsią zasiedloną na przełomie XIV i XV wieku, po ustaniu niepokoїв na granicy Mazowsza i Litwy, czyli po unii w Krewie w 1385 roku. Słownik geograficzny z 1892 roku lokuje gminę Szulborze Koty w powiecie ostrowskim, parafia Zuzela, przy trakcie z Broku do Czyżewa i linii warszawsko - petersburskiej drogi żelaznej. W obrębie gminy znajdowały się:

- Szulborze Koty - wieś włościańska i szlachecka, ma urząd gminny, 2 domy i 14 mieszkańców.
- Szulborze Wielkie - folwark, wieś włościańska i szlachecka, ma 6 domów i 111 mieszkańców.

Wieś wielodrożnica, z zabudową rozmieszczoną wzdłuż dróg. We wsi przeważa zabudowa zagrodowa w postaci małych i średnich zagród z budynkami wolnostojącymi oraz zielenią wysoką, sadami i ogródkami przydomowymi. Budynki mieszkalne drewniane lub murowane, jedno lub dwukondygnacyjne, zazwyczaj sytuowane są kalenicowo wzdłuż dróg. Dominują budynki o dachach skośnych, dwuspadowych, w nowobudowanych domach zaobserwować

można również dachy wielospadowe. Starsze domy drewniane, budowane w konstrukcji „na jaskółczy ogon”, kryte w większości blachodachówką.

SZULBORZE WIELKIE – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Szulborze Wielkie – zabudowa w centrum wsi, po przeciwnej stronie budynku Urzędu Gminy - dz. nr 221, 222, 223	Szulborze Wielkie – zabudowa w centrum wsi, przy drodze powiatowej nr 2612W - dz. nr 16/2
Szulborze Wielkie – zabudowa w centrum wsi, przy drodze powiatowej nr 2608W - dz. nr 92	Szulborze Wielkie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2608W - dz. nr 693
Szulborze Wielkie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2618W - dz. nr 565/2	Szulborze Wielkie – budynek mieszkalny w zabudowie zagrodowej - dz. nr 305

Smolewo - Wieś

Wg spisu z 1827 roku Smolewo składało się z folwarku i wsi, przynależało do parafii Zuzela. Majątek ziemski w Smolewie był dwukrotnie rozparcelowywany, pierwszy raz po powstaniu styczniowym, w ramach reformy rolnej (uwłaszczenie chłopów), drugi raz w 1944 roku również w ramach reformy w Polsce Ludowej. Powstała wieś Smolewo-Parcele.

Smolewo_Wieś to długa wieś z zabudową usytuowaną wzdłuż drogi gminnej (DG nr 260911W) prowadzącej do Zuzeli. Składa się z małych i średnich zagród, w których budynki mieszkalne usytuowane są z przodu działki, kalenicowo wzdłuż drogi. Za nimi wolnostojące budynki inwentarskie, dochodzące do stodoły ustawionej kalenicowo na końcu zagrody. Budynki mieszkalne w większości drewniane, parterowe z użytkowym poddaszem i oknem w szczycie stropowym. W pojedynczych przypadkach, od frontu występują drewniane (bądź w budynkach murowanych-murowane) ganki z dachami dwuspadowymi. Połącze dachowe nachylone pod kątem 40-50 stopni, kryte

blachodachówką, lub eternitem. Warto zauważyć, że w miejscowości zachowały się domy kryte strzechą, na ogół są one zaniedbane, a ich stan techniczny widać że się pogarsza, w związku z brakiem właścicieli.

SMOLEWO - WIEŚ – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr 225

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr 177

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr 192

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr 184

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr. 113

Smolewo-Wieś – zabudowa przy drodze gminnej 260911W – dz. nr 232

Brulino - Lipskie

Okolice szlachecka, gniazdo rodziny Brulińskich. Wg spisu z 1827r. była to wieś zamieszkała przez drobną szlachtę. Na zabudowę wsi składa się kilkanaście dość dużych zagród, a w czterech z nich zachowała się drewniana zabudowa mieszkaniowa. Na przełomie lat układ wsi uległ zmianom. Dawna droga zagumienna – po północnej stronie miejscowości, stała się drogą ogólnodostępną.

BRULINO – LIPSKIE – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Brulino-Lipskie – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 122/1

Brulino-Lipskie – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 143

Grędzice

Była to wieś szlachecka w parafii Andrzejów. Wg spisu z 1827r. wieś zamieszkiwała drobna szlachta. Zagrody są usytuowane po obu stronach drogi wiodącej ze wsi Zaręby Kościelne, przez Szulborze Wielkie do Czyżewa (droga powiatowa DP nr 2612W). W Grędzicach występują głównie małe i średnie zagrody z budynkami wolnostojącymi o układach regularnych. Budynki mieszkalne drewniane bądź murowane, 1-2 kondygnacyjne z dachem skośnym, przeważnie ustawione kalenicowo wzdłuż drogi. Budynki gospodarcze sytuowane w głębi siedliska, dochodzące do stodoły ustawionej kalenicowo na końcu zagrody. W miejscowości zachowały się 4 chaty drewniane, widoczne na mapie topograficznej z 1935 roku. Chaty o połaciach dachowych nachylonych pod kątem ok. 45 stopni, z oknem w szczycie stropowym, przykryte zostały blachodachówką.

GRĘDZICE – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Grędzice – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2612W - dz. nr 69

Grędzice – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2612W - dz. nr 66

Grędzice – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2612W, - dz. nr 94/3

Grędzice – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2612W, - dz. nr 93

Godlewo – Gudosze

Datę założenia wsi Godlewo-Gudosze można przyjąć na II połowę XIV wieku. Pod koniec XIV wieku (po unii w Krewie w 1385r.) władcy Mazowsza starali się zagospodarować obszary wyludnione, przez osadzanie na nich pojedynczych rycerzy lub całych rodzin rycerskich z drugiej strony Wisły. Rycerze Ci otrzymywali przeważnie ok. 10 łanów we

władanie, w zamian byli zobowiązani do służby wojskowej. Czasem zdarzało się, że nadania sięgały nawet 40 łanów. W ten sposób powstało gniazdo rodowe Godlewskich, a wieś Godlewo-Gudosze stała się zaściankiem szlacheckim, zamieszkałym przez drobną szlachtę. Obecnie w Godlewie-Gudoszach nie mieszka już żadna rodzina o nazwisku Godlewski, ale nadal zamieszkują ją prawie sami potomkowie drobnej szlachty.

Wieś nie jest duża. Składa się z kilku dość dużych zagród, rozlokowanych w większości wzdłuż „starej” drogi, biegnącej przez wieś. Po przebudowie układu drogowego droga zagumienna, biegnąca po zachodniej stronie wsi przejęła funkcje drogi ważniejszej.

GODLEWO - GUDOSZE – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Godlewo-Gudosze – zabudowa przy drodze gminnej nr 260942W – dz. nr 24

Godlewo-Gudosze – zabudowa w centrum wsi – dz. nr 79

Helenowo

W drugiej połowie XIX Helenowo było wielkim folwarkiem należącym do majątku Gostkowo. Folwark rozparcelowany w 1944 roku w ramach reformy rolnej. Powstała wieś Helenowo, a właściwie przysiółek składający się z kilku zagród.

HELENOWO – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Helenowo – zabudowa przy drodze - dz. nr 6

Helenowo - zabudowa przy torach kolejowych – dz. nr 66

Słup

Wieś Słup wspominana jest w dokumentach z XIII wieku - w 1254 roku została nadana kolegiacie płockiej, obok wcześniej nadanych wsi Gostkowo i Leśniewo, w powiązaniu z grodem w Święcku (1095rok). Wieś i folwark w parafii Zuzela. W 1827 roku było tam 8 domów i 38 mieszkańców. Dawny punkt graniczny między Litwą a Mazowszem. W 1944 roku, w ramach reformy rolnej, rozparcelowano majątki ziemskie, między innymi folwark w Słupie, w wyniku czego powstała wieś Słup-Kolonia.

Zabudowa wsi usytuowana jest wzdłuż drogi Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębianka, w większości po północnej stronie tej drogi. Występują zagrody z budynkami wolnostojącymi: budynek mieszkalny lokalizowany z przodu, za nim budynki gospodarcze oraz stodoła.

SŁUP – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

	
Słup – zabudowa przy drodze nr 2618W – dz. nr 11	Słup – zabudowa przy drodze nr 2618W – dz. nr 16/4
	
Słup – zabudowa przy drodze nr 2618W – dz. nr 23	Słup – zabudowa przy drodze nr 2618W – dz. nr 10

Świerże – Leśniewek

Świerże–Leśniewek jest niewielką wsią o genezie XV-wiecznej, zasiedloną po ustaniu walk na pograniczu Mazowsza i Litry, po unii w Krewie. „Świerże” była to okolica szlachecka, zamieszkała przez drobną szlachtę. Zabudowa, na którą składa się kilkanaście zagród, w tym kilka dość dużych, położona jest przy głównej drodze. Układ zagrody tworzą budynki wolnostojące, budynek mieszkalny lokalizowany jest z przodu. Za nim usytuowane są budynki gospodarcze oraz często zamykająca układ stodoła.

ŚWIERŻE – LEŚNIEWEK – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp z o.o. , wrzesień 2014r.

	
Świerże - Leśniewek – zabudowa w centrum wsi - dz. nr 64	Świerże - Leśniewek – zabudowa w centrum wsi - dz. nr 56

Zakrzewo – Zalesie

Wieś podana w 1578 roku pod nazwą „Zglesse”. Zamieszkiwała ją drobna szlachta (11,5 łana). Wg spisu z 1827r. była to wieś zamieszkała przez drobną szlachtę. W 1827 roku było tam 11 domów 79 mieszkańców.

Zabudowa wsi usytuowana jest po obu stronach głównej drogi powiatowej (DP nr 2608W), prowadzącej do Zuzeli. Zagrody z budynkami wolnostojącymi, budynek mieszkalny lokalizowany z przodu, kalenicowo wzdłuż drogi. Za nim

budynki gospodarcze oraz często zamykająca układ stodoła. Starsze budynki drewniane jednokondygnacyjne, z oknem w szczycie, często budowane w konstrukcji 'na jaskółczy ogon', dach dwuspadowy, połacie pod kątem do 45 stopni.

ZAKRZEWO – ZALESIE – przykłady zabudowy, zdjęcia: Biuro Urbanistyczne PPP sp. z o.o. , wrzesień 2014r.

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa na dz. nr 128, 129, 130

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa na działce nr 188/2

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2608W – dz. nr 282

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2608W – dz. nr 121/2

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2608W – dz. nr 187/2

Zakrzewo-Zalesie – zabudowa przy drodze powiatowej nr 2608W – dz. nr 119/2

7.3.2. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków województwa mazowieckiego

- Cmentarz żydowski z okresu II wojny światowej z 1941r., Mianówek (nr rej. A- 446 z dnia 30.12.1991r.);
- Dwór drewniany w Gostkowie z ok. 1825 roku (nr rej. 239, decyzja z dnia 07.11.1986r).

7.3.3. Zabytki archeologiczne

Na obszarze gminy łącznie zarejestrowano i wpisano do Ewidencji Nieruchomych Zabytków Archeologicznych 36 stanowisk.

Tabela: Wykaz stanowisk archeologicznych

L.p.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Opis stanowiska		
					1	2	3
1	Brulino- Lipskie	45-78	1	20	śląd osadn., okr.nowożytny		
2	Gostkowo	45-78	2	7	śląd osadn., pzn.średniow.	śląd osadn., okr.nowożyt.	
3	Gostkowo	45-78	4	9	śląd osadn., okr.nowożytny		
4	Gostkowo	45-78	1	5	cmentarzysko, okr.wpl.rzym.		
5	Gostkowo	45-78	10	24	śląd osadn., ep.kamienia		
6	Gostkowo	45-78	9	15	śląd osadn., okr.nowożytny		
7	Gostkowo	45-78	8	14	śląd osadn., ep.kamienia		
8	Gostkowo	45-78	7	13	śląd osadn., ep.kamienia		
9	Gostkowo	45-78	6	11	śląd osadn., starożytność		
10	Gostkowo	45-78	5	10	śląd osadn., póź.średniow.	śląd osadn., okr.mowożyt.	
11	Gostkowo	45-78	3	8	śląd osadn., okr.lateński	śląd osadn., póź.średniow.	śląd osadn., okr.mowożyt.
12	Janczewo Wielkie	45-78	2	22	śląd osadn., okr.nowożytny		
13	Janczewo Wielkie	45-78	1	21	śląd osadn., okr.nowożytny		
14	Janczewo-Sukmanki	46-78	1	18	śląd osadn., starożytność	śląd wcz.średniow. osadn.,	
15	Janczewo-Sukmanki	46-78	2	19	śląd osadn., ep.kam.-ep.żelaza		
16	Janczewo-Sukmanki	46-78	3	28	wieś historyczna, XV-XIXw.		
17	Słup	46-78	1	1	śl.osad., k.łużycka, EB/WEŻ		
18	Słup	46-78	2	30	wieś historyczna, XIII-XVlw.		
19	Smolewo- Parcele	46-78	2	22	śl.osad., k.przew., mł.okr.przedrzym.-okr.rzym.		
20	Smolewo- Parcele	46-78	3	31	wieś historyczna, XVI-XIXw.		
21	Smolewo- Parcele	46-78	1	21	ślady osadn., wcz.ep.żelaza		
22	Smolewo- Wieś	46-78	2	32	wieś historyczna, XVI-XIXw.		
23	Smolewo- Wieś	46-78	1	17	śl.osad., k.gr.klosz., WEŻ/LT		
24	Szulborze Wielkie	45-78	1	23	śląd osadn., póź.średniow.		
25	Szulborze- Koty	46-78	1	34	wieś historyczna, XV-XIXw.		
26	Uścianek- Dębianka	46-78	1	2	śląd osadn., ep.brązu-ep.żelaza	ślady osadn., starożytność	
27	Uścianek- Dębianka	46-78	4	5	śl.osad., k.gr.klosz., WEŻ/LT		
28	Uścianek- Dębianka	46-78	5	35	wieś histor., sch. XV-XIXw.		
29	Uścianek- Dębianka	46-78	2	3	ślady osadn., k.łużycka, E.B.		
30	Uścianek- Dębianka	46-78	3	4	śląd osadn., epoka brązu		
31	Zakrzewo- Zalesie	46-78	2	36	wieś historyczna, XV-XVlw.		
32	Zakrzewo- Zalesie	46-78	1	20	śląd osadn., XVI-XX w.		
33	Grędzice	45-77	1	30	śląd osadn., okres wpływów rzymskich	osada, XV-XVI w.	
34	Grędzice	45-77	2	31	śląd osad., okres rzymski-wczesne średn.	śląd osadn. XVI w.	
35	Leśniewo	45-77	1	28	śląd osadn., wczesne średn.	śląd osadn., późne średn.	Osada XV-XVI w.

36	Leśniewo	45-77	2	29	osada, XVI-XVII w.		
----	----------	-------	---	----	--------------------	--	--

7.3.4. Inne dzieła architektury i budownictwa – kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego gminy Szulborze Wielkie są liczne kapliczki, figury i krzyże przydrożne. Na terenie gminy Szulborze Wielkie znajdują się 44 kapliczki przydrożne. Ustawiano je na skrzyżowaniach dróg i rozdrożach, w miejscach ważnych dla społeczności lokalnej.

Na szczególną uwagę zasługuje piaskowcowa figura św. Jana Nepomucena, która stoi na łące pomiędzy rzeką Brok i jej starorzeczem, w okolicy mostu na wysokim cokole. Przed murowanym z czerwonej cegły pobielonym cokolem leży granitowy głaz z datą 1822. Rok ten uznawany jest za datę powstania figury. Spóźniona, rokokowa w charakterze rzeźba, jest dziełem solidnego warsztatu z dalszej okolicy, gdyż nie było takich w tej części Mazowsza. Ustawiono ją na klasycystycznym cokole. Święty przedstawiony jest w klasycystycznym dla niego sposób, w kontrapoście i w charakterystycznym stroju kanonika. Przypuszcza się, iż rzeźba jest starsza, skądś przeniesiona, a z 1822r. pochodzi jedynie cokół. Jakby nie było jest to najstarsza w powiecie ostrowskim zachowana kapliczka przydrożna oraz jedyna w formie figury św. Jana Nepomucena na cokole.

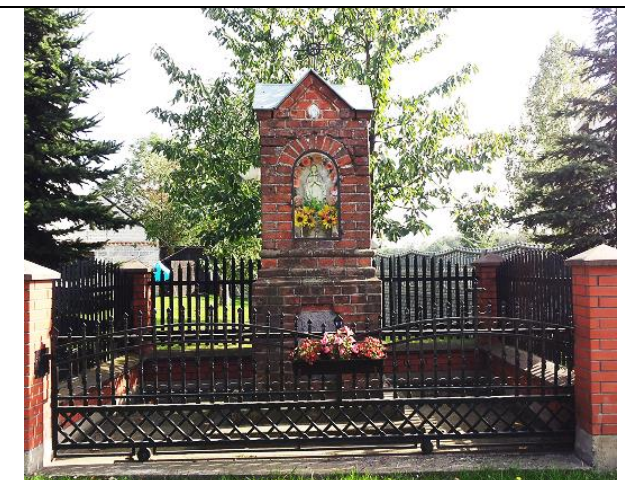
Kapliczka nr K19 w Janczewie Wielkim – na prywatnej działce

Kapliczka nr K11 w Brulinie-Lipskim z 1901r.

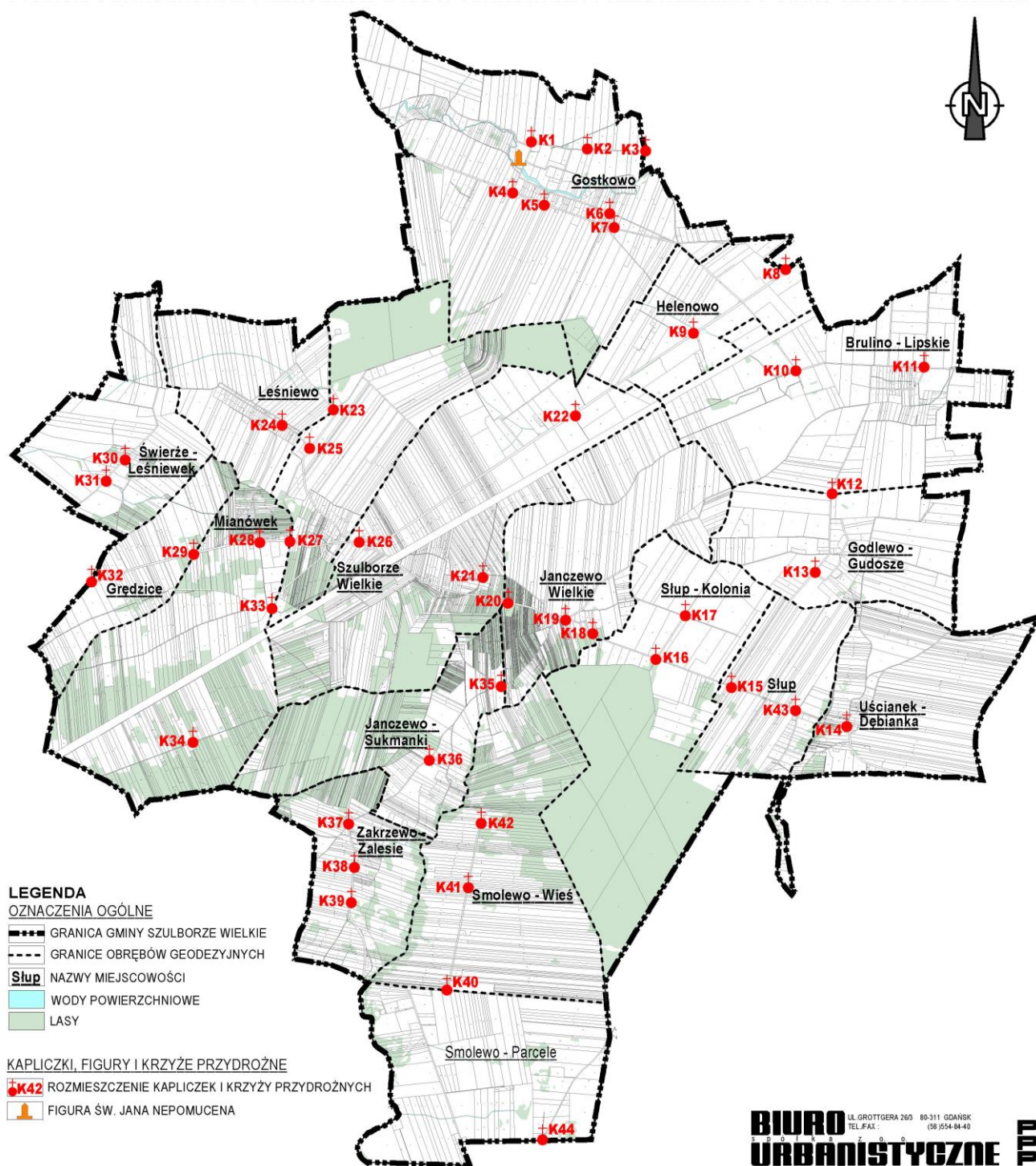

Kapliczka nr 38 w Zakrzewo-Zalesie

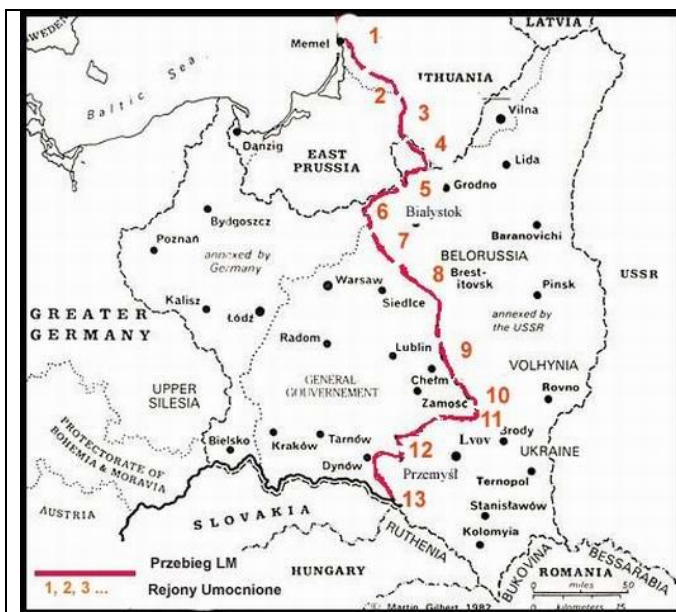

Kapliczka nr 30 w Świerże-Lesniewek

SCHEMAT - ROZMIESZCZENIE KAPLICZEK, FIGUR I KRZYŻY PRZYDROŻNYCH

7.3.5. Dzieła budownictwa obronnego - fragment umocnień „Linii Mołotowa”

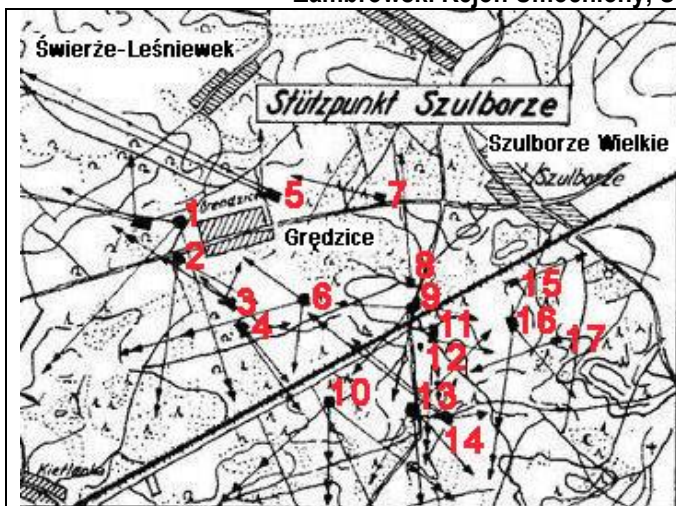
W 1939 roku, po wybuchu II wojny światowej, w wyniku paktu Ribbentrop – Mołotow z 23 sierpnia 1939 roku, Szulborze Wielkie wraz z sąsiadującymi miejscowościami znalazło się pod radziecką okupacją. Obszar ten został włączony do ZSRR jako część Zachodniej Białorusi.

Przez teren gminy przebiegał fragment słynnej Linii Mołotowa. Był to pas radzieckich umocnień, ciągnących się wzdłuż granicy z III Rzeszą, wytyczonej po podziale Polski dokonany przez okupantów w 1939r. na mocy wspomnianego paktu Ribbentrop – Mołotow.

Pozostałością do czasów współczesnych są liczne schrony i umocnienia, stanowiące część tzw. „Linii Mołotowa” – na obszarze gminy Szulborze Wielkie znajdują się fragmenty Zambrowskiego Rejonu Umocnionego (na mapie oznaczony numerem 7).

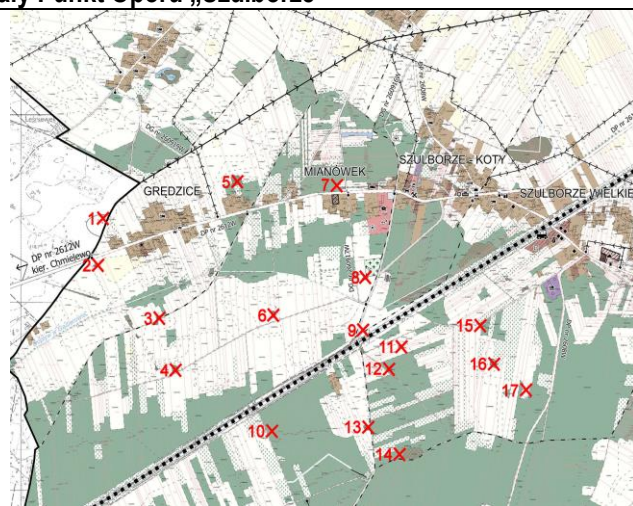
Stały Punkt Oporu „Szulborze” jest to fragment umocnień składający się z 17 schronów bojowych tzw. kaponier typu DOT4 przeznaczonych do prowadzenia ognia bocznego i czołowego. Budowa umocnień rozpoczęła się wczesnym latem 1940 roku i została przerwana atakiem wojsk hitlerowskich na ZSRR w dniu 22 czerwca 1941 roku (rozpoczęcie operacji Barbarossa). Schrony żelbetonowe Stałego Punktu Oporu „Szulborze” są usytuowane na polach na południe od wsi Szulborze Wielkie. Głównym ich zadaniem było blokowanie ważnej linii kolejowej Warszawa – Białystok – Grodno. Większość schronów została zniszczona w wyniku działań wojennych lub została wysadzona ładunkami wybuchowymi od wewnątrz, ale niektóre zachowały się do dnia dzisiejszego w dobrym stanie. Ciekawostką jest, że jeszcze w 2005 roku w jednym z bunkrów został znaleziony pancerny strzelniczy z ławetą Maxima oraz forteczną armatą przeciwpancerną 45 mm. W 2008 roku pancerny wraz z ławetą i armatą został wymontowany i przewieziony do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Zambrowski Rejon Umocniony, Stały Punkt Oporu „Szulborze”

źródło: www.kriepost.org, dn.26.09.2014

lokalizacja schronów w Punkcie Oporu „Szulborze”

Fragment mapy inwentaryzacji gminy Szulborze Wielkie (2014r) z lokalizacją pozostałości schronów

Opis umocnień wg numeracji na mapach powyżej

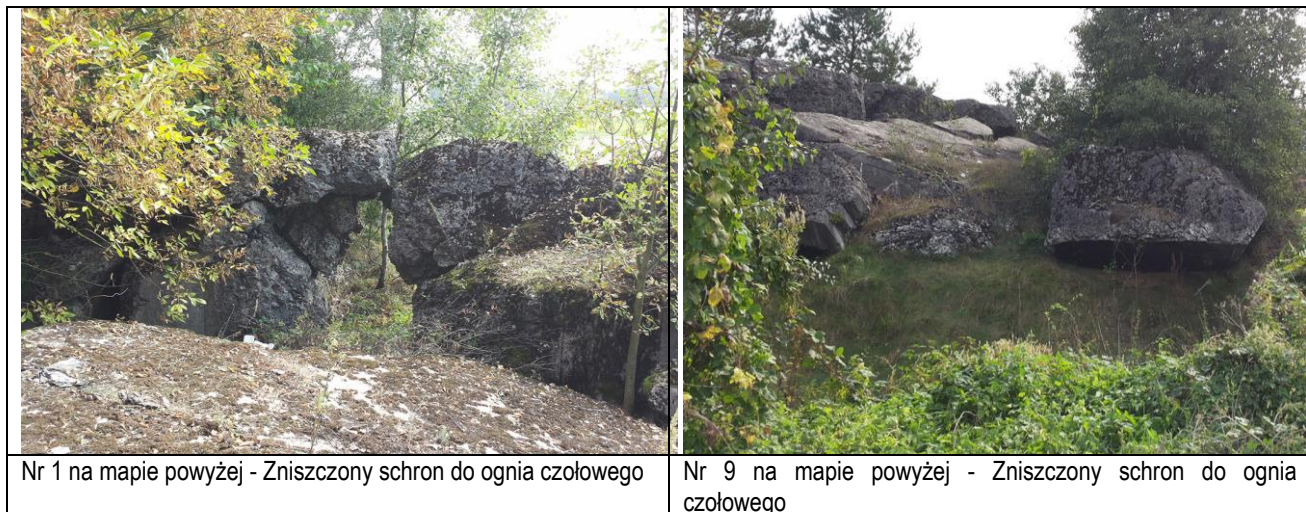
1. Zniszczony schron do ognia czołowego (ODOT). Uzbr. 3 x p.panc. 45mm (DOT-4) (gmina Zaręby Kościelne);
2. Zniszczony schron do ognia czołowego (OPDOT). Prawdopodobne uzbrojenie 1 x ckm (NPS-3), 1 x p.panc 45 mm (DOT-4);

3. Zniszczony schron do ognia bocznego (OPPK). Uzbr. 1 x p.panc 45mm (DOT-4), 1 x ckm (NPS-3). Z tego schronu pozyskano armatę p.panc wraz z pancerzem (zestaw DOT-4) oraz pancerz NPS-3 do muzeum wojska w Warszawie;
4. Zniszczony schron do ognia bocznego (PPK). Uzbr. 3 x ckm (NPS-3) w tym jeden w uchu, 1 x rkm obrony bliskiej;
5. Zniszczony schron do ognia bocznego (APK). Uzbr. 2 x armata 76,2 mm (Ł-17), 1 x ckm (NPS-3);
6. Zniszczony schron do ognia czołowego (OPDOT). Uzbr. 2 x p.panc 45mm (DOT-4), 1 x ckm (NPS-3), 1 x rkm obrony bliskiej;
7. Całkowicie zniszczony schron do ognia czołowego (PDOT). Uzbr. 1 x ckm (NPS-3). Identyfikacja za Denkschrift;
8. Zniszczony schron do ognia bocznego (PPK(m)). Uzbr. 1 x ckm (NPS-3);
9. Zniszczony schron do ognia czołowego (ODOT). Uzbr. 3 x armata 45. mm, 1 x rkm obrony bliskiej;
10. Zniszczony schron do ognia (ODOT). Uzbr. 3 p.panc 45 mm (DOT-4);
11. Zniszczony schron do ognia bocznego (APK). Uzbr. 2 x armata 76,2 mm, 1 x ckm;
12. Zniszczony schron obserwacyjny (NP) z miejscem na kopułę panc.;
13. Zniszczony schron do ognia czołowego (PDOT). Uzbr. 3x ckm (NPS-3);
14. Zniszczony schron na 1 x DOT-4, 2xNPS-3 (Denkschr.);
15. Zniszczony połowy schron do ognia czołowego. Uzbr. 1 x ckm;
16. Schron do ognia czołowego (OPDOT). Uzbr. 1x p.panc 45mm (DOT-4), 1xckm (NPS-3);
17. Zniszczony schron do ognia czołowego (PPK(m)). Uzbr. 1 x ckm (NPS-3).

Wyjaśnienie skrótów:

- zestaw DOT-4 to armata 45mm, wz. 1934 (czołgowa) sprzężone z ciężkim karabinem maszynowym DS kal. 7,62mm, wz. 1939, wyposażona w celownik optyczny model KT-1, całość montowana na lawecie fortecznej i poprzez jarzmo kuliste umieszczona w pancerzu skrzyniowym (często określana jako armata p.panc);
- zestaw NPS-3 to ciężki karabin maszynowy systemu Maxima kal. 7,62mm, wz. 1910/30 z celownikiem model KTP osadzony poprzez jarzmo kuliste w pancerzu skrzyniowym;
- zestaw Ł-17 to stanowisko forteczne wz. 1940 wyposażone w armatę czołgową Ł-11 kal. 76,2mm, wz. 1938/39 z celownikiem optycznym KT-4 osadzone w pancerzu;
- rkm – najczęściej systemu DT kal. 7,62mm, wz. 1929 bez celownika optycznego.

źródło: www.kriepost.org, dn.26.09.2014

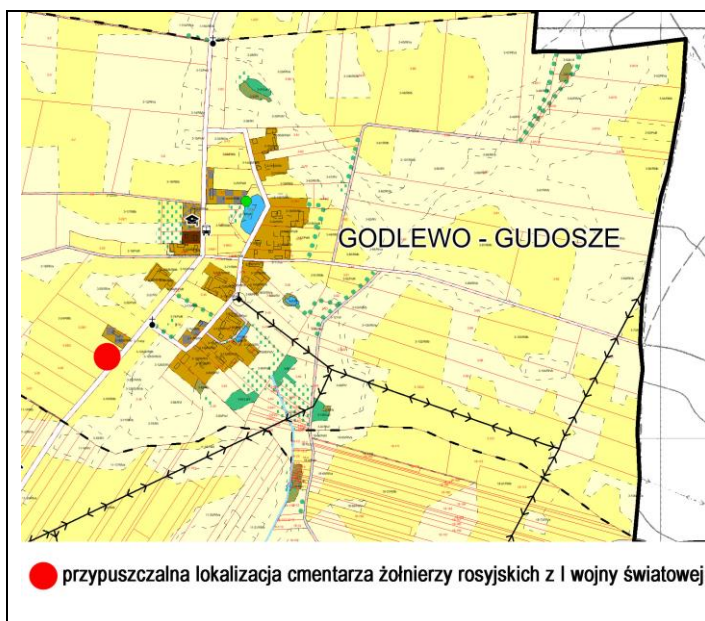
Nr 10 na mapie powyżej- Zniszczony schron do ognia

Nr 11 - Zniszczony schron do ognia bocznego

7.3.6. Zabytkowe cmentarze

Z okresu I wojny światowej pochodzi zapomniany, a w zasadzie nieistniejący, cmentarz żołnierzy rosyjskich między wsiami Janczewo Wielkie a Godlewo-Gudosze w miejscu zwanym „Błoto”.

● przypuszczalna lokalizacja cmentarza żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej

Przypuszczalna lokalizacja cmentarza

8. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

W gminie nie występują obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią w rozumieniu przepisów szczegółowych. Brak jest również obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

Przez teren gminy Szulborze Wielkie przebiega linia kolejowa E 75 relacji Warszawa-Białystok-Sokółka. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym, linia kolejowa nr 6 (E 75) została uznana za linię o znaczeniu państwowym. Linia ta może być wykorzystywana również do przewozów materiałów niebezpiecznych.

Gmina Szulborze Wielkie nie jest szczególnie narażona na niebezpieczeństwo wynikające z transportu drogowego. Wynika to z faktu, że przez gminę nie przebiegają drogi wyższego rzędu (krajowe i wojewódzkie).

W sąsiedztwie gminy, ani na jej terenie, nie występują zakłady stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

1. W latach 2002-2012 nastąpił spadek liczby ludności w gminie o 128 osób, tj. o 6,6%. W ciągu ostatnich 4 lat liczba ludności w gminie utrzymuje się na podobnym poziomie – około 1800 osób. Liczba ludności w

poszczególnych wsiach również jest ustabilizowana, w żadnej ze wsi nie odnotowano ani większych spadków liczby ludności ani większego wzrostu.

2. Ruch budowlany na terenie gminy Szulborze Wielkie jest niewielki i koncentruje się głównie na modernizacji i rozbudowie istniejących gospodarstw rolnych. Analiza warunków mieszkaniowych, opracowana na podstawie danych statystycznych z GUS na lata 2002-2012, wykazała iż w tym okresie na terenie gminy przybyły jedynie 2 mieszkania. Analizując stan istniejący zagospodarowania przestrzennego można zauważyć, iż na terenie gminy powstało kilka nowych budynków mieszkalnych, kilka uległo opuszczeniu lub rozbiórce. O niewielkim ruchu budowlanym świadczy również ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W latach 2004-2014 na obszarze gminy Szulborze Wielkie wydano około 88 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu na budowę budynków mieszkalnych i gospodarczych w zabudowie zagrodowej bądź mieszkaniowej jednorodzinnej. Najwięcej ww. decyzji zostało wydanych w obrębach geodezyjnych Szulborze Wielkie i Szulborze-Koty - razem 34 decyzje, z czego 3 decyzje związane z zabudową mieszkaniową – usługową, 12 decyzji związanych z zabudową mieszkaniową jednorodziną oraz 19 - z zabudową zagrodową. Ponadto, pod względem liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wyróżniają się obręby geodezyjne: Leśniewo oraz Zakrzewo-Zalesie.
3. Na obszarze gminy nie występują większe konflikty przestrzenne. Charakter gminy był i nadal jest rolniczy, w związku z tym przeważa zabudowa zagrodowa. Sieć osadnicza gminy skupiona jest głównie przy ciągach komunikacyjnych. Nielicznie występuje zabudowa rozproszona. Analiza wydanych decyzji o warunkach zabudowy wskazuje na niewielki ruch budowlany. W związku z powyższym można stwierdzić, iż nie ma większych kolizji i problemów związanych z zagospodarowaniem terenów gminy, związanych z koniecznością wydawania decyzji o warunkach zabudowy przy braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Podejmowane inwestycje mieszczą się w granicach uzupełnienia struktury istniejącej zabudowy. Potrzeba zainwestowania terenów niezabudowanych może występować ewentualnie w Szulborzu Wielkim wraz z sąsiadującą miejscowością Leśniewo, co wynika z ilości wydawanych przez Wójta, na tym terenie, decyzji o warunkach zabudowy.
4. Usługi koncentruje się w miejscowości Szulborze Wielkie, gdzie powstało Gminne Centrum Kultury, plac zabaw dla dzieci, boisko sportowe oraz siłownia zewnętrzna przy Zespole Szkół. Urząd Gminy został rozbudowany na Ośrodek Zdrowia. Wyremontowany został budynek OSP, a w jego sąsiedztwie powstała Świetlica Wiejska. Obiekty użyteczności publicznej, jakie powstały w ostatnim czasie w Szulborzu Wielkim, to poczta i usługi bankowe. Od 2008 roku na terenie gminy Szulborze Wielkie funkcjonuje Zespół Szkół w Szulborzu Wielkim, a obwód szkolny obejmuje całą gminę. W ciągu ostatnich dziesięciu lat zostały zamknięte szkoły podstawowe w miejscowościach: Gostkowo (zlokalizowana w zabytkowym dworze) oraz Godlewo – Gudosz. Przestał także prowadzić działalność Klub Rolnika we wsi Zakrzewo-Zalesie. W Gostkowie powstała Świetlica Wiejska, utworzona poprzez remont i rozbudowę budynku Ochotniczej Straży Pożarnej. Na terenie gminy wybudowano 6 wiat rekreacyjnych (w miejscowościach Brulino-Lipskie, Helenowo, Godlewo-Gudosz, Uścianek-Dębiana, Słup, Janczewo Wielkie) oraz złożono wnioski na rozwój zaplecza rekreacyjnego w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” - „Małe projekty” w miejscowościach: Świerże-Leśniewek, Gostkowo oraz Grędzice.
5. Podstawową funkcją gminy Szulborze Wielkie jest rolnictwo i produkcja rolna, prowadzona w oparciu o istniejące indywidualne gospodarstwa rolne. Analizując wydane decyzje o warunkach zabudowy z okresu ostatnich 10 lat można stwierdzić, iż gospodarstwa rolne rozwijają się przede wszystkim w obrębach: Zakrzewo-Zalesie, Uścianek-Dębiana, Grędzice oraz Świerże-Leśniewek. W obrębach tych zostało wydanych najwięcej decyzji dotyczących budowy silosów, obór, budynków gospodarczych, itp.
6. Na terenie gminy hodzi się ponad 4 tys. sztuk bydła, głównie mlecznego. Głównymi odbiorcami mleka są firmy: MLEKPOL oraz MLEKOVITA. W ostatnich latach nastąpiła zmiana kierunku hodowli. W roku 2002 hodowana była głównie trzoda chlewna - ok. 3,3 tys. sztuk, bydła było nieco mniej ok. 2,6 tys. sztuk. W roku 2010 hodowano więcej bydła niż trzody chlewnej, a populacja trzody została silnie ograniczona i wyniosła ok 644 szt., gdy w tym samym czasie ilość bydła wzrosła do 4188 sztuk.
7. Najcenniejszymi obszarami pod względem przyrodniczym pozostają kompleksy leśne oraz cieki wraz z obszarami przylegającymi. Również wskaźnik lesistości gminy od 10 lat utrzymuje się na poziomie ok. 19,5 %.

Nie zostały przeprowadzone ani większe wycinki, ani znaczne dolesienia. Jednakże należy zauważyć, że na terenie gminy prawie 7,3% gruntów rolnych o łącznej powierzchni ponad 340 ha to grunty klasy bonitacyjnej VI i VIz, czyli bardzo słabe pod względem przydatności dla produkcji rolniczej. Mimo tego w latach 2004–2013 powierzchnia gruntów pod lasami nie zmieniła się, co oznacza, że zalesienia gruntów rolnych, nawet tych najsłabszych klas nie były prowadzone.

8. W ciągu ostatnich kilku lat poprawiła się nawierzchnia niektórych dróg (np. DG nr 260913W), a przebieg dróg powiatowych: nr 2618W oraz nr 2608W został wyregulowany. W projekcie planu rozwoju sieci drogowej powiatu ostrowskiego zakłada się inwestycje dotyczące trzech dróg powiatowych nr: 2608W, 2611W, 2618W.
9. Pod koniec roku 2012 na terenie gminy rozpoczęto prace melioracyjne w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych „Pukawka II” gm. Szulborze Wielkie, pow. ostrowski”. Projekt polega na drenowaniu gruntów ornych na powierzchni ok. 450,10 ha w miejscowościach: Brulino-Lipskie, Godlewo-Gudosze, Słup, Słup-Kolonia, Uścianek-Dębianka (gm. Szulborze Wielkie), Godlewo-Warsze, Godlewo Wielkie, Opatowina (gm. Nur). Pod koniec roku 2013 na zaplanowane 447 ha gruntów, 315 ha już zostało zmeliorowanych.
10. W ostatnim czasie nastąpiła rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Szulborze Wielkie. Większość inwestycji miała miejsce w latach 2005-2008. Przed 2005 rokiem jedynie miejscowości Szulborze Wielkie i Janczewo Wielkie były wyposażone w sieć wodociągową. W chwili obecnej jedynie miejscowość Helenowo, część Szulborza Wielkiego, wzdłuż drogi powiatowej nr 2612W, oraz zabudowania w południowej części miejscowości Smolewo-Parcele nie posiadają sieci wodociągowej. Teren ujęcia wody jest ogrodzony i odpowiednio oznaczony. Nie wyznaczono stref ochronnych ujęcia wody. Ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody nie jest obligatoryjne i zależy od warunków hydrogeologicznych i geomorfologicznych w rejonie ujęcia, a także od woli właściciela ujęcia, który może wystąpić z wnioskiem o ustanowienie takiej strefy.
11. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2012, poz. 145 z późn. zmianami) w art. 43 ust. 3 i art. 208 ust. 2 zobowiązała Ministra Środowiska do sporządzenia „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”, w którym zostały wyznaczone aglomeracje, które powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków. Miejscowości położone na terenie gminy Szulborze Wielkie nie zostały ujęte w ww. Programie i nie zostały objęte aglomeracją. Gmina w ostatnich latach zrezygnowała z planów budowy gminnej sieci kanalizacyjnej i zbiorczej oczyszczalni ścieków. Od 2010r. na terenie gminy budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków, na realizację których gmina korzysta z dofinansowania Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
12. W roku 2008 została wydana decyzja Starosty Powiatowego ustanawiająca obszar górniczy dla złoża o nazwie Smolewo KN 11392. Obszar górniczy Smolewo znajduje się w rejestrze obszarów górniczych o nr 10-7/7/585. Samo złożo zaś posiada dokumentację geologiczną z 2007 roku. Złożo jest czynne i eksploatowane w sposób odkrywkowy. Na tereny sąsiednie (dz. nr 91/1, 91/3) w roku 2013 została wydana decyzja na budowę hali produkcji betonu.
13. Na terenie gminy istnieje możliwość posadowienia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW. Obszar gminy, szczególnie północno – wschodnia jego część, ma korzystne warunki wietrzne, umożliwiające wykorzystanie energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Biorąc pod uwagę możliwe wpływy do budżetu gminy z tej działalności, potrzeby rozwojowe gminy koncentrują się na stworzeniu możliwości posadowienia tych urządzeń.
14. Restrukturyzacji zagospodarowania wymaga większość nieruchomości, gdzie w przeszłości funkcjonowały Spółdzielnie Kółek Rolniczych (SKR), które znajdowały się w Szulborzu Wielkim, Janczewie Wielkim i w Gostkowie.
 - Szulborze Wielkie – Państwowy Ośrodek Maszynowy (dz. nr 689/6, 690/1, 691/1, 692/1, 691/3, 690/3) – sprzedane w ręce prywatne w 2007 r. Obecnie (wrzesień 2014r.) jest tu punkt sprzedaży nawozów (grupa polskie składy nawozowe), stacja paliw i składnica;
 - Janczewo Wielkie – dawna baza ciągników (dz. nr 216), nieruchomość w zasadzie jest nieużytkowana, budynki są w złym stanie technicznym. Właścicielem jest SKR w Janczewie Wielkim. Na działce nr 282, która

również jest własnością Kółka Rolniczego w Janczewie Wielkim, znajduje się budynek po byłej zlewni mleka, który obecnie jest nieużytkowany;

- Gostkowo – sprzedane w ręce prywatne w 2007 r. (dz. nr 86/5) – obecnie: teren nieużytkowany.

Trzy budynki dawnych zlewni mleka obecnie nie są użytkowane:

- Janczewo Wielkie – dz. nr 282;
- Gostkowo – dz. nr 342/1;
- Leśniewo – dz. nr 355/1.

Współczesny system skupu mleka jest inaczej zorganizowany, co umożliwia wykorzystanie tych budynków na inne cele. Tereny po SKR i byłych zlewniach mleka są nieużytkowane lub wykorzystywane rolniczo i nie stanowią dobrej oferty lokalizacyjnej. Gmina ma w planach rozwój terenów produkcyjno-przemysłowych wzdłuż dogi powiatowej nr 2612W.

10. Stan prawny gruntów

Tabela: Struktura własności gruntów

I.p.	Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy rejestrowej	Powierzchnia ha	Udział %		Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład podgrupy rejestrowej	Powierzchnia ha
1.	Grunt Skarbu Państwa	375	8,0	1.1.	Zasób Własności Rolnej SP	2
				1.2.	Grunt w zarządzie PGL – Lasy Państwowe	318
				1.3.	Grunt SP w trwałym zarządzie, z wyłączeniem PGL	9
				1.4.	Grunt wchodzący w skład zasobu nieruchomości SP	46
				1.5.	Pozostałe grunty SP	0
2.	Grunt Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	11	0,2	2.1.	Grunt SP w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	0
				2.2.	Grunt SP w użytkowaniu wieczystym państwowych osób prawnych	0
				2.3.	Grunt SP w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	11
3.	Grunt spółki SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0			
4.	Grunt gmin i związków międzygminnych	81	1,7	4.1.	Grunt wchodzący w skład gminnego zasobu nieruchomości	79
				4.2.	Grunt gmin przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	0
				4.3.	pozostałe	2
5.	Grunt gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0			
6.	Grunt który jest własnością samorządowych osób prawnych	0	0			
7.	Grunt osób fizycznych	4161	89,1	7.1.	Wchodzący w skład gospodarstw rolnych	4015
				7.2.	Nie wchodzący w skład gospodarstw roln.	146
8.	Grunt spółdzielni	1	0,1		pozostałe	1
9.	Grunt kościołów i związków wyznaniowych	9	0,2			
10.	Wspólnoty gruntowe	3	0,1			
11.	Grunt powiatów	27	0,6	11.1.	Grunt wchodzący w skład powiatowego zasobu nieruchomości	15
				11.2.	Grunt powiatów przekazane w trwały zarząd oraz grunty, których właściciele nie są znani	12

				11.3.	pozostałe	0
12.	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0			0
13.	Grunty województw (w tym wszystkie z grupy 13.2 przekazane w trwały zarząd oraz grunty, których właściciele nie są znani)	0	0			0
14.	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0			0
15.	Grunty będące przedmiotem własności i władania innych osób	0	0	15.1	Grunty spółek prawa handlowego	0
				15.2	Pozostałe grunty spośród gruntów zaliczonych do 15 grupy	0
	Razem pow. ewidencyjna gminy	4668	100%			

Źródło: na podstawie zestawienia zbiorczego– stan na dzień 01.01.2014r., opracowanego przez Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej.

Zdecydowana większość gruntów na terenie gminy Szulborze Wielkie jest w posiadaniu osób fizycznych - 89,1% powierzchni gminy, z czego przeważającą część stanowią indywidualne gospodarstwa rolne. Załedwie kilka niewielkich działek jest w posiadaniu Agencji Nieruchomości Rolnych, co oznacza, że nie będą one miały większego wpływu na strukturę gospodarstw rolnych. Nie stanowią one również atrakcyjnej oferty na cele inwestycyjne.

Lasy zajmują 19,7% powierzchni gminy, z czego prawie 2/3 stanowi własność osób prywatnych, pozostałe są w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego – Lasów Państwowych.

We władaniu Skarbu Państwa znajduje się również teren zamknięty w użytkowaniu Polskich Kolei Państwowych oraz teren w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie – rzeka Brok.

W posiadaniu gminy Szulborze Wielkie jest ok. 79 ha, czyli załedwie 1,7% powierzchni gminy. Są to przede wszystkim tereny dróg, w tym drogi publiczne oraz tereny usług publicznych – Zespół Szkół, Urząd Gminy, biblioteka w Szulborzu Wielkim. Działki stanowiące własność gminy w miejscowościach: Gostkowo, Brulino-Lipskie, Godlewo-Gudosze oraz Świerze-Leśniewek, a także działka w Grędzicach, której właściciel jest nieustalony, a gmina planuje ją przejąć, gmina ma w planach przeznaczyć na cele usług publicznych (tereny rekreacyjne). Teren po byłej szkole w Godlewie-Gudoszach gmina planuje sprzedać inwestorom prywatnym.

Na cele inwestycyjne mogą być przeznaczone grunty wspólnot gruntowych wsi Szulborze Wielkie, Szulborze-Koty oraz Słup, a także tereny po byłych Kółkach Rolniczych, co przy okazji uregulowałoby stan prawny tych terenów.

Ponadto na terenie gminy znajdują się grunty kościelne oraz powiatu ostrowskiego - grunty wydzielone pod drogi publiczne.

11. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Szulborze Wielkie występują obszary objęte prawną ochroną:

- 1) Na podstawie Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2014r. poz.1153 z późn. zmianami) – na terenie gminy Szulborze Wielkie występują lasy ochronne o powierzchni ok 25 ha;
- 2) Na podstawie Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2013r. poz. 1205 z późn. zmianami) – grunty rolne klas I-III, których ewentualne przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi;
- 3) Na podstawie Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014r. poz. 1446 z późn. zmianami):
 - dwa zabytki wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego:
 - ✓ Dwór w Gostkowie z ok. 1825 r. (nr rej. 239, decyzja z dnia 07.11.1986 r.);
 - ✓ Cmentarz żydowski z okresu II wojny światowej (nr rej. A-446, decyzja z dnia 30.12.1991 r.).
 - po przeprowadzeniu badań w ramach AZP, na terenie gminy zmianie uległa liczba stanowisk archeologicznych – przybyło około 34 stanowisk archeologicznych;
- 4) Na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2014r. poz. 613) – jedno złożo o nazwie Smolewo KN 11392, położone na południowym - zachodzie gminy w okolicy wsi Smolewo - Parcele. W tym samym miejscu znajduje się teren górniczy o powierzchni 33 135 m² oraz obszar górniczy o powierzchni 19 530 m²;

- 5) Pod względem form ochrony przyrody na terenie gminy Szulborze Wielkie w okresie ostatnich 10 lat nie nastąpiły żadne zmiany. Form ochrony przyrody wyznaczonych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody nie było i nadal nie ma.

12. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Starosta powiatu ostrowskiego, zgodnie z przepisami ustawy prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. jest organem prowadzącym obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, jak również terenów, na których występują te ruchy. Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie występuje żadne zarejestrowane osuwisko ani tereny predysponowane do osuwania się mas ziemi. Również wg bazy SOPO w obszarze gminy nie zlokalizowano żadnych osuwisk ani obszarów zagrożonych ruchami masowymi.

Na obszarze gminy nie występują duże deniwelacje terenu, dlatego nie ma predyspozycji do występowania obszarów zagrożonych ruchami masowymi ziemi. W ukształtowaniu terenu gminy Szulborze Wielkie przeważają formy równinne z lekkim nachyleniem w kierunku południowym. Lokalnie występują również obniżenia o lekkim nachyleniu w kierunku den dolinnych.

13. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

- Na obszarze gminy znajduje się jedno złożo o nazwie Smolewo, położone na południowym - zachodzie gminy w okolicy wsi Smolewo-Parcele. Jest to złożo kopaliny kruszywa naturalnego mieszanek żwirowo-piaskowych o powierzchni 1,95 ha i miąższości 3,8 m. Złożo jest czynne i eksploatowane w sposób odkrywkowy. W tym samym miejscu znajduje się teren górniczy o powierzchni 33 135 m² oraz obszar górniczy o pow. 19 530 m².
- Na terenie gminy nie występuje żaden udokumentowany Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP). Najbliższy GZWP znajduje się w odległości ok. 12 km na zachód od terenu opracowania. Jest to zbiornik nr 215 „Subniecka warszawska”, o powierzchni ok. 51 000 km². Zbiornik nie ma opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej.
- Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2014r. poz. 613) kompleksem podziemnego składowania dwutlenku węgla jest podziemne składowisko dwutlenku węgla i otaczające je formacje geologiczne, które mogą mieć wpływ na stabilność i bezpieczeństwo podziemnego składowania dwutlenku węgla. Na terenie gminy nie występuje udokumentowany kompleks podziemnego składowania dwutlenku węgla.

14. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

W miejscu eksploatacji złoża Smolewo KN 11392 znajduje się teren górniczy o powierzchni 33 135 m² oraz obszar górniczy o powierzchni 19 530 m². Obszar górniczy Smolewo znajduje się w rejestrze obszarów górniczych o nr 10-7/7/585, a decyzja Starosty Powiatowego (pow. Ostrow Mazowiecka) ustanawiająca obszar górniczy została wydana 15.01.2008. Samo złożo posiada dokumentację geologiczną z 2007 roku.

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

15.1. Rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim

Pismem nr Gk.671.3.2014 z dnia 03.10.2014 roku Wójt Gminy Szulborze Wielkie zwrócił się do Marszałka Województwa Mazowieckiego, ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa, z prośbą o przekazanie wykazu decyzji wydanych na terenie gminy Szulborze Wielkie, znajdujących się w rejestrze, o którym mowa w art. 57 ust.1 ustawy o p.i.z.p., tj. decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim.

Pismem nr Gk.671.5.2014 z dnia 10.10.2014 roku Wójt Gminy Szulborze Wielkie zwrócił się do Marszałka Województwa Mazowieckiego, Delegatura w Ostrołęce, ul. Piłsudskiego 38, 07-410 Ostrołęka, z prośbą o przekazanie wykazu decyzji wydanych na terenie gminy Szulborze Wielkie, znajdujących się w rejestrze, o którym mowa w art. 57 ust.1 ustawy o p.i.z.p., tj. decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim.

W odpowiedzi Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego w Warszawie, pismem nr W-Z-PP-051.36.14.PM z dnia 22.10.2014r. (wpłynęło 27.10.2014r.) poinformowało, iż w rejestrze prowadzonym przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, nie figurują decyzje wydane w latach 2008-2014 na terenie gminy Szulborze Wielkie.

15.2. Rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie, pismem nr WOOŚ-I.070.097.2014.ARM z dnia 16.10.2014r. (wpłynęło 20.10.2014r.) poinformował, iż nie wydał żadnej decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na terenie zamkniętym, która dotyczyłaby terenu gminy Szulborze Wielkie.

Wojewoda Mazowiecki na terenie gminy Szulborze Wielkie wydał jedną decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego Nr 137/P/2014 z dnia 19.08.2014r. dla przedsięwzięcia polegającego na budowie, rozbudowie, i przebudowie linii kolejowej E-75 wraz z infrastrukturą oraz rozbiórką, na odcinku od km 91.000 do km 107.260.

15.3. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Gmina Szulborze Wielkie zdelimitowana została w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjętego przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dn. 7 lipca 2014 r. (opublikowany w Dz. U. z 2014 r. poz. 6871 z dn. 15.07.2014r.) w granicach Obszaru Ostrołęckiego - jednego z obszarów problemowych o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług.

Obszary o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym dostępie do dóbr i usług, charakteryzują się kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych oraz niskimi zdolnościami wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju. Obszary te wyznaczono na podstawie wskazań projektu Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030, identyfikującej obszary strategicznej interwencji – problemowe (płocko-ciechanowski, ostrołęcko-siedlecki i radomski) w oparciu o zalecenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Obszar Ostrołęcki charakteryzuje:

- bardzo niski poziom PKB na mieszkańca (76,1% średniej krajowej);
- wysokie bezrobocie, w tym również wśród ludzi młodych;
- wysokie ujemne saldo migracji, szczególnie w części zachodniej;
- bardzo słaba dostępność do usług lokalnych.

Gmina Szulborze Wielkie należy do obszaru, który obejmuje tereny:

- o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego wyznaczone w oparciu o wskaźniki z zakresu: kapitału ludzkiego, wykorzystania zasobów pracy, aktywności gospodarczej i inwestycyjnej oraz dostępności infrastrukturalnej – wymagające interwencji polityki regionalnej związanej z realizacją Celu 2.1 KSRR – Wzmacnianie spójności w układzie krajowym;
- o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe wyznaczone przy zastosowaniu wskaźników wskazanych w KSRR (wyliczonych w oparciu o aktualne dane statystyczne) oraz wskaźników uzupełniających przyjętych indywidualnie dla Mazowsza – wymagające interwencji polityki regionalnej związanej z realizacją Celu 2.2 KSRR – Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług (29 powiatów zajmujących 75,4% powierzchni województwa oraz skupiających 42,8% -2,2 mln ludności województwa).

Niezależnie od ogólnych zasad zagospodarowania przestrzennego, wyprowadzonych z ustrojowej zasady zrównoważonego rozwoju, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego ustala zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i o najniższym dostępie do dóbr i usług. Zasady zagospodarowania przestrzennego powinny być ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru, poprawę warunków życia mieszkańców, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Tabela: Zasady zagospodarowania przestrzennego wynikające z planu Województwa Mazowieckiego

Zasady zagospodarowania przestrzennego wynikające z planu Województwa Mazowieckiego	Możliwości na obszarze gminy Szulborze Wielkie
• koncentrację struktur zurbanizowanych w oparciu o lokalne centra osadnicze z wykształconym poziomem usług podstawowych i występowaniem wykształconych przestrzeni	Lokalne centrum osadnicze stanowi pasmo zabudowy wzdłuż dróg powiatowych, obejmujące wsie: Grędzice, Mianówek, Szulborze Wielkie, Janczewo Wielkie, Słup.

publicznych;	
przełamywanie barier i ograniczeń rozwoju wynikających ze słabych zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych obszaru;	Geometria powiązań komunikacyjnych obszaru gminy Szulborze Wielkie nie ulegnie zmianie, konieczna jest poprawa standardu dróg w pierwszej kolejności zapewniających powiązania obszaru gminy z drogami ponadlokalnymi.
rozwój infrastruktury usługowej, głównie z zakresu: edukacji (opieka przedszkolna, dostosowywanie edukacji do istniejącego zapotrzebowania ze strony przemysłu), ochrony zdrowia oraz stacjonarnej opieki długoterminowej i paliatywnej;	Na obszarze gminy Szulborze Wielkie sieć usług publicznych z zakresu edukacji, sprowadza się do placówek oświaty, będących w gestii Samorządu Gminy, skoncentrowanych w Zespole Szkół w Szulborzu Wielkim. Nie przewiduje się lokalizacji usług publicznych wyższego szczebla.
wielofunkcyjne wykorzystanie szans i możliwości tkwiących w zasobach i walorach zagospodarowania przestrzennego: wykorzystanie wartości kulturowych i środowiska przyrodniczego, rozwój turystyki, wykorzystanie pasm przyrodniczo-kulturowych dla rozwoju turystyki;	Gmina Szulborze Wielkie nie posiada szczególnych walorów, które mogłyby stanowić podstawę rozwoju turystyki.
rozwój wykształconych gałęzi przemysłu w oparciu o endogeniczne czynniki, rozwój z wykorzystaniem innowacyjnych technologii;	Gmina Szulborze Wielkie posiada walory dla rozwoju energetyki wiatrowej.
tworzenie pozarolniczych miejsc pracy poprzez rozwój przedsiębiorczości;	Możliwa jest adaptacja nieruchomości gminnych po byłych SKR-ach i budynków dawnych zlewni mleka.
zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą;	W kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy należy wyznaczyć strefy rozwoju zagospodarowania o charakterze wielofunkcyjnym.
rozwój infrastruktury ICT, w tym: sieci szerokopasmowego internetu oraz e- usług;	
rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej (głównie: elektroenergetyczne i wodno-kanalizacyjnej);	Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie przewiduje się budowy systemu kanalizacji zbiorczej.
sukcesywną sanitację terenów o rozproszonej zabudowie: budowie przydomowych oczyszczalni ścieków, wywozie nieczystości do oczyszczalni zbiorczych, tworzeniu systemu zbiórki odpadów stałych;	Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków jest realizowany na obszarze gminy Szulborze Wielkie. System zbiórki odpadów stałych zgodnie z obowiązującymi przepisami jest prowadzony przez gminę.
podnoszenie poziomu produkcji rolnej przez rozwój jej specjalizacji oraz wdrażaniu ekologicznych form produkcji;	Dziedzina niezależna od planowania przestrzennego
ochronę najcenniejszych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed jej nierolniczym zainwestowaniem.	W kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy należy w szczególności wziąć pod uwagę ochronę gleb najwyższych klas – w gminie Szulborze Wielkie tj kl. IIIa i IIIB;.

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią określone na podstawie przepisów odrębnych. Jedynie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków istnieje ryzyko podtopienia zlokalizowanych tam użytków rolnych.

CZĘŚĆ III - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZULBORZE WIELKIE

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów

1.1. Cele rozwoju gminy

1. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i charakter gospodarki zakłada się jako podstawę podejmowanych działań w zagospodarowaniu przestrzennym rozwój zrównoważony, oparty na zasobach gminy i ich racjonalnym wykorzystaniu.
2. Dominującą funkcją gminy Szulborze Wielkie jest i powinna pozostać gospodarka rolna, szczególnie w północno – wschodniej części gminy.
3. Rozwój gospodarki leśnej i wzmacnianie powiązań przyrodniczych o znaczeniu regionalnym w południowo – zachodniej części gminy, to jest na południe od drogi Zaręby – Szulborze Wielkie – Uścianek Dębiana, poprzez zalesianie gruntów najsłabszych klas.
4. Wykorzystanie zasobów środowiska gminy Szulborze Wielkie, szczególnie odnawialnych źródeł energii, lokalizacja zespołów elektrowni wiatrowych oraz innych instalacji i budowli do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
5. Zapewnienie korzystnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w sferach nie związanych z gospodarką rolną.
6. Przygotowanie oferty terenów inwestycyjnych, na których będzie możliwe podejmowanie działalności o zróżnicowanym charakterze, dostosowanym do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i popytu na różne działalności.
7. Stworzenie warunków dla osiągnięcia wyższej jakości środowiska zamieszkania - rozwój zaplecza rekreacyjnego dla mieszkańców gminy.
8. Zapewnienie korzystnych zmian w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, ochrona powiązań przyrodniczych i bioróżnorodności środowiska gminy.
9. Wyeksponowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i zabytków, zachowanie lokalnej tradycji budowlanej.
10. Dostosowanie układu drogowego do nowych warunków wynikających z modernizacji linii kolejowej i ograniczenia liczby przejazdów przez tory kolejowe.
11. Rozwój sieci tras rowerowych, umożliwiających bezpieczne poruszanie się po obszarze gminy tym środkiem lokomocji, w szczególności możliwość bezpiecznego dojazdu dzieci i młodzieży do Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim.

Zagospodarowanie przestrzenne gminy będzie uwzględniać możliwości:

- rozwoju gospodarki rolnej i leśnej na terenach o sprzyjających dla tej gospodarki warunkach;
- lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych;
- rozwoju zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, a także mieszkaniowo usługowej;
- rozwoju działalności gospodarczej na terenach dotychczas wykorzystywanych na te cele oraz na nowych obszarach wskazanych w Studium, w rejonie Szulborza Wielkiego.

1.2. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

1.2.1. Struktura sieci osadniczej

1. Obszarem krystalizującym sieć osadniczą na obszarze gminy Szulborze Wielkie jest pasmo zabudowy obejmujące wsie Szulborze Wielkie i Mianówek, gdzie skupiają się usługi podstawowe, z których korzystają mieszkańcy gminy.
2. Podstawową sieć osadniczą tworzą historycznie wykształcone wsie o skupionej zabudowie: Świerże-Leśniewek, Leśniewo, Grędzice, Janczewo Wielkie, Słup, Uścianek-Dębiana, Janczewo-Sukmanki, Zakrzewo-Zalesie, Smolewo-Wieś, Godlewo-Gudosze, Brulino-Lipskie, Gostkowo.
3. Uzupełnieniem sieci osadniczej są wsie o historycznie wykształconej zabudowie rozproszonej: Słup-Kolonia, Smolewo-Parcele, Helenowo z wybudowaniami, dawniej zwanymi Gumowo-Dobki, część Szulborza Wielkiego – dawniej zwana Grabniak, wybudowania wsi Mianówek, usytuowane po południowej stronie linii kolejowej.

We wszystkich wsiach, w oparciu o potencjał wynikający z istniejącego zagospodarowania, wyznacza się obszary uzupełnień zabudowy wsi o charakterze wielofunkcyjnym. Celem jest zapewnienie korzystnych warunków rozwoju gospodarki rolnej, a także stworzenie możliwości rozwoju innych, pozarolniczych funkcji. Obszary uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym obejmują istniejące układy ruralistyczne, przy zachowaniu zasady kontynuacji rozwoju.

Poza wyznaczonymi obszarami uzupełnień i rozwoju zabudowy dominującą funkcją pozostaje rolnictwo, z możliwością rozbudowy zabudowy zagrodowej w istniejących gospodarstwach rolnych, z uwzględnieniem:

- ograniczeń dla lokalizacji terenów chronionych akustycznie na obszarach stref ochronnych od obszarów, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych;
- zakazu zabudowy na obszarach wyznaczonych korytarzy ekologicznych.

1.2.2. Tereny rozwojowe, oferta inwestycyjna

Rozwój zagospodarowania nie związanego z gospodarką rolną zakłada się w centralnej części gminy, w zespole miejscowości Szulborze Wielkie, Mianówek i Janczewo Wielkie. W Studium wyznacza się:

1. Obszary rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie dopuszcza się lokalizację różnych przedsięwzięć i działalności, w zależności od kształtującego się popytu. Dopuszcza się funkcje mieszkaniowe, w szczególności te powiązane z działalnością gospodarczą, na przykład usługową, a także produkcyjną. Obszary rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym zostały wyznaczone:

- ✓ w Szulborzu Wielkim, przy drodze do wsi Leśniewo, na gruntach wspólnoty wiejskiej wsi Szulborze Koty, o powierzchni około 5,7 ha;
- ✓ w Szulborzu Wielkim, za przystankiem kolejowym, o powierzchni około 7ha;
- ✓ w Szulborzu Wielkim, pomiędzy drogą powiatową nr 2612W relacji Szulborze Wielkie – Czyżew, a linią kolejową, o powierzchni około 12,4 ha oraz po drugiej stronie drogi o pow. 6,5 ha;
- ✓ w Janczewie Wielkim, przy drodze do wsi Janczewo Sukmanki, o powierzchni około 4,3 ha.

2. Obszar rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej, który może być przeznaczony dla różnego typu działalności gospodarczej, z wykluczeniem funkcji mieszkaniowych. Lokalizacja tego obszaru jest przewidziana pomiędzy drogą powiatową nr 2612W, relacji Szulborze Wielkie – Czyżew, a linią kolejową, o powierzchni około 17 ha.

Określone w Studium kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym tworzą możliwości przygotowania oferty terenów inwestycyjnych dla prowadzenia działalności o zróżnicowanym charakterze produkcyjnym i usługowym, gdzie będzie możliwa lokalizacja przedsięwzięć odpowiednio do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i popytu na tereny inwestycyjne.

Obszary rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej wyznacza się również w nawiązaniu do terenów wydobywania kopalin, w związku z planami produkcji materiałów budowlanych na miejscu, w oparciu o wydobywane kopaliny:

- ✓ teren zlokalizowany przy złożu „Smolewo” – dz. nr 91/1, 91/3 obr. Smolewo-Parcele,
- ✓ obszar między drogą powiatową nr 2608, a drogą gminną nr 260912W – dz. 85/2 obr. Zakrzewo-Zalesie.

1.2.3. Obszary przeznaczone na cele usług publicznych

Usługi podstawowe, z których korzystają mieszkańcy gminy koncentrują się w zespole zabudowy wsi Szulborze Wielkie i Mianówek. Znajdują się tam:

- Centrum administracyjne gminy;
- Gminne Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji, z Biblioteką Publiczną i świetlicą wiejską oraz z zespołem rekreacyjnym, w skład którego wchodzi między innymi boisko sportowe i plac zabaw dla dzieci;
- Zespół Szkół, gdzie koncentrują się usługi dla dzieci i młodzieży z zakresu oświaty i wychowania;
- Ośrodek Zdrowia i Straż Pożarna.

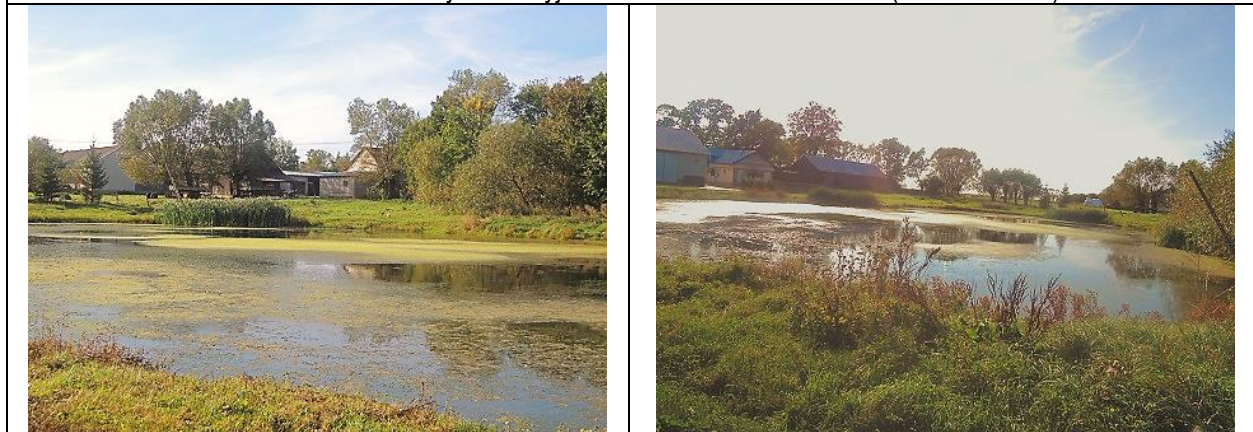
Uzupełnieniem są obszary przeznaczone na cele usług publicznych, w szczególności dla potrzeb zagospodarowania na cele sportowo - rekreacyjne wyznacza się we wsiach:

- Godlewo-Gudosze (działka nr 74): zagospodarowanie terenu nad stawem w centrum wsi;
- Brulino-Lipskie (działka nr 167): zagospodarowanie terenu nad stawem w centrum wsi;
- Gostkowo (działki nr 195, 193, 167): zagospodarowanie doliny rzeki Brok, połączone z rewaloryzacją historycznej drogi we wsi;
- Świerże-Leśniewek (działka nr 144): zagospodarowanie terenu nad stawem w centrum wsi;
- Grędzice (działka nr 73): zagospodarowanie terenu przy drodze powiatowej nr 2612W;
- Szulborze Wielkie (działka nr 196/3): zagospodarowanie terenu przy drodze powiatowej nr 2618W.

Większość wyżej wymienionych terenów położonych jest w centralnej części poszczególnych miejscowości. Niewątpliwie ich zagospodarowanie, będące do dyspozycji wszystkich mieszkańców wsi, w zasadniczy sposób wpłynie na estetyczny wizerunek tych wsi, jak i na znaczącą poprawę jakości środowiska zamieszkania.

Godlewo-Gudosze działka nr 74 – tereny rekreacyjne nad stawem w centrum wsi (stan 09.2014r.)

Brulino-Lipskie, działki nr 167 – tereny rekreacyjne nad stawem w centrum wsi (stan 09.2014r.)

Gostkowo, działki nr 193 i 195 – tereny rekreacyjne nad Brokiem (stan 09.2014r.)

1.2.4. Powierzchniowa eksploatacja kopalin

1. Powierzchniowa eksploatacja kopalin odbywać się będzie na obszarach udokumentowanych złóż kopalin, oznaczonych na rysunku studium – teren górniczy „Smolewo”.
2. Poza obszarami dotychczas rozpoznanych złóż, dopuszcza się lokalizację nowych terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin, które zostały oznaczone na rysunku studium – przy drodze gminnej nr 260912W.
3. Dla terenów przeznaczonych pod powierzchniową eksploatację kopalin, w tym terenu górniczego „Smolewo”, obowiązuje:
 - zapewnienie warunków bezpieczeństwa powszechnego, spełnienie wymogów dotyczących ochrony środowiska, w szczególności optymalna gospodarka złożem, w tym: ochrona złoża i obiektów budowlanych;

- uwzględnienie uwarunkowań zagospodarowania terenów górniczych oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakazu zabudowy w obszarze górniczym z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalni;
 - na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyznaczenie w miarę potrzeb pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją;
 - po zakończeniu eksploatacji wykonanie rekultywacji terenu zgodnie z kierunkiem ustalonym w Studium lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
4. Na terenach wskazanych w studium na inne cele niż rolniczo – leśne, zakłada się rekultywację w kierunku inwestycyjnym zgodnym z docelowym przeznaczeniem terenu, na pozostałym obszarze obowiązuje rekultywacja w kierunku rolnym lub leśnym lub związanym z retencją wody (stawy).

1.3. Tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii

Prawo energetyczne definiuje odnawialne źródła energii jako wszystkie te, które wykorzystują energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, spadku rzek, a także energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, biogazu z oczyszczania ścieków czy rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych – wymienione źródła energii odnawialnej teoretycznie występujące na terenie gminy Szulborze Wielkie.

Gmina Szulborze Wielkie na tle województwa mazowieckiego posiada bardzo dobre warunki dla lokalizacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej z odnawialnych źródeł energii: słońca, wiatru oraz odpadów organicznych roślinnych lub zwierzęcych. Bardzo duży udział gruntów rolnych na obszarze gminy umożliwia pozyskiwanie dużych ilości biomasy w postaci słomy i odpadów z produkcji zwierzęcej. Ponadto ukształtowanie terenu i bardzo niski wskaźnik gęstości zaludnienia, wynoszący ok. 39,4 os./km², predysponują gminę do lokalizowania elektrowni wiatrowych.

1.3.1. Tereny, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW

1. Na terenie gminy Szulborze Wielkie wyznacza się tereny, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię elektryczną z odnawialnego źródła, jakim jest energia wiatru. Dopuszcza się lokalizację nie więcej niż 10 elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW na obszarach wskazanych na rysunku Studium. Na pozostałym terenie wyklucza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW.
2. Granice terenów lokalizacji poszczególnych elektrowni wiatrowych, ustalane na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, winny uwzględniać oddziaływanie elektrowni wiatrowych na środowisko, w szczególności następujące aspekty tego oddziaływania:
 - ze względu na sposób działania elektrowni wiatrowej, tj. obracające się łopaty wirnika elektrowni wiatrowej, które stanowią mechaniczne zagrożenie głównie dla ptaków i nietoperzy (ornitofauny i chiropterofauny);
 - lokalizacja elektrowni wiatrowych na chronionych użytkach rolnych może wpłynąć na zmniejszenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
 - podwyższenie poziomu hałasu w środowisku wynikające z pracy wirnika elektrowni wiatrowej, co wpływa na standard jakości środowiska zamieszkania ludzi.

1.3.2. Strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

Ze względu na prawdopodobne podwyższenie poziomu hałasu w środowisku wynikające z pracy potencjalnych elektrowni wiatrowych, wyznacza się oznaczone na rysunku studium strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, wynikające z poziomu hałasu w środowisku emitowanego przez pracę elektrowni wiatrowych:

- 1) Strefa dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku powyżej 45 dB, obejmuje tereny rolnicze bez zabudowy chronionej akustycznie. W całej strefie obowiązują następujące ograniczenia w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:
 - wyklucza się lokalizację wszystkich terenów, dla których w przepisach odrębnych ustalono dopuszczalny poziom hałasu w środowisku poniżej 45 dB,
 - dopuszcza się dotychczasowy sposób użytkowania terenów (głównie rolnictwo), bez możliwości lokalizacji funkcji mieszkaniowych, także w zabudowie zagrodowej;
- 2) Strefa dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku powyżej 40dB, obejmuje w większości tereny rolnicze z istniejącą zabudową zagrodową oraz pojedyncze budynki zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej. W całej strefie wprowadza się zakaz lokalizacji wszystkich terenów, dla których określono w przepisach odrębnych nieprzekraczalny poziom hałasu w środowisku w wysokości 40dB, w szczególności terenów

zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Zasięg wyznaczonych stref ograniczeń w zabudowie i zagospodarowaniu terenów jest zdeterminowany właściwością tych stref, jaką jest podstawowa przesłanka minimalizacji negatywnego oddziaływania elektrowni wiatrowych w zakresie wymaganej ochrony akustycznej terenów, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2013 poz. 1232 z późn. zmianami) oraz przepisy wydane na podstawie dyspozycji tej ustawy, tj. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112).

Zgodnie z założeniami art. 174 pkt 2 Traktatu Rzymskiego, włączonego do prawa wspólnotowego Traktatem z Maastricht, lepiej jest zapobiegać negatywnemu oddziaływaniu na środowisko, niż je naprawiać i przywracać do stanu poprzedniego, obszary na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych wraz ze strefami ograniczeń w zabudowie i zagospodarowaniu terenów zostały na obszarze gminy Szulborze Wielkie wyznaczone poza zwartymi wsiami, stanowiącymi główne ogniwa sieci osadniczej gminy. Ograniczenia wprowadzone w strefach oddziaływania nie dotyczą kierunków zagospodarowania ustalonych w Studium, a dodatkowo sprzyjają zachowaniu cennej rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Tak wyznaczone obszary, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych wraz ze strefami ograniczeń w zabudowie i zagospodarowaniu terenów zapewniają warunki dla zrównoważonego rozwoju całej gminy Szulborze Wielkie.

1.3.3. Tereny, na których dopuszcza się lokalizację pozostałych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii

1. Lokalizację zagospodarowania przeznaczonego na cele wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii, które wykorzystują energię promieniowania słonecznego, geotermalną, a także energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, biogazu z oczyszczania ścieków czy rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych, z instalacji o mocy powyżej 100kW dopuszcza się na wskazanych w studium obszarach rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej,
- z uwzględnieniem przepisów odrębnych, w tym przepisów dotyczących lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
Strefy oddziaływania ww. instalacji, które wykorzystują energię promieniowania słonecznego, geotermalną, a także energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, biogazu z oczyszczania ścieków czy rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych nie mogą wykraczać poza granice działki, do której inwestor posiada tytuł prawny.
2. Lokalizację instalacji o mocy do 100kW (tzw. mikroźródła), wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, dopuszcza się na terenach zabudowanych lub przeznaczonych pod zabudowę na obszarze całej gminy. Powyższa zasada dotyczy również terenów zabudowy zagrodowej. W zakresie pozyskiwania energii słonecznej postuluje się wykorzystanie dachów budynków oraz terenów o niskiej przydatności rolniczej.
3. Lokalizację biogazowni o mocy powyżej 40kW należy planować poza zwartą zabudową wsi celem uniknięcia konfliktów społecznych, związanych z mogącymi występować uciążliwościami.

1.4. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, melioracje, mała retencja

1.4.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Na terenie gminy należy dążyć do efektywnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, przy jednoczesnej ochronie jej głównych walorów:

- ochrona przed zabudową i zalesieniami zwartych kompleksów gleb klas III i IV. W gminie Szulborze Wielkie najwięcej gruntów ornych znajduje się w trzeciej (IIIa i IIIb) oraz czwartej (IVa i IVb) klasie bonitacyjnej, które łącznie pokrywają ok. 47 % powierzchni gminy (kl.III-23%, kl.IV-23,67%). Są to gleby dobre i średnio-dobre pod względem przydatności do uprawy rolniczej. Występują w północnej i wschodniej części gminy i stanowią o produktywności gospodarki rolnej;
- rozwijanie gospodarki rybackiej i budowę stawów hodowlanych, w szczególności tam gdzie występują słabe gleby na gruntach podmokłych, np. w dolinach cieków: Dopływ spod Smolewa, Dopływ z Godlewa Gudosz, Dopływ w Gąsiorowie, co równocześnie będzie prowadzić do zwiększenia możliwości retencyjnych obszaru gminy Szulborze Wielkie. Lokalizację stawów hodowlanych należy wykluczyć w sąsiedztwie obszaru, na którym dopuszczona jest lokalizacja elektrowni wiatrowych – co najmniej w odległości 200m;
- zalesienia gruntów rolnych klasy bonitacyjnej VI i VIz, czyli bardzo słabych pod względem przydatności dla produkcji rolniczej, o łącznej powierzchni ponad 340 ha;

- ochrona obszarów zmeliorowanych, utrzymanie i rozbudowa systemu melioracji;
- ochrona gleb pochodzenia organicznego.

1.4.2. Zalesienia

Wskaźnik lesistości gminy jest niski i wynosi ok. 19,7%, lasy na obszarze gminy Szulborze Wielkie zajmują powierzchnię ok. 918 ha. W gminie Szulborze Wielkie prawie 7,3% gruntów rolnych o łącznej powierzchni ponad 340ha to grunty klasy bonitacyjnej VI i VIz, czyli bardzo słabe pod względem przydatności dla produkcji rolniczej. Mimo tego zalesienia tych gruntów praktycznie nie są prowadzone, a powierzchnia gruntów pod lasami nie wzrasta. Zwiększanie lesistości powinno odbywać się przy utrzymaniu ciągłości systemów ekologicznych oraz zagospodarowaniu gruntów mało przydatnych dla rolnictwa.

Przez południową część gminy przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym, zapewniający powiązania przyrodnicze pomiędzy obszarami Puszczy Białej i Puszczy Białowieskiej. Wg Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020 przebiegający korytarz ekologiczny został wskazany do zwiększania lesistości w ramach poprawy struktury przyrodniczo-krajobrazowej poprzez kształtowanie sieci leśnych powiązań przyrodniczych.

Na terenie gminy Szulborze Wielkie lokalizacja zalesień powinna przede wszystkim sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także wzmocnieniu powiązań przyrodniczych na obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym, to jest na południe od ciągu dróg Zaręby – Szulborze Wielkie – Uścianek Dębianka. Zalesień powinno dokonywać się przede wszystkim:

- wewnątrz istniejących kompleksów leśnych w obrębie miejscowości: Szulborze Wielkie, Mianówek, Janczewo–Sukmanki, Janczewo Wielkie,
- w pierwszej kolejności na gruntach klasy VIz, VI, rzadziej na klasie V, o ile wokół istnieją już lasy,
- w południowo – zachodniej części gminy, w rejonie miejscowości Janczewo–Sukmanki, Smolewo–Wieś, Zakrzewo-Zalesie, to jest na obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym, w celu zwiększenia jakości i trwałości istniejących powiązań ekologicznych,
- na terenach rekultywowanych w związku z powierzchnią eksploatacją kopalni.

1.4.3. Melioracje

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz na ochronie użytków rolnych przed powodzią (Prawo wodne t.j. Dz.U. z 2012, poz. 145 z późn. zmianami).

Gmina Szulborze Wielkie jest częściowo zmeliorowana. Dotyczy to obrębów: Brulino-Lipskie, Gostkowo, Helenowo, Szulborze-Koty, Szulborze Wielkie, pn. część obrębu Janczewo Wielkie, pn. część obrębu Leśniewo, pn. część obrębu Świerże-Leśniewek oraz pd.- wsch. część obręb Zakrzewo-Zalesie. Są to melioracje szczegółowe, w skład których wchodzi: rowy melioracyjne, rurociągi oraz drenaż. W 2006 roku - obszar poddany melioracji obejmował ok. 1290 ha użytków rolnych, w tym ok. 1120 ha gruntów ornych i ok. 170 ha użytków zielonych (Serafin-Osowiecka A., Program ochrony środowiska dla gminy Szulborze Wielkie na lata 2006-2013, 2006, Szulborze Wielkie).

W celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy, pod koniec roku 2012, na terenie gminy rozpoczęto prace melioracyjne w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych „Pukawka II” gm. Szulborze Wielkie, pow. ostrowski”. Projekt polega na drenowaniu gruntów ornych na powierzchni ok. 450,10 ha, w tym w gminie Szulborze Wielkie w obrębach: Brulino-Lipskie, Godlewo-Gudosze, Słup, Słup-Kolonia, Uścianek-Dębianka, poza gminą Szulborze Wielkie w miejscowościach Godlewo-Warsze, Godlewo Wielkie, Opatowina (gm. Nur). Zadanie współfinansowane jest ze środków europejskich w ramach Działania 125 oraz Schematu II „Poprawianie i rozwianie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” objętego „Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”. Termin zakończenia zadania przewidziany jest na dzień 30 kwietnia 2015r.

1.4.4. Mała retencja

Według informacji zawartych w Programie małej retencji dla Województwa Mazowieckiego (Warszawa, luty 2008) - gmina Szulborze Wielkie położona jest w zasięgu dwóch terenów o różnych potrzebach na zwiększenie retencji. Północna część gminy (Identyfikator ScCW-SW1514) zalicza się do obszaru o bardzo pożądanym zwiększeniu retencji (wysoki priorytet działań w tym kierunku), południowa część gminy (Identyfikator ScCW-SW1505) należy do obszaru, gdzie zwiększenie retencji jest korzystne (występuje tu średni priorytet). Mimo tego w Programie małej retencji, na terenie gminy, nie planuje się powstania żadnego nowego obiektu.

Wg „Programu małej retencji ...” na terenie gminy znajduje się jeden obiekt zaliczony do elementów małej retencji. Jest to staw rybny-kopany (nr 9364/St.k) zlokalizowany na południowy wschód od miejscowości Janczewo Wielkie. Inwentaryzacja zagospodarowania gminy przeprowadzona we wrześniu 2014r. wskazuje, że staw ten nie został zrealizowany.

Zwiększanie retencyjności może odbywać się w drodze różnorodnych działań nietechnicznych, gdzie na uwagę zasługuje w szczególności:

- zwiększanie powierzchni zalesionych. Mimo stosunkowo dużej ilości gruntów słabych klas (VI i VIz) w ciągu ostatnich 10 lat na terenie gminy nie prowadzono zalesień;
- rozwijanie gospodarki rybackiej i budowę stawów hodowlanych, w szczególności tam gdzie występują słabe gleby na gruntach podmokłych, np. w dolinach cieków: Dopływ spod Smolewa, Dopływ z Godlewa Gudosz, Dopływ w Gąsiorowie.

Zgodnie z „Wytocznymi w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych” określonych w Zarządzeniu Nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11 maja 1999 (zn. spr. ZG - 7120 - 2/99) zmieniającego Zarządzenie Nr 11 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 lutego 1995 w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych, „jednym z podstawowych czynników decydujących o trwałości lasów jest ograniczenie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach. W tym celu konieczne jest opracowanie i realizacja planów oraz programów odbudowy małej retencji obejmujących swoim zasięgiem nadleśnictwo lub kilka nadleśnictw wchodzących w skład zlewni, uwzględniających:

- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych. Jest to warunkiem vitalności ekosystemów leśnych i skuteczności ochrony przeciwpożarowej lasu. Brzegi cieków i zbiorników poza obszarami lasów i łąk powinny być zalesiane, obsadzone drzewami i krzewami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń i erozji oraz umocnienia brzegów,
- zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i klimatu lokalnego (mikroklimatu),
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np.: bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne, wraz z ich flora i fauna w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej m. in. poprzez uznanie ich (decyzja wojewody) jako użytki ekologiczne,
- wzmoczenie w ramach uzgodnień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dalszych starań o przywracanie lasów na wylesionych górnych częściach zlewni górskich i w strefach wododziałowych w celu zwiększenia retencji wodnej w lasach, zmniejszania przemieszczania zanieczyszczeń oraz erozji gleb,
- dostosowywanie sposobów zagospodarowania lasów wodochronnych do potrzeb maksymalizacji funkcji, dla których uznane zostały za ochronne”.

1.5. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Tabela: Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Lp.	numer działki	obręb	własność	zagospodarowanie działki
1.	89	Gostkowo	prywatna	zabytkowy dwór drewniany, wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego,
2.	342/1	Gostkowo	prywatna	działka byłego SKR-u, na której znajduje się budynek po dawnej rozlewni mleka
3.	22/2	Godlewo-Gudosze	gminna	działka na której znajduje się budynek dawnej szkoły
4.	216	Janczewo Wielkie	kółka rolniczego w Janczewie Wielkim	działka byłego SKR-u, na którym znajdują się budynki gospodarcze w złym stanie technicznym
5.	282	Janczewo Wielkie	prywatna	nieruchomość nieużytkowana na której znajduje się budynek po dawnej rozlewni mleka
6.	355/1	Leśniewo	prywatna	nieruchomość nieużytkowana na której znajduje się budynek po dawnej rozlewni mleka

1.6. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Zgodnie z decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych, linia kolejowa nr 6 została zakwalifikowana jako teren zamknięty. W granicach terenu zamkniętego znajdują się trzy działki:

- dz. nr 24 (10,84 ha), obr. Brulino-Lipskie;
- dz. nr 482 (14,79 ha), obr. Leśniewo;
- dz. nr 197 (26,97 ha), obr. Szulborze Wielkie.

Dla terenów zamkniętych ustalanych przez ministra właściwego do spraw transportu nie ustala się stref ochronnych. Na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie występują strefy ochronne od innych terenów zamkniętych.

1.7. Inne obszary problemowe

1.7.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie występują:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią określone na podstawie przepisów odrębnych;
- obszary osuwania się mas ziemnych.

1.7.2. Obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kapaliny filar ochronny

Na obszarze opracowania znajduje się jedno złożo o nazwie Smolewo KN 11392, położone na południowym-zachodzie gminy w okolicy wsi Smolewo - Parcele. Obszar górniczy Smolewo znajduje się w rejestrze obszarów górniczych o nr 10-7/7/585, a decyzja Starosty Powiatowego (pow. Ostrów Mazowiecka) ustanawiająca obszar górniczy została wydana 15.01.2008r. Samo złożo zaś posiada dokumentację geologiczną z 2007 roku. Powyższe złożo Smolewo KN11392 nie ma wyznaczonego filaru ochronnego.

1.7.3. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z Nr 41, poz. 412, z późn.zm.), na terenie gminy Szulborze Wielkie nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne.

1.7.4. Obszary położone w sąsiedztwie czynnych cmentarzy

W sąsiedztwie cmentarza obowiązują ograniczenia dla lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dn. 25 sierpnia 1959r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. 1959 nr 52 poz. 315). Odległość zabudowy od cmentarza uzależniona jest od możliwości przyłączenia budynków w sąsiedztwie cmentarza do sieci wodociągowej.

1.7.5. Lokalizacja zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi

Ewentualna lokalizacja zakładu stwarzającego zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi dopuszczalna jest na obszarze rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej, pomiędzy drogą powiatową nr 2612W, relacji Szulborze Wielkie – Czyżew, a linią kolejową. W przypadku wniosku o lokalizację tego typu zakładu, należy w szczególności zapewnić, aby zakład ten był zaprojektowany, wykonany, prowadzony i likwidowany w sposób zapobiegający awariom przemysłowym i ograniczający ich skutki dla ludzi oraz środowiska, a prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku jest obowiązany do zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej.

Na pozostałych terenach jest zabroniona budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy

Wszystkie kierunki i wskaźniki podane w niniejszym rozdziale dotyczące zagospodarowania terenów należy traktować jedynie jako model, a nie obowiązujące ustalenie parametrów. Każdorazowo wskaźniki urbanistyczne należy dostosować do sytuacji w danym miejscu w ramach sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy.

2.1. Zasady kształtowania form zabudowy

W kształtowaniu zabudowy i zagospodarowania na terenach uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym istotna jest ochrona istniejących tradycyjnych form zabudowy i zagospodarowania działek, uporządkowanie i wprowadzenie estetycznych elementów małej architektury oraz zieleni towarzyszącej, przywrócenie oryginalnej, tradycyjnej kolorystyki elewacji i materiału pokryć dachowych, czy też likwidacja szpecących elementów zagospodarowania. Ochrona krajobrazu kulturowego winna odbywać się przez kontynuację wzorców architektonicznych wynikających z istniejącego dziedzictwa historycznego.

2.2. Parametry i wskaźniki urbanistyczne

Podane poniżej wskaźniki należy traktować jako uzupełniające w stosunku do zasad ochrony ładu przestrzennego.

Tabela: Parametry i wskaźniki urbanistyczne

Przepis urbanistyczny	Tereny uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym				Tereny rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym	Tereny rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej
	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowo-usługowa	Zabudowa produkcyjno-usługowa		
Maksymalna intensywność zabudowy	1,0	1,0	1,0	1,5	1,0	2,0
Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej	50%	50%	30%	30%	50%	10%
Minimalna wielkość nowo wydzielanych działek budowlanych w m ²	1000	800	1000	1000	1500	2000

2.3. Zasady lokalizacji reklam i nośników reklamowych

1. Wyklucza się sytuowanie nośników reklamowych poza wskazanymi w Studium terenami uzupełnień zabudowy i rozwoju zabudowy.
2. Na terenach rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym oraz na terenach rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej dopuszcza się sytuowanie nośników reklamowych, przy zachowaniu następujących zasad:
 - wysokość nośnika do 8 m, powierzchnia tablicy reklamowej do 6 m²,
 - maksymalnie jeden nośnik na działce,
 - zachowanie linii zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi sytuowania obiektów wzdłuż dróg.
3. Na terenach uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym dopuszcza się sytuowanie nośników reklamowych:
 - wysokość nośnika do 4 m, powierzchnia tablicy reklamowej do 3 m²,
 - maksymalnie jeden nośnik na działce.
4. Na terenach uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym oraz na terenach rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym nie dopuszcza się sytuowania nośników reklamowych mogących zakłócać warunki mieszkaniowe poprzez emisję światła lub dźwięku.
5. Wyklucza się sytuowanie nośników reklamowych na obiektach małej architektury oraz ogrodzeniach.

2.4. Zasady dotyczące kolorystyki obiektów

1. Na całym terenie obowiązuje ujednolicona kolorystyka pokrycia dachów ograniczona do tonacji naturalnej dachówki ceramicznej, czerwieni, brązów, szarości i czerni; ustalenie to nie dotyczy budynków i budowli infrastruktury technicznej oraz budowli w gospodarstwach rolnych lub leśnych.

2. W odniesieniu do wszystkich obiektów wyklucza się stosowanie jaskrawych kolorów.
3. Dla budynków i budowli infrastruktury technicznej oraz budowli w gospodarstwach rolnych lub leśnych obowiązuje harmonijne dostosowanie kolorystyki obiektów do otaczającego krajobrazu.

2.5. Zasady dotyczące zapewnienia miejsc parkingowych

1. Zalecane wskaźniki zaspokojenia potrzeb parkingowych:
 - a) dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o powierzchni całkowitej domu do 150m² – minimum 2 miejsca parkingowe, dla budynku o powierzchni całkowitej domu powyżej 150m² - dodatkowo minimum 1 miejsce parkingowe na każde następne 50m² powierzchni całkowitej,
 - b) dla zabudowy mieszkaniowej w zabudowie zagrodowej – minimum 2 miejsca parkingowe na jeden budynek mieszkalny, w przypadku świadczenia przez gospodarstwo rolne usług agroturystycznych dodatkowo należy przewidzieć miejsce parkingowe w zależności od ilości pokoi gościnnych przy założeniu 1 miejsca na jeden pokój,
 - c) dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - 1 miejsce parkingowe na mieszkanie,
 - d) hotele i pensjonaty - 2 miejsca parkingowe na 10 miejsc noclegowych,
 - e) dla innych funkcji usługowych obowiązuje zapewnienie miejsc parkingowych w ilości wynikającej z potrzeb, nie mniej niż 1 miejsce na 100m² powierzchni całkowitej obiektu.
2. Miejsca przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wyznacza się w proporcji do liczby miejsc parkingowych wynikających ze wskaźników, o których mowa w pkt 1:
 - a) przy lokalach i obiektach usługowych o powierzchni całkowitej powyżej 100m² należy zapewnić co najmniej 1 miejsce parkingowe, przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową,
 - b) nie mniej niż 2 miejsca, jeżeli liczba miejsc parkingowych, o których mowa w pkt 1 wynosi od 6 do 15,
 - c) nie mniej niż 1 miejsce na każdych kolejnych 15 miejsc parkingowych, o których mowa w pkt 1.
3. Z zapewnienia miejsc postojowych na terenie działki zwalnia się lokale i obiekty usługowe o powierzchni użytkowej do 50m².
4. Dla funkcji usług publicznych dopuszcza się wydzielenie miejsc parkingowych w sposób dowolny w ilości odpowiadającej charakterowi prowadzonej działalności.
5. Obowiązuje zaspokojenie potrzeb parkingowych w granicach działki lub posesji przynależnej do budynku.
6. Tymczasowe obiekty budowlane o funkcjach wywołujących potrzeby parkingowe, a w szczególności obiekty o funkcjach usługowych, podlegają wymogom zapewnienia miejsc postojowych według powyższych zasad.

2.6. Tereny wyłączone spod zabudowy

1. Ze względu na prawdopodobne podwyższenie poziomu hałasu w środowisku wynikające z pracy potencjalnych elektrowni wiatrowych, wyznacza się oznaczone na rysunku studium, strefy dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku:
 - powyżej 45 dB, w której wyklucza się lokalizację wszystkich terenów, dla których w przepisach odrębnych ustalono dopuszczalny poziom hałasu w środowisku poniżej 45 dB, bez możliwości lokalizacji funkcji mieszkaniowych, także w zabudowie zagrodowej;
 - powyżej 40dB, w której wprowadza się zakaz lokalizacji wszystkich terenów, dla których określono w przepisach odrębnych nieprzekraczalny poziom hałasu w środowisku w wysokości 40dB, w szczególności terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
2. Wyznaczona osnowa ekologiczna jest obszarem przestrzeni chronionej przed nową zabudową, za wyjątkiem zmian w przeznaczeniu terenów dopuszczonych w Studium. Na obszarach wskazanych do zabudowy, zasady zagospodarowania terenów pełniących funkcję osnowy ekologicznej określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarach wyznaczonych korytarzy ekologicznych obowiązuje zakaz lokalizacji nowej zabudowy.
3. Obowiązuje ochrona przed zabudową zwartych kompleksów gleb klas III i IV. Są to gleby dobre i średnio-dobre pod względem przydatności do uprawy rolniczej. Występują w północnej i wschodniej części gminy i stanowią o produktywności gospodarki rolnej.

3. Kierunki ochrony przyrody i krajobrazu

3.1. Formy ochrony przyrody i krajobrazu na terenie gminy Szulborze Wielkie

W granicach gminy Szulborze Wielkie nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody określone w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.). Brak jest również pomników przyrody.

Na terenie gminy występują organizmy podlegające ochronie gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów w myśl ww. ustawy (art. 6, ust. 1, pkt 10), a także chronione zwierzęta, głównie ptaki, m.in.: bocian biały, błotniak stawowy i łąkowy. W wodach rzeki Brok występują dwa gatunki ryb chronionych oraz jeden gatunek minoga. Brak informacji na temat roślin i grzybów.

3.2. System osnowy ekologicznej gminy

Głównym elementem polityki przestrzennej w zakresie kształtowania środowiska jest osnowa ekologiczna gminy Szulborze Wielkie. Osnowa ekologiczna to system terenów przyrodniczo aktywnych przenikających obszar gminy Szulborze Wielkie, wykazujący przestrzenną ciągłość, zapewniający przyrodnicze powiązania terenów najbardziej aktywnych przyrodniczo w obrębie gminy jak i powiązania z siecią terenów aktywnych przyrodniczo – korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym. Ciągła przestrzennie osnowa ekologiczna gminy umożliwia migrację roślin oraz zwierząt, zachowanie trwałości populacji, warunkuje utrzymanie względnej równowagi ekologicznej środowiska przyrodniczego i utrzymanie korzystnych warunków życia, a także wzbogaca i urozmaica krajobraz w sensie fizjonomicznym.

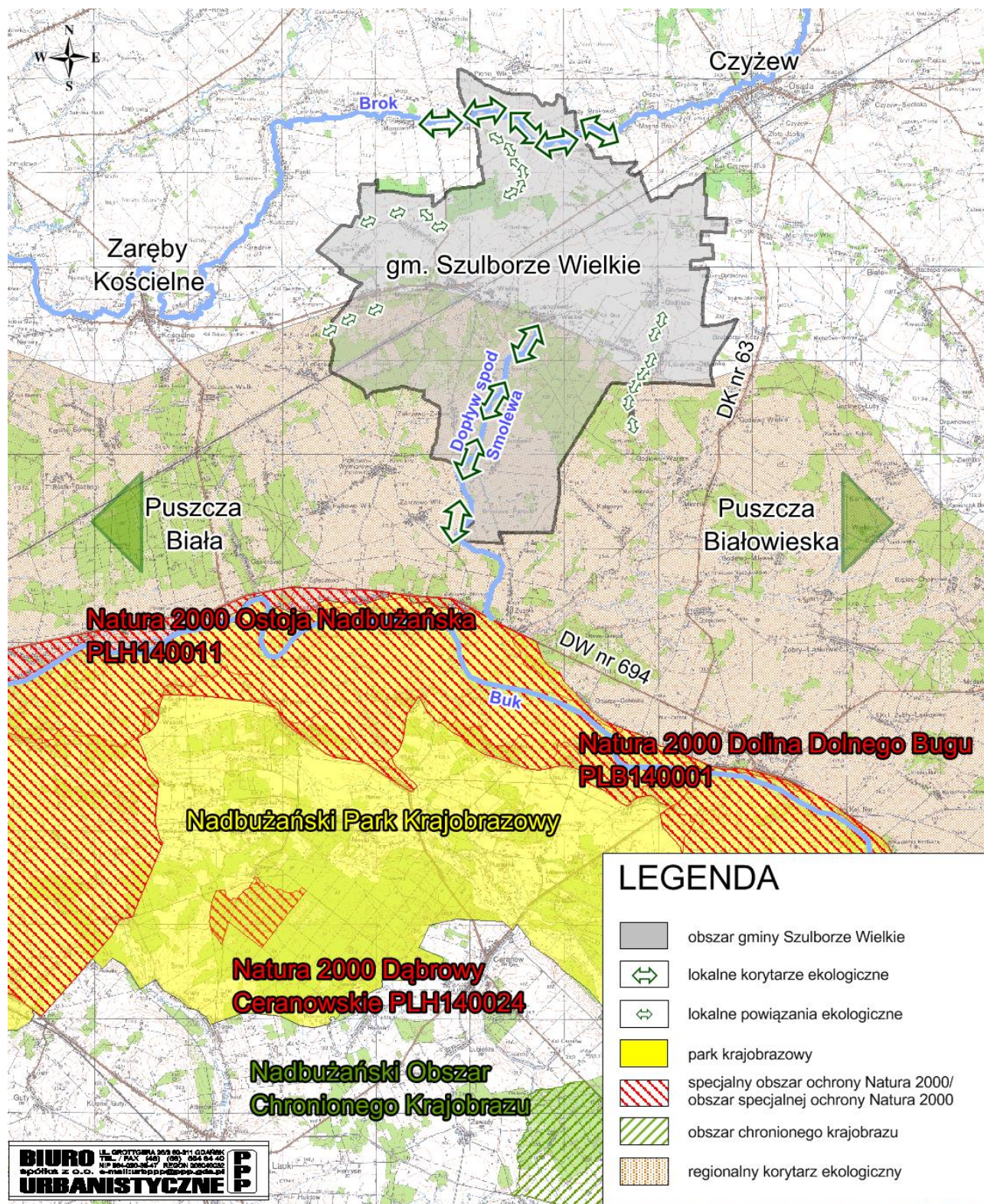
Na terenie gminy Szulborze Wielkie osnowę ekologiczną gminy, tj. ciągły przestrzennie system terenów przyrodniczo aktywnych tworzą:

- korytarz ekologiczny rangi regionalnej, przebiegający przez południową część gminy Szulborze Wielkie, zapewniający powiązania przyrodnicze pomiędzy obszarem Puszczy Białej i Puszczy Białowieskiej, ważny dla migracji, rozprzestrzeniania i wymiany genetycznej roślin i zwierząt. Na obszarze tego korytarza wskazana jest przede wszystkim koncentracja zalesień, wzmacniających powiązania przyrodnicze;
- lokalne korytarze ekologiczne doliny rzeki Brok w północnej części gminy oraz doliny Dopływu spod Smolewa. Na obszarze tych korytarzy wskazane jest:
 - ✓ wprowadzenie zakazu zabudowy. Za Słownikiem Języka Polskiego - zabudowa rozumiana jest jako ogół budynków na terenie,
 - ✓ zachowanie i wzbogacanie różnorodności biologicznej;
- łączniki ekologiczne wzdłuż dolin mniejszych cieków: Dopływ z Godlewa-Godosz, Dopływ z Helenowa, Dopływ z Leśniewa, Dopływ w Gąsiorowie, gdzie przede wszystkim należy dążyć do wzmocnienia powiązań przyrodniczych;
- fragmenty płątów ekologicznych oraz mikropląty ekologiczne kompleksów leśnych, niewielkie kompleksy leśne i zadrzewienia w krajobrazie rolniczym;
- pasma zalesień wzdłuż dolin oraz ciągi użytków zielonych z seminaturalną szatą roślinną, łąki, pastwiska,
- hydrogeniczne zagłębienia terenu, w tym drobne zbiorniki wodne pełniące znaczącą rolę w zróżnicowaniu nisz ekologicznych i w zakresie regulacji retencji wodnej.

Obowiązują następujące zasady kształtowania osnowy ekologicznej:

- zasada ciągłości przestrzennej ekosystemów (w związku ze zdolnością wszystkich organizmów żywych do rozprzestrzeniania się w toku czynnej lub biernej migracji należy tworzyć ciągłe systemy pozbawione barier);
- zasada utrzymania różnorodności świata żywego i nisz ekologicznych (utrzymanie bogactwa przyrody w sensie bogactwa gatunków i określonych stosunków ilościowych między podstawowymi grupami tworzącymi strukturę troficzną ekosystemów oraz utrzymanie różnorodności warunków siedliskowych);
- zasada utrzymania ciągłości w czasie ekosystemów (zniszczenie względnie zrównoważonego ekosystemu i powstanie na jego miejscu podobnego wymaga długiego czasu; pozostałości ekosystemów naturalnych ułatwiają sukcesję);
- zasada adekwatności ekosystemów do warunków abiotycznych (dobrze rozwijają się tylko gatunki i biocenozy dopasowane do warunków abiotycznego środowiska).

SCHEMAT - OSNOWA EKOLOGICZNA GMINY NA TLE POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Wszystkie elementy systemu osnowy ekologicznej wymagają ochrony w sensie terytorialnym i jakościowym. W ich obrębie pożądane są działania pielęgnacyjne (podtrzymywanie aktualnego stanu), restytucyjne (przywracanie naturalnego stanu struktur przyrodniczych) i rewitalizacyjne (wzbogacenie ekologiczne lub zmiana charakteru struktur przyrodniczych).

Wyznaczona osnowa ekologiczna jest obszarem przestrzeni chronionej przed nową zabudową, za wyjątkiem zmian w przeznaczeniu terenów dopuszczonych w Studium. Na obszarach wskazanych do zabudowy zasady zagospodarowania terenów pełniących funkcję osnowy ekologicznej określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenach osnowy ekologicznej gminy obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- a) ochrona istniejących wartości i powiązań przyrodniczych, w szczególności zakaz lokalizacji nowej zabudowy na obszarach wyznaczonych korytarzy ekologicznych,
- b) zachowanie ciągłości przestrzennej i trwałości czasowej zasadniczych elementów środowiska,
- c) zachowanie różnicowania gatunkowego, równowagi ekologicznej i odnawialności zasobów środowiska przyrodniczego,
- d) rozszerzanie i wzmacnianie powiązań przyrodniczych poprzez wprowadzanie zalesień, zachowanie i odtwarzanie naturalnej obudowy biologicznej cieków i zbiorników wodnych przez zadrzewienia, zakrzaczenia, tworzenie nie przeorywanej darni trawiastej oraz wdrażanie dostępnych programów rolno środowiskowych,
- e) wzmacnianie osnowy ekologicznej poprzez ograniczanie barier antropogenicznych, które „przegradzają” korytarze ekologiczne i zaburzają ciągłość przestrzenną systemu osnowy ekologicznej. Nowo powstające obiekty zurbanizowane i infrastrukturalne powinny być „wpasowane” w układ lokalnej osnowy ekologicznej, z zakazem likwidowania jej elementów oraz minimalizacją naruszania jej ciągłości przestrzennej.

4. Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Ochrona zabytków na terenie gminy Szulborze Wielkie

4.1.1. Formy ochrony zabytków

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami), art. 7. - formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie mamy do czynienia z ochroną zabytków wyłącznie w formie wpisu do rejestru zabytków i dotyczy to dwóch obiektów:

- cmentarza żydowskiego z okresu II wojny światowej w Mianówku;
- dworu drewnianego w Gostkowie.

W ewidencji zabytków województwa mazowieckiego, na terenie gminy Szulborze Wielkie, znajdują się wyłącznie powyższe dwa obiekty. W „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2015”, przyjętym uchwałą Nr 42/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 marca 2012 r. nie ma żadnych odniesień do ochrony zabytków znajdujących się na obszarze gminy Szulborze Wielkie. Ostrów Mazowiecka nie posiada powiatowego programu opieki nad zabytkami, wymaganego przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami), a Gmina Szulborze Wielkie nie posiada gminnego programu opieki nad zabytkami.

4.1.2. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków województwa mazowieckiego, strefy ochrony konserwatorskiej

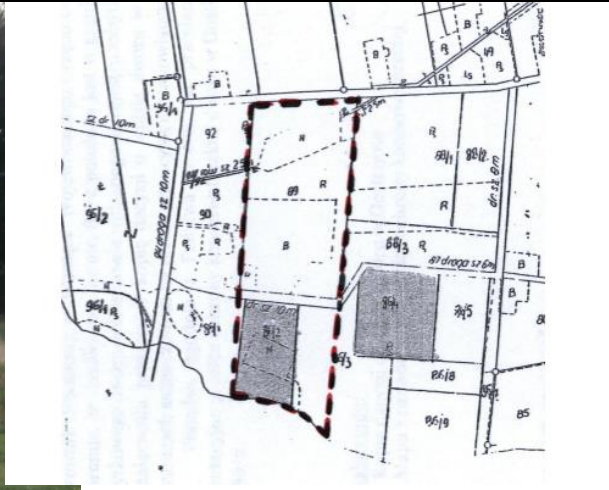
Cmentarz żydowski z okresu II wojny światowej z 1941r., Mianówek, (nr rej. A- 446 z dnia 30.12.1991r.)

Mogiła powstała w miejscu byłego rowu przeciwczołgowego, gdzie latem i jesienią 1941 roku rozstrzelano około 5000 Żydów. W miejscu męczeństwa znajduje się podłużna mogiła w betonowym obramowaniu ogrodzona żelaznym płotem. Przy drodze znajduje się granitowy pomnik wybudowany w 1959 roku z dwoma tablicami z napisem w języku polskim i hebrajskim. Na przeciwnym krańcu mogiły znajduje się drugi pomnik wystawiony w 1964 roku.

	
Granitowy pomnik	----- Granica ochrony konserwatorskiej cmentarza żydowskiego w Mianówku z okresu II wojny światowej

Dwór drewniany w Gostkowie z ok. 1825 roku (nr rej. 239, decyzja z dnia 07.11.1986r)

Dwór jest budynkiem parterowym o rzucie prostokąta, z dachem naczółkowym. Elewacja frontowa od strony rzeki jak i od strony ogrodu została ozdobiona gankami umieszczonymi w osi środkowej, pokryte trójsпадowym dachem. Z budynkiem dworskim sąsiadowały od szczytów dwie oficyny. Jedna mieściła kuchnię, natomiast druga pokoje gościnne. Do dworu dojeżdżało się od zachodu aleją lipową. Budynek dworski otaczał park założony w XVIII wieku. W parku znajdowały się cztery stawy, otaczające łukiem dwór. Park na końcu północno – wschodnim przechodził w sad otoczony drzewami liściastymi. Całe założenie dworsko ogrodowe okres II Wojny Światowej przetrwało w zupełnie dobrym stanie. Dopiero po zakończeniu działań wojennych rozpoczęła się jego dewastacja. Zachował się jedynie budynek dworu przeznaczony na szkołę podstawową, która funkcjonowała w nim od 1946 do 2007 roku. W 2008 roku dwór wraz z terenem wokół niego został zakupiony przez osobę prywatną. Spowodowało to, że na terenie i w budynku rozpoczęły się prace mające na celu odtworzenie stanu sprzed lat. W okolicy dworu na nadrzecznej łące znajduje się kapliczka w formie czworobocznego, wysokiego, murowanego z czerwonej cegły filaru z umieszczoną na nim piaskową rzeźbą św. Jana Nepomucena z 1822 roku. Dwór w Gostkowie jest jednym z nielicznych dworów drewnianych i jako taki stanowi przykład architektury dworskiej na Mazowszu.

	
Dwór w Gostkowie	- - - - Granica ochrony konserwatorskiej dworu w Gostkowie

4.2. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego gminy

1. Na obszarze gminy Szulborze Wielkie ustala się następujące zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:

- 1) zasadę harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowy, w szczególności w

- sposób uwzględniający historyczne rozplanowanie wsi;
- 2) zasadę ochrony zachowanych obiektów o wartości kulturowej, w szczególności przykładów budownictwa drewnianego oraz charakterystycznych obiektów małej architektury, tj. kapliczek i krzyży przydrożnych;
- 3) utrzymanie i wyeksponowanie charakteru wsi o zachowanym historycznym układzie ruralistycznym wraz z zabytkową zabudową;
- 4) rewitalizacja zatartych istotnych elementów rozplanowania wsi, np. dawnej głównej drogi wiejskiej w Gostkowie.

2. Zasada harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowy powinna być realizowana poprzez:

- 1) wkomponowanie nowej zabudowy w istniejący układ topograficzno-przestrzenny;
- 2) dostosowanie nowej zabudowy do historycznych form, w szczególności pod względem kontynuacji zasad lokalnej tradycji budowlanej, detalu architektonicznego, formy oraz kolorystyki i materiałów;
- 3) uzupełnianie ciągów istniejącej zabudowy z ograniczeniem realizacji nowych zespołów zabudowy w otwartym krajobrazie pól i łąk do obszarów wyznaczonych w Studium, na których nastąpi zmiana przeznaczenia terenów, z zachowaniem zadrzewień i zakrzewień przydrożnych i śródpolnych.

3. Ochrona elementów o wartości kulturowej, nie objętych ochroną prawną, winna być podporządkowana niżej wymienionym działaniom:

- 1) dla obiektów architektury:
 - na utrzymaniu istniejącej zabudowy w należytym stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji obiektu i podniesieniem standardu wyposażenia techniczno-użytkowego, z zastrzeżeniami dotyczącymi zachowania w maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzeniu historycznej kompozycji obiektu (wysokość, kształt, układ eksponowanych elewacji, kształt dachu, rozmieszczenie, wielkość i proporcje otworów), zewnętrznego detalu architektonicznego, a także dostosowaniu nowej funkcji i nowego programu użytkowego do specyfiki obiektu,
 - na zachowaniu, w przypadku remontów, historycznego detalu architektonicznego i wyposażenia wnętrz (o ile występują),
 - na zachowaniu historycznych relacji przestrzennych i obiektów wspomagających (np. zabudowa gospodarcza towarzysząca zabudowie siedliskowej) oraz zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których są zlokalizowane;
- 2) dla zabudowy gospodarczej:
 - na utrzymaniu w należytym stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji i podniesieniem standardów wyposażenia,
 - na dopuszczeniu likwidacji zużytych technicznie lub grożących katastrofą budowlaną obiektów, z zaleceniem lokalizacji nowej zabudowy, dostosowanej gabarytem i lokalizacją do zabudowy likwidowanej,
- 3) dla elementów małej architektury, w tym kapliczek, na ochronie przed dewastacją i bieżących pracach konserwacyjnych, z maksymalnym zachowaniem pierwotnego wyrazu architektonicznego.

4.3. Strefy ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych w odniesieniu do następujących wsi lub ich części:

- **Gostkowo** – strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi, wraz z dworem, terenem po założeniu parkowym i założeniu folwarczym;

Wieś Gostkowo składa się z wyraźnych dwóch części. Na północnym brzegu rzeki rozlokował się folwark z dworem i parkiem, po południowej stronie Broku ciągnie się wzdłuż drogi wieś włościańska. Założenie folwarczne przetrwało II wojnę światową w nienajgorszym stanie, ale w latach powojennych zostało mocno zdewastowane, do tego stopnia że jest praktycznie nieczytelne w terenie, oczywiście nie licząc zachowanego dworu.

Układ wsi generalnie jest dobrze zachowany, jednakże pewnemu zatarciu w terenie uległa główna droga przez wieś, biegnąca nad Brokiem, wzdłuż jego południowego brzegu. Rolę głównej drogi przejęła dawna droga rozdzielająca niwę siedliskową od pól. Teraz przy głównej drodze stoją budynki gospodarcze, budynki mieszkalne znajduje się w głębi zagrody. W ramach zagospodarowania terenów rekreacyjnych nad Brokiem wskazana jest rewitalizacja historycznej głównej drogi we wsi. Szczególnie we wschodniej części wsi zachowało się sporo tradycyjnej drewnianej zabudowy: mieszkaniowej i gospodarczej.

- **Leśniewo** - strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi;

Układ wsi to typowa ulicówka z charakterystycznym rozplanowaniem, w tym dobrze zachowaną drogą zastodolną. Ponadto zachowało się kilkanaście tradycyjnych budynków drewnianych, mieszkalnych i gospodarczych.

- **Zakrzewo – Zalesie** - strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi.

W strefach ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych lub ich fragmentów ochronie podlega:

- historyczna kompozycja układu przestrzennego, w tym rozplanowanie zabudowy;
- istniejąca zabytkowa zabudowa i inne elementy zagospodarowania (starodrzew, mała architektura);
- rozplanowanie i przekroje ulic wraz z ich nawierzchniami;
- rozplanowanie i linie zabudowy siedlisk;
- formy architektoniczne zabudowy mieszkalnej i gospodarczej;
- zieleń komponowana związana integralnie z zabytkowym układem.

Obowiązują następujące warunki ochrony:

- zachowanie i rewitalizacja zasadniczych ww. elementów zagospodarowania wsi;
- kontynuacja lokalnej tradycji budowlanej, dostosowanie charakteru nowej zabudowy uzupełniającej do zabytkowego otoczenia.

4.4. Ochrona zabytków archeologicznych

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami) - art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki archeologiczne. Na obszarze gminy łącznie zarejestrowano i wpisano do Ewidencji Nieruchomych Zabytków Archeologicznych 36 stanowisk. Rejestr i ewidencję zabytków archeologicznych prowadzi Mazowiecki Wojewódzki Konserwator zabytków. Uwzględniając podział chronologiczny i kulturowy można stwierdzić, że dominują stanowiska archeologiczne z okresu nowożytnego, następnie – wsie historyczne XV-XIX w. oraz ślady osadnictwa późnośredniowiecznego. Wykaz stanowisk archeologicznych przedstawiono w punkcie 7.3.3. CZĘŚCI II – SYNTeza UWARUNKOWAŃ.

W obszarze stanowisk archeologicznych, gdzie znajdują się zabytki archeologiczne, w przypadku zamiaru realizacji robót ziemnych lub zamiaru dokonania zmiany charakteru dotychczasowej działalności na inną, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego, wskazane jest prowadzenie badań archeologicznych. Badania archeologiczne są to działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

4.5. Kierunki działań związanych z ewidencjonowaniem zabytków i opieką nad zabytkami

1. W celu zabezpieczenia zabytków przed skutkami zagrożeń wynikających z sytuacji kryzysowych na obszarze gminy Szulborze Wielkie obowiązuje plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. W planie tym ujęto 3 obiekty, w tym obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego oraz do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- Cmentarz żydowski z okresu II wojny światowej z 1941 r. w Mianówku,
- Dwór drewniany w Gostkowie z ok. 1825 roku,
- oraz Fragment tzw. „Linii Mołotowa” Zambrowskiego Rejonu Umocnionego, Stały Punkt Oporu „Szulborze”.

Obiekty znajdujące się w planie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego wymagają ustaleń w zakresie ochrony indywidualnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Należy podkreślić, że obiekty zabytkowe, które uwzględnione są w planie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego, a nie figurują w rejestrze zabytków lub nie bierze ich pod uwagę miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, nie są prawnie chronione. Uwzględnienie ich wyłącznie w planie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego ma charakter informacyjny, pomocny przy określaniu i ocenianiu zasobów zabytkowych na terenie gminy oraz w sytuacji określenia sposobu ochrony w przypadku wystąpienia konfliktu zbrojnego.

2. Gminną ewidencję zabytków należy sporządzić zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami). W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W ewidencji zabytków województwa mazowieckiego znajdują się dwa obiekty - zbiorowa mogiła ludności żydowskiej z 1941r. oraz dawny dwór w Gostkowie, czyli obiekty znajdujące się również w rejestrze zabytków województwa mazowieckiego. Natomiast w Ewidencji Nieruchomych Zabytków Archeologicznych województwa mazowieckiego, na obszarze gminy, łącznie zarejestrowano 36 stanowisk. Zasady ochrony tych zabytków regulują przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3. Gminny program opieki nad zabytkami należy sporządzić w oparciu o gminną ewidencję zabytków, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zmianami). Obiektywnie należy stwierdzić, że Gmina Szulborze Wielkie nie jest właścicielem żadnego zabytkowego obiektu. Wszystkie drewniane budynki są własnością prywatną. Właściciele przekształcają je w różny sposób, często bez zachowania tradycyjnych technik budowlanych. Wydaje się, że w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami należałoby położyć nacisk na aspekty edukacyjne, na przykład upowszechnianie tradycyjnych technik budowlanych, umożliwiających zachowanie drewnianego budownictwa w możliwie dobrym stanie technicznym.
4. W miarę sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zasady ochrony krajobrazu kulturowego gminy, w tym zabytków budownictwa i zabytków archeologicznych, będą funkcjonować w formie prawa miejscowego, przyjętego uchwałami Rady Gminy.

5. Stan systemu komunikacji i kierunki jego rozwoju

5.1. Układ drogowy

5.1.1. Drogi według kategorii

Układ dróg publicznych na terenie gminy Szulborze Wielkie tworzą drogi powiatowe i drogi gminne. Powiązania z układem dróg ponadlokalnych zapewniają:

- z drogą krajową nr 63, przebiegającą za wschodnią granicą gminy:
 - droga powiatowa DP 2612 relacji Zaręby Kościelne – Szulborze Wielkie – Czyżew;
 - oraz droga powiatowa DP 2618 relacji Szulborze Wielkie – Janczewo Wielkie – Słup – Uścianek - Dębianka – Godlewo Wielkie;
- z drogą wojewódzką nr 694, przebiegającą w odległości 1,5 km od południowej granicy gminy
 - droga powiatowa DP 2608 relacji Szulborze Wielkie przez Zakrzewo- Zalesie i Smolewo – Parcele do Zuzeli.

Drogi powiatowe

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych (t.j. Dz.U.2013 poz. 260 z późn. zmianami) drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Teren gminy Szulborze Wielkie obsługuje pięć odcinków dróg powiatowych w większości o nawierzchni bitumicznej.

Tabela: Wykaz dróg powiatowych

Lp.	Nr drogi nowy	Nr drogi stary	Przebieg drogi	Klasa drogi	Długość odcinka	Rodzaj nawierzchni
1.	2608 W	23 588	Andrzejewo – Jabłonowo – Leśniewo – Szulborze - Zuzela	zbiorcza	15,920	bitumiczna
2.	2618 W	23 600	Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębianka	lokalna	6,735	bitumiczna
3.	2611 W	23 591	Czyżew - Żelazy Brokovo - Gostkowo-Mianowo	lokalna	4,250	bitumiczna
4.	2612 W	23 592	Czyżew - Zaręby Kościelne - Chmielewo	zbiorcza	17,299	bitumiczna
5.	2616 W	23 598	Zaręby-Koście - Zakrzewo Wielkie – Zakrzewo-Zalesie	lokalna	7,890 1,680	bitumiczna żwirowa

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Ostrowi Mazowieckiej

W dniu 30 grudnia 2013 r. Zarząd Powiatu w Ostrowi Mazowieckiej przyjął uchwałę nr 360/143/13 zmieniającą uchwałę w sprawie projektu planu rozwoju sieci drogowej Powiatu Ostrowskiego na lata 2013 – 2015. Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą planowane są inwestycje, które obejmą następujące drogi przebiegające przez gminę Szulborze Wielkie:

- 2608 W – Andrzejewo – Jabłonowo – Leśniewo – Szulborze Wielkie – Zuzela;
- 2611 W – Czyżew - Żelazy Brokovo - Gostkowo – Mianowo;
- 2618 W – Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębianka.

Drogi gminne

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych (t.j. Dz.U.2013 poz. 260 z późn. zmianami) do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Tabela: Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Szulborze Wielkie

L.p.	Numer drogi	Lokalizacja, przebieg drogi, nazwa ulicy	Długość odcinka [m]	Rodzaj nawierzchni
1	260911W	Smolewo-Wieś – Janczewo-Sukmanki	3050	asfaltowa
2	260912W	Zakrzewo-Zalesie – Janczewo-Sukmanki – Szulborze Wielkie	1290 1270	gruntowa asfaltowa
3	260913W	Janczewo Wielkie – Słup-Kolonia	1090 0,440	asfaltowa gruntowa
4	260914W	Szulborze Wielkie (ul. Kolejowa i ul. Nowa)	0.709	asfaltowa

5	260915W	Szulborze Wielkie (ul. Witosa)	0.200	żwirowa
6	260916W	Szulborze Wielkie - Mianówek	0.470 0,430 1520	asfaltowa żwirowa gruntowa
7	260917W	Leśniewo - Mianówek	1650	gruntowa
8	260918W	Leśniewo - Świerże-Leśniewek	0,985 1020	asfaltowa gruntowa
9	260919W	Grędzice – Świerże-Leśniewek	1380	asfaltowa
10	260924W	Uścianek-Dębiana	0,550 0,600	asfaltowa gruntowa
11	260942W	Słup— Godlewo-Gudosze – Brulino-Lipskie	3750	asfaltowa
12	260943W	Brulino-Lipskie - Helenowo	1820	asfaltowa
13	260944W	Helenowo	0,500	żużlowa
14	260945W	Helenowo - Gostkowo	2250	asfaltowa

Źródło: Urząd gminy Szulborze Wielkie

Drogi gminne na terenie gm. Szulborze Wielkie wymagają doinwestowania i poprawy jakości nawierzchni. W wielu miejscach są one wąskie i niebezpieczne. Poprawa jakości nawierzchni oraz poszerzenie jezdni przyczyniło by się do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

5.1.2. Kierunki rozwoju układu drogowego

Podstawowy i uzupełniający układ drogowy

- 1) Podstawowy układ drogowy zapewnia powiązania z układem dróg ponadlokalnych, powiązania pomiędzy obszarem gminy i otoczeniem oraz powiązania pomiędzy miejscowościami na terenie gminy. Umożliwia on mieszkańcom swobodne przemieszczanie się zarówno po terenie gminy jak i ułatwia przejazd do obszarów sąsiednich. W ten sposób podstawowy układ drogowy łączy wszystkie miejscowości leżące na terenie gminy Szulborze Wielkie z otoczeniem. Drogi tworzące podstawowy układ drogowy winny uzyskać klasę techniczną Z-zbiorcza lub L – lokalna, zgodnie z propozycjami zawartymi w tabeli „Podstawowy układ drogowy”. W ramach modernizacji i przebudowy tych dróg wskazane jest stworzenie sieci tras rowerowych, umożliwiających bezpieczne poruszanie się po obszarze gminy tym środkiem lokomocji, w szczególności możliwość bezpiecznego dojazdu dzieci i młodzieży do Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim.
- 2) Uzupełniający układ drogowy jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania układu drogowego. Poprzez układ uzupełniający mieszkańcy mają dostęp do podstawowego układu drogowego.

Tabela: Podstawowy układ drogowy

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Klasa drogi
1	DP nr 2608 W	Andrzejewo – Leśniewo –Szulborze Wielkie – Zakrzewo Zalesie – Smolewo Parcele – Zuzela – do DW nr 694	zbiorcza
2	DP nr 2612 W	Czyżew – Helenowo – Szulborze Wielkie – Mianówek – Grędzice - Zaręby Kościelne - Chmielewo	zbiorcza
3	DP nr 2618 W	Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębiana – do DK nr 63	lokalna
4	DP nr 2611 W	Czyżew - Żelazy Brokovo - Gostkowo-Mianowo – do drogi DP nr 2608 i GK nr 63	lokalna
5	DG nr 260911W	Smolewo-Wieś – Janczewo-Sukmanki	lokalna
6	DG nr 260912W	odcinek Janczewo-Sukmanki – Szulborze Wielkie	lokalna
7	DG nr 260918W DG nr 260919W	Od drogi DP nr 2608 - Leśniewo - Świerże-Leśniewek - Grędzice	lokalna
8	DG nr 260942W	Słup— Godlewo-Gudosze – Brulino-Lipskie	lokalna
9	DG nr 260943W	Brulino-Lipskie - Helenowo	lokalna
10	DG nr 260945W	Helenowo - Gostkowo	lokalna

Oznaczenia w tabeli:

DP – droga powiatowa , DG – droga gminna

SCHEMAT - UKŁAD KOMUNIKACYJNY GMINY SZULBORZE WIELKIE

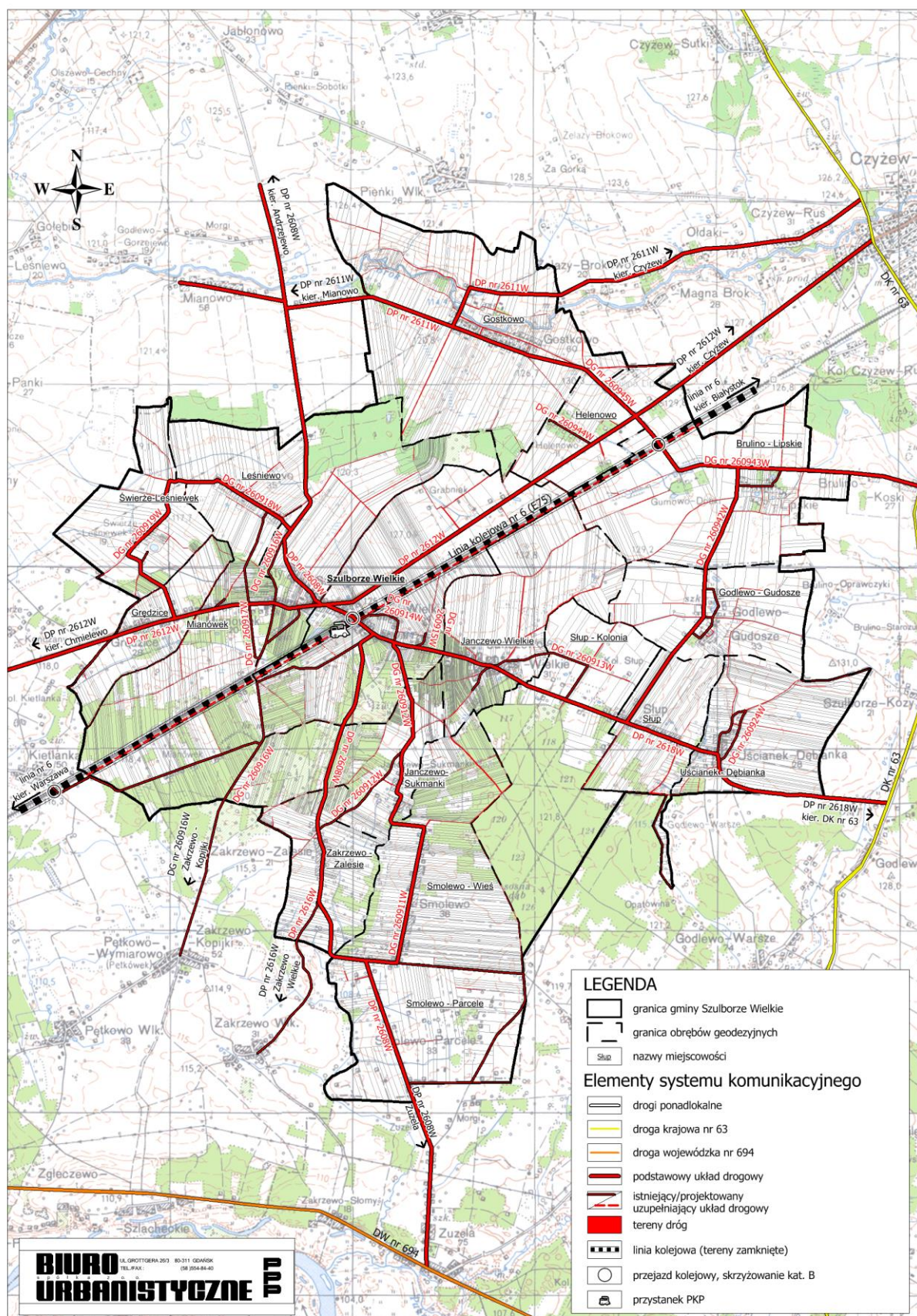

Tabela: Uzupełniający układ drogowy

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	DP nr 2616 W	Odcinek Zakrzewo-Zalesie - Zakrzewo Wielkie
2	DG nr 260912W	Odcinek Janczewo-Sukmanki – Zakrzewo Zalesie
3	DG nr 260913W	Janczewo Wielkie – Słup-Kolonia
4	DG nr 260914W	Szulborze Wielkie (ul. Kolejowa i ul. Nowa)
5	DG nr 260915W	Szulborze Wielkie (ul. Witosy)
6	DG nr 260916W	Odcinek: Szulborze Wielkie – Mianówek do linii kolejowej, po północnej stronie linii kolejowej
7	DG nr 260916W	Odcinek po południowej stronie linii kolejowej, od linii kolejowej w kierunku wsi Zakrzewo Kopijki
8	DG nr 260917W	Leśniewo – Mianówek – (do linii kolejowej bez przejazdu)
9	DG nr 260924W	Uścianek-Dębianka
10	DG nr 260944W	Helenowo
11		Droga we wsi Godlewo - Gudosze
12		Droga we wsi Brulino – Lipskie
13		Droga w Szulborzu Wielkim
14		Droga obsługująca rozproszoną zabudowę we wsi Smolewo – Parcele
15		Droga obsługująca wybudowania wsi Mianówek usytuowane po południowej stronie linii kolejowej , odcinek od wsi Szulborze Wielkie do drogi DG nr 260916W
16		Droga obsługująca wybudowania wsi Mianówek, usytuowane po południowej stronie linii kolejowej, odcinek od drogi DG nr 260916W w kierunku wsi Kopijki do przejazdu kolejowego
17		Projektowana droga serwisowa wzdłuż linii kolejowej, zlokalizowana na terenie kolejowym

Oznaczenia w tabeli:

DP – droga powiatowa , DG – droga gminna

Na układ drogowy w południowo zachodniej części gminy będzie miała wpływ modernizacja linii kolejowej, w szczególności likwidacja przejazdu przez tory w ciągu drogi gminnej nr 26091W. W ramach modernizacji linii kolejowej, na obszarze gminy Szulborze Wielkie, planowane jest zachowanie dwóch skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi:

1) skrzyżowanie w Szulborzu Wielkim na drodze powiatowej nr 2618W, kategoria przejazdu B z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami;

2) skrzyżowanie na drodze gminnej nr 260943W z miejscowości Brulino–Lipskie do Helenowa, kategoria przejazdu B - z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami;

Trzecie skrzyżowanie znajdzie się we wsi Kietlanka. Jest ono istotne dla mieszkańców wybudowań wsi Mianówek, znajdujących się po południowej stronie linii kolejowej, umożliwiając im przejazd na drugą stronę linii kolejowej. W tym rejonie gminy proponuje się rozbudowę uzupełniającego układu drogowego, o odcinek wymieniony w tabeli –poz. 14, czyli droga obsługująca wybudowania wsi Mianówek usytuowane po południowej stronie linii kolejowej, odcinek od wsi Szulborze Wielkie do drogi DG nr 260916W. Wskazany odcinek drogi zapewni połączenie tej części obszaru gminy m.in. z wsią gminną. Ponadto w ramach modernizacji linii kolejowej planowana jest budowa drogi serwisowej wzdłuż torów, na obszarze terenu zamkniętego. Droga ta będzie stanowiła alternatywne rozwiązanie dojazdu do wybudowań wsi Mianówek.

5.2. Linia kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 6 Warszawa – Białystok, kategorii linia magistralna. Linia ta wchodzi w skład linii kolejowej E 75 i I Paneuropejskiego Korytarza Transeuropejskiego, który przebiega od Polski do Finlandii, przecinając państwa bałtyckie Litwę, Łotwę i Estonię. Wzdłuż korytarza położone są duże miasta i stolicy, takie jak Warszawa, Białystok, Kowno, Ryga, Tallin i Helsinki. Korytarz ten tworzy wraz z innymi korytarzami transportowymi sieć korytarzy TEN-T. Jest to dawna linia kolei warszawsko- petersburskiej, która powstała w 1854 roku. Na terenie gminy jest jeden przystanek kolejowy Szulborze-Koty, który powstał w 1950 roku.

W najbliższym czasie planowane jest rozpoczęcie prac związanych z modernizacją tej linii (dostępny jest Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia pt.: „Modernizacja linii kolejowej E 75 na odcinku Warszawa – Białystok – Sokółka. Województwo Mazowieckie”, Warszawa, 2007). Modernizacja będzie polegała na przebudowie linii w celu umożliwienia wzrostu prędkości przejazdów pociągów – do 160km/h dla pociągów pasażerskich, przebudowie lub budowie nowych obiektów inżynierskich, budowie budynków związanych z ruchem kolejowym i peronów, modernizacji/wymianie istniejącej sygnalizacji, przewodów trakcyjnych, urządzeń telekomunikacyjnych.

Linia kolejowa przecina obszar gminy Szulborze Wielkie w centralnej jego części, istotną więc będzie kwestia powiązań komunikacyjnych południowej i północnej części obszaru gminy. W ramach modernizacji linii kolejowej planowane jest zachowanie dwóch skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi.

1) skrzyżowanie w Szulborzu Wielkim na drodze powiatowej nr 2618W, kategoria przejazdu B z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami;

2) skrzyżowanie na drodze gminnej nr 260943W z miejscowości Brulino Lipskie do Helenowa, kategoria przejazdu B - z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami; (Protokół spisany w dniu 09.07.2014 r. z komisji w sprawie zmiany kategorii przejazdu kolejowo-drogowego w km 106,820 na linii kolejowej nr 6 Zielonka - Kuźnica Białostocka - skrzyżowanie torów kolejowych z drogą gminną Helenowo - Brulino-Lipskie, postanowiono zmienić kategorię przejazdu kolejowo-drogowego z kategorii C na kategorię B z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami. Zmiana kategorii przejazdu nastąpi podczas modernizacji linii kolejowej).

Zgodnie z decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych, linia kolejowa nr 6 została zakwalifikowana jako teren zamknięty.

5.3. Trasy rowerowe

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie ma aktualnie żadnych ścieżek ani tras rowerowych. Obowiązujący Plan Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego nie przewiduje na terenie gminy lokalizacji szlaków rowerowych.

Komunikacja rowerowa nie jest wyodrębniona w systemie drogowym i może być realizowana wyłącznie w oparciu o drogi dla ruchu samochodowego.

Plan Odnowy Miejscowości Szulborze Wielkie przewiduje budowę ścieżki rowerowej szlakiem Prymasa Tysiąclecia – księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego w ciągu drogi powiatowej Andrzejewo – Szulborze Wielkie – Zuzela (ulice Bohaterów AK, Jana Pawła II, Wyszyńskiego i Słoneczna). Plan Odnowy Miejscowości Godlewo – Gudosze zakłada utworzenie centrum wsi, które obejmować będzie między innymi wybudowanie chodników i ścieżek rowerowych wokół stawu.

W ramach modernizacji i przebudowy dróg tworzących podstawowy układ drogowy wskazane jest stworzenie sieci tras rowerowych, umożliwiających bezpieczne poruszanie się po obszarze gminy tym środkiem lokomocji, w szczególności możliwość bezpiecznego dojazdu dzieci i młodzieży do Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim.

6. Stan systemów infrastruktury technicznej i kierunki ich rozwoju

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Stopień zwodociągowania gminy na koniec 2004 roku wynosił 21,1%, w chwili obecnej wynosi około 70% (wg informacji z Urzędu Gminy). Nielicznie występują jeszcze indywidualne ujęcia wody. Według danych statystycznych opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny na koniec 2013r. sieć wodociągowa rozdzielcza na terenie gminy Szulborze Wielkie miała długość 40,2 km. Przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych obliczono na 395 sztuk. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2013r. wynosiło 29,9m³ na 1 mieszkańca.

Tabela: Sieć wodociągowa i zużycie wody na terenie gminy Szulborze Wielkie w latach 2004-2013:

	Jedno sztka	2004	2005	2006	2008	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	6,1	18,9	33,2	40,2	40,2	40,2	40,2	40,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zam. zbiorowego	szt.	124	205	345	397	395	395	395	395
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	10,6	15,0	24,4	46,2	57,5	55,4	60,1	53,7
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	395	614	926	985	1031	1013	1011	-
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	5,6	8,1	13,4	26,2	31,1	30,4	33,2	29,9
Korzystających z instalacji ogółem	%	21,1	33,2	51,3	56,0	56,0	56,0	56,0	-

Źródło: www.stat.gov.pl – Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Z powyższej tabeli wynika, iż inwestycje z zakresu budowy sieci wodociągowej na terenie gminy Szulborze Wielkie miały miejsce głównie w latach 2005-2008. W tym okresie wybudowano sieć wodociągową w następujących miejscowościach: Leśniewo, Słup-Kolonia, Słup, Uścianek-Dębianka, Godlewo-Gudosze, Brulino-Lipskie, Gostkowo, Świerże-Leśniewek, Mianówek, Janczewo-Sukmanki, Grędzice, Smolewo-Wieś, Zakrzewo-Zalesie. Miejscowość Helenowo i część Szulborza Wielkiego, wzdłuż drogi powiatowej nr 2612W, nie jest wyposażona w sieć wodociągową. Również zabudowania w południowej części miejscowości Smolewo-Parcele nie posiadają sieci wodociągowej.

W miejscowościach Szulborze Wielkie oraz Janczewo Wielkie funkcjonuje jeszcze stara sieć wodociągowa wykonana z żeliwa w latach 1972-73. W miejscowościach tych sieć wodociągowa w ostatnich latach została rozbudowana, jednak nie zmodernizowana. Na pozostałym terenie gminy sieć wodociągowa jest nowa, wykonana głównie z rur PCV. Na terenie gminy funkcjonuje jedno ujęcie wody zlokalizowane na działkach nr 360/1 360/2 w obrębie gruntów wsi Leśniewo – przy budynku szkoły. Stacja Uzdatniania Wody została zmodernizowana w 2005 roku. Decyzją nr RLO.6223-1-13/07 z dnia 28.01.2008r. Starosta Powiatowy w Ostrowi Mazowieckiej wydał pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych dla potrzeb wodociągu grupowego „Szulborze Wielkie” w ilości: $Q_{dśr} = 699,20\text{m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax} = 29,20\text{m}^3/\text{h}$. Ujęcie składa się z dwóch studni wierconych eksploatowanych przemiennie w układzie podstawowego i awaryjnego źródła lub jednocześnie, przy poborze nie przekraczającym 45m³/h:

- Studnia SW 1A o głębokości 60m i wydajności $Q_e = 45\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 7,1\text{m}$;
- Studnia SW 3A o głębokości 55m i wydajności $Q_e = 45\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 10,9\text{m}$;

o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych dla ujęcia $Q_e = 45\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 10,9\text{m}$.

Teren ujęcia wody jest ogrodzony i odpowiednio oznaczony. Nie wyznaczono stref ochronnych ujęcia wody. Odprowadzenie ścieków popłucznych ze Stacji Uzdatniania Wody odbywa się do ziemi poprzez rów melioracji wodnych szczegółowych położony na dz. 363/2. Termin ważności pozwolenia wodnoprawnego upływa 30.01.2018r.

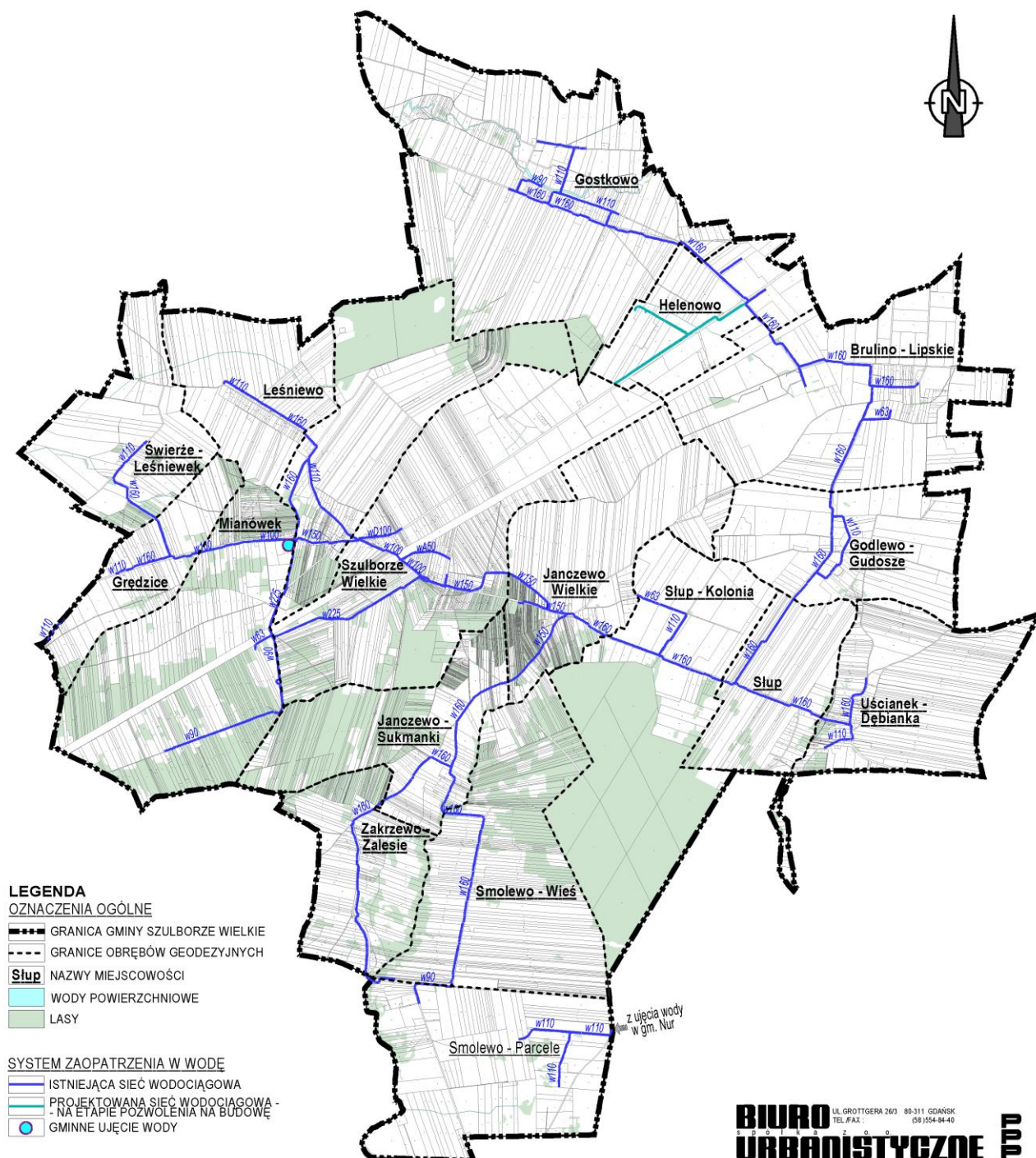
Z ujęcia woda dostarczana jest niemal do wszystkich miejscowości na terenie Gminy Szulborze Wielkie. Jedynie do miejscowości Smolewo-Parcele woda dostarczana jest z ujęcia w gminie Nur.

Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę

1. Rozwój gospodarki wodnej opiera się na wielu czynnikach stanowiących o aktualnym stanie uzbrojenia w sieć i urządzenia wodociągowe, a także planach dotyczących uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Szulborze Wielkie, które stanowią podstawę właściwych działań planistycznych.
2. Gmina nie przewiduje budowy nowych ujęć wody, ujęcie w Szulborzu Wielkim posiada wystarczające rezerwy wydajności.

SCHEMAT - SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZULBORZE WIELKIE

3. Należy dążyć do wymiany istniejących przewodów żeliwnych w miejscowościach Szulborze Wielkie oraz Janczewo Wielkie na rury z tworzywa sztucznego PE lub PVC.
4. Należy uzbroić w sieć wodociągową istniejącą zabudowę w miejscowości Helenowo (sieć wodociągowa na etapie pozwolenia na budowę) oraz zabudowę wzdłuż drogi powiatowej nr 2612W w Szulborzu Wielkim. Należy rozważyć podłączenie do sieci wodociągowej terenów rozproszonej zabudowy w południowej części miejscowości Smolewo-Parcele.
5. Projektowane tereny inwestycyjne w obrębie poszczególnych miejscowości należy zaopatrzyć w wodę z istniejącej sieci wodociągowej po jej rozbudowie. Woda do celów p.poż. będzie dostarczana z istniejących oraz

projektowanych hydrantów p.poż.

6. Obszary rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej będą zaopatrywane w wodę z gminnej sieci wodociągowej po jej rozbudowie. W przypadku lokalizacji przemysłu wodochłonnego (np. celulozowo-papierniczego, chemicznego, włókienniczego, spożywczego itp.) dopuszcza się lokalizację indywidualnych, zakładowych ujęć wody na terenie, do którego inwestor posiada tytuł prawny.
7. Rozbudowę istniejącej sieci wodociągowej należy planować uwzględniając zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zaś trasa projektowanego wodociągu powinna zostać dostosowana do projektowanej bądź istniejącej obsługi komunikacyjnej (przewody należy prowadzić w liniach rozgraniczających drogi) – jeśli jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione.

6.2. Odprowadzanie ścieków komunalnych

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie ma zbiorczego systemu odprowadzenia ścieków komunalnych. Od kilku lat na terenie gminy funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków. Nielicznie występują jeszcze zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki okresowo wywożone są na najbliższy punkt zlewny przy oczyszczalni ścieków w Zambrowie. Zbiorniki bezodpływowe sukcesywnie będą wymieniane na przydomowe oczyszczalnie ścieków, gmina w dalszym ciągu zbiera wnioski mieszkańców na ich budowę.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Szulborze Wielkie następowała w 3 etapach:

- ETAP I - w 2010r. wybudowano 69 sztuk przydomowych oczyszczalni;
- ETAP II - w 2011r. wybudowano 123 sztuk przydomowych oczyszczalni;
- ETAP III - w 2014r. wybudowano 21 sztuk przydomowych oczyszczalni.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków działają na bazie połączonej technologii zanurzonego złoża biologicznego i niskoobciążonego osadu czynnego z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do studni chłonnej lub na bazie osadnika gnilnego z drenażem rozsączającym.

Na realizację przydomowych oczyszczalni ścieków gmina otrzymała dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzec Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” w zakresie gospodarki wodno-ściekowej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

Kierunki rozwoju systemu odprowadzania ścieków komunalnych

1. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2012, poz. 145 z późn. zmianami) w art. 43 ust. 3 i art. 208 ust.2 zobowiązała Ministra Środowiska do sporządzenia „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”, w którym zostały wyznaczone aglomeracje, które powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków. Miejscowości położone na terenie gminy Szulborze Wielkie nie zostały ujęte w ww. Programie i nie zostały objęte aglomeracją.
2. Na terenie gminy nie przewiduje się budowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Od 2010r. na terenie gminy budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków, na realizację których gmina korzysta z dofinansowania Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzec Rozwoju Obszarów Wiejskich.
3. Jako podstawowy system odbioru ścieków ustala się przydomowe oczyszczalnie ścieków, należy dążyć do ograniczenia liczby zbiorników bezodpływowych.
4. Użytkownicy zbiorników bezodpływowych są zobowiązani do zapewnienia ich szczelności. Ścieki bytowe ze zbiorników bezodpływowych należy wywozić wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków z odpowiednio przystosowanym punktem zlewnym.
5. Ścieki przemysłowe, powstające w wyniku procesów produkcyjnych, z istniejących oraz projektowanych terenów przemysłowo – usługowych oczyszczają z wykorzystaniem urządzeń stanowiących własność inwestora w ramach prowadzonej działalności.
6. Ewentualną budowę zbiorczej kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Szulborze Wielkie należy poprzedzić kompleksową analizą i koncepcją rozwiązania gospodarki ściekowej.

6.3. Odprowadzanie wód opadowych

Na terenie gminy wody odprowadzane są powierzchniowo do istniejących w pobliżu cieków i rowów melioracyjnych bądź zagospodarowywane w obrębie poszczególnych terenów zainwestowanych. Prawidłowe stosunki wodne są utrzymywane poprzez system urządzeń melioracji wodnych szczegółowych. W ramach poprawy stosunków wodnych na terenie miejscowości Szulborze Wielkie należy przewidzieć możliwość połączenia rowu melioracyjnego w zachodniej części wsi, przecinającego drogę powiatową nr 2612W, z rowem melioracyjnym biegnącym wzdłuż torów kolejowych.

6.4. Unieszkodliwianie odpadów

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów stałych. Zgodnie z ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 152 poz. 897) na obszarze gminy Szulborze Wielkie został wprowadzony nowy system gospodarki odpadami komunalnymi, który zaczął funkcjonować od 1 lipca 2013 r. Mieszkańcy gminy Szulborze Wielkie zobowiązani są do selektywnej zbiórki odpadów.

Na terenie gminy żadne odpady komunalne nie są poddawane unieszkodliwianiu, są wywożone na składowisko zlokalizowane poza granicami administracyjnymi gminy Szulborze Wielkie, do Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze. Zakład jest po rozbudowie i modernizacji, ma być w nim osiągany wysoki stopień ochrony środowiska, głównie dzięki zastosowaniu bezpiecznej dla środowiska technologii składowania odpadów, zagęszczania odpadów i stosowania przykrycia dziennego, stosowania metod wstępnego przetwarzania odpadów (segregacja, kompostowanie), prowadzenia monitoringu elementów środowiska narażonych na negatywne oddziaływanie eksploatacji instalacji, efektywnego wytwarzania oraz wykorzystywania energii, racjonalnego zużycia wody, surowców i paliw, stosowania technologii bezodpadowych i małodopadowych oraz możliwość odzysku powstałych odpadów.

6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez obszar gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110kV relacji Małkinia-Czyżew-Wysokie Mazowieckie. W pobliżu linii elektroenergetycznych o napięciu 110kV istnieją ograniczenia dotyczące lokalizacji obiektów mieszkalnych oraz miejsc dostępnych dla ludności. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr192 poz. 1883) określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii 110kV, przyjmuje się, w oparciu o obliczenia dokonane dla w/w linii, że bezpiecznymi odległościami budynków mieszkalnych od skrajnych przewodów linii napowietrznych jest ok 20m od osi linii.

Obszar gminy zasilany jest w energię elektryczną z GPZ „Czyżew”. Zasilanie w energię elektryczną istniejących obiektów na terenie gminy odbywa się poprzez rozbudowaną sieć elektroenergetyczną średniego napięcia SN 15kV, za pośrednictwem stacji transformatorowych 15/0,4kV. Z tego systemu zasilana jest sieć 0,4kV, prowadzona bezpośrednio do odbiorców.

Na terenie gminy w 2013r. zapotrzebowanie na energię 787 odbiorców wyniosło 2186780kW/h. Infrastruktura elektroenergetyczna znajdująca się na terenie gminy Szulborze Wielkie umożliwia zaspokojenie potrzeb odbiorców z tego terenu.

Przez teren gminy, w rejonie Gostkowa, przebiega fragment napowietrznej linii średniego napięcia 3kV służącej do zasilania stacji trakcyjnej linii kolejowej relacji Warszawa – Białystok.

Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną

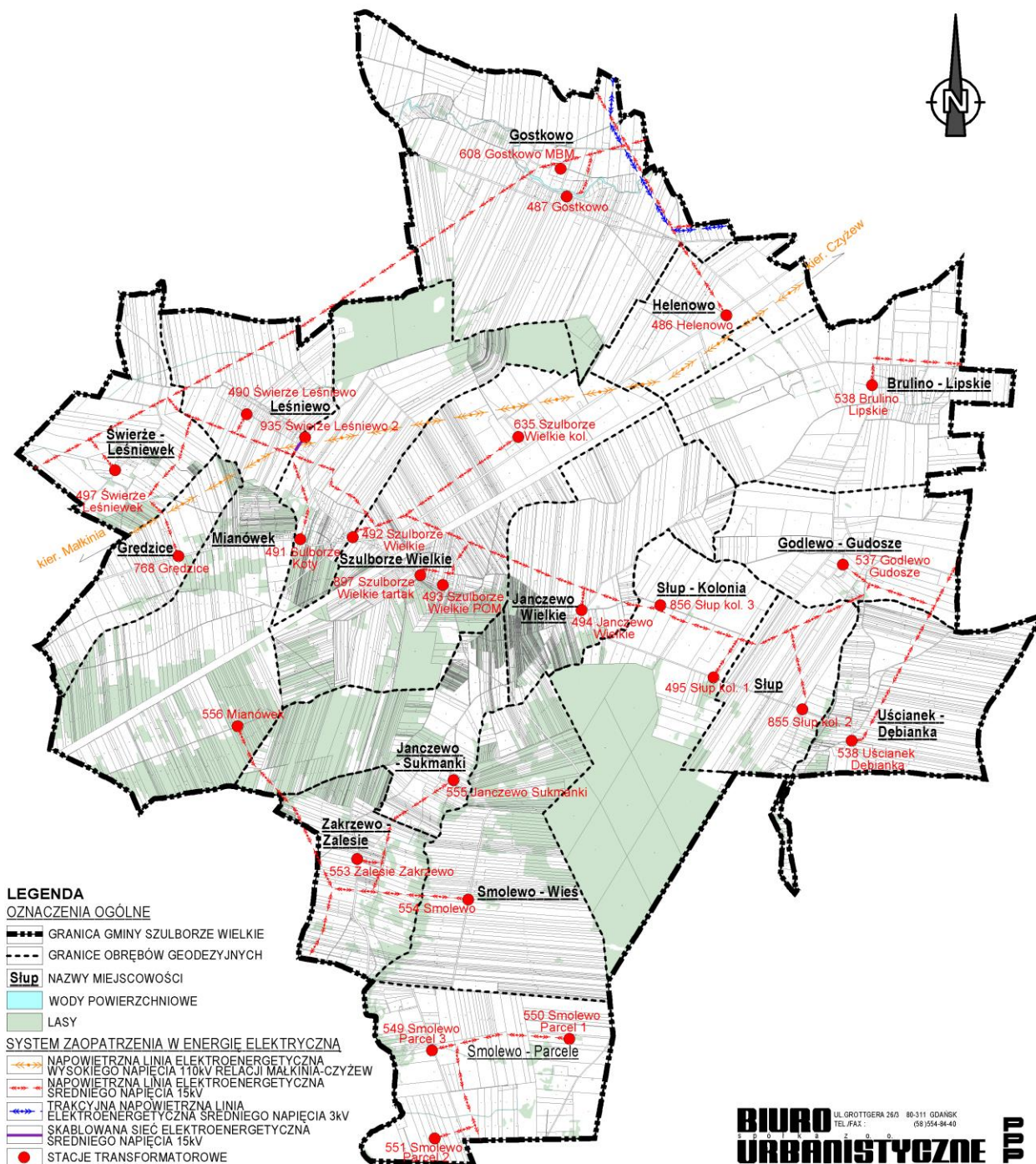
1. Dla gminy Szulborze Wielkie PGE Dystrybucja S.A oddział Białystok przewiduje następujące inwestycje:
 - modernizacja 1,5km linii napowietrznej SN oraz sieci elektroenergetycznej na terenie wsi Uścianek-Dębianka, w ramach której będą wybudowane 2 nowe stacje transformatorowe 15/04kV,
 - modernizacja 2km linii niskiego napięcia i 50 przyłączy napowietrznych,
 - inwestycje rozwoju zależą głównie od zgłaszanych potrzeb odbiorców i zawieranych umów o przyłączenie, zaplanowano budowę 28 nowych przyłączy kablowych i 7 napowietrznych.
2. W celu poprawy parametrów technicznych sieci energetycznej należy dążyć do sukcesywnej wymiany odcinków linii napowietrznej SN oraz wymiany słupów będących w złym stanie technicznym.
3. Polskie Sieci Elektroenergetyczne nie przewidują obiektów elektroenergetycznej sieci przesyłowej 220kV i 400kV.

6.6. Zaopatrzenie w gaz

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie nie występuje sieć gazowa wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia. Mieszkańcy do celów grzewczych korzystają z węgla, oleju opałowego, drewna. W zakresie zaopatrzenia odbiorców w gaz ma miejsce dystrybucja gazu propan-butan, realizowana przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

SCHEMAT - SYSTEM ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SZULBORZE WIELKIE

6.7. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Szulborze Wielkie zaopatrzenie w ciepło opiera się na indywidualnych źródłach ciepła. Na potrzeby ogrzewania wykorzystywane są najczęściej małe systemy grzewcze o mocy do 25kW. Na obszarze gminy nie przewiduje się budowy zcentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło.

6.8. Infrastruktura telekomunikacyjna

1. Na całym terenie dopuszcza się rozwój systemów infrastruktury technicznej z zakresu systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Inwestycje te nie mogą być sprzeczne z przepisami odrębnymi. Rozwój

systemów telekomunikacyjnych jako inwestycji celu publicznego zapewniać powinien techniczną i przestrzenną dostępność do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej.

2. W zakresie telekomunikacji zakłada się:

- rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie, np. rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej,
- zapewnienie pełnej dostępności do łącz telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych, rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

3. Do systemów infrastruktury telekomunikacyjnej zalicza się telekomunikacyjne urządzenia końcowe, linie telekomunikacyjne, kanalizacje kablowe, słupy, wieże, maszty, kable, przewody oraz osprzęt wykorzystywany do zapewnienia telekomunikacji.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym:

Zgodnie z art. 57 ust 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zmianami) Wójt prowadzi rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym. Inwestycja w trakcie realizacji:

- Przebudowa drogi gminnej Janczewo Wielkie – Słup-Kolonia – dec. nr GK.6733.01.2014 z dnia 26.03 2014r.

Projekt planu rozwoju sieci drogowej Powiatu Ostrowskiego na lata 2013-2015:

- Przebudowa drogi powiatowej nr 2608W Andrzejewo – Jabłonowo – Leśniewo -Szulborze Wielkie – Zuzela;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 2611W Czyżew – Żelazy – Brokowo – Gostkowo – Mianowo;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 2618W Szulborze Wielkie – Uścianek-Dębiana.

Plany odnowy miejscowości:

Na obszarze Gminy Szulborze Wielkie obowiązują trzy plany odnowy miejscowości:

- Plan Odnowy Miejscowości Szulborze Wielkie;
- Plan Odnowy Miejscowości Godlewo- Gudosze;
- Plan Odnowy Miejscowości Gostkowo.

W planach odnowy miejscowości określono cele strategiczne, które wiążą się z realizacją zadań wspierających rozwój obszarów wiejskich, zapewniają stałą poprawę warunków życia, zamieszkania i bezpieczeństwa mieszkańców. Wpływają również na promocję turystyki wiejskiej. Inwestycje do zrealizowania bądź w trakcie realizacji przewidziane w Planach Odnowy Miejscowości:

Szulborze Wielkie:

- Utworzenie Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji;
- Wymiana istniejącej sieci wodociągowej w miejscowości Szulborze Wielkie Modernizacja nawierzchni na drogach gminnych;
- Budowa ścieżki rowerowej szlakiem Prymasa Tysiąclecia - księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego (w ciągu drogi powiatowej Andrzejewo - Szulborze Wielkie ulice Bohaterów AK, Jana Pawła II, Wyszyńskiego i Słoneczna).

Godlewo-Gudosze:

- Utworzenie centrum wsi, które obejmować będzie:
 - ✓ uporządkowanie i oczyszczenie stawu,
 - ✓ wybudowanie chodników i ścieżek rowerowych wokół stawu,
 - ✓ wybudowanie oświetlenia ulicznego wokół deptaka,
 - ✓ ustawienie ławeczek i koszy na śmieci,
 - ✓ nasadzenie drzew, krzewów ozdobnych i kwiatów;
- Remont drogi gminnej o nawierzchni nieutwardzonej;
- Ustawienie wiaty przystankowej.

Gostkowo:

- Utworzenie centrum wsi, które obejmować będzie:

- ✓ uporządkowanie i oczyszczenie rzeki,
- ✓ wybudowanie deptaka i ścieżek rowerowych wzdłuż rzeki, wybudowanie oświetlenia ulicznego wokół deptaka, ustawienie ławeczek i koszy na śmieci;
- Przebudowa dróg dojazdowych do pól;
- Ustawienie wiaty przystankowej.

Inne projekty planowane przez Gminę:

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie całej gminy;
- Obszary przeznaczone na cele usług publicznych wyznaczone w studium, budowa zaplecza rekreacyjnego w miejscowościach: Gostkowo, Brulino-Lipskie, Godlewo-Gudosze, Świerże-Leśniewek, Grędzice, Szulborze Wielkie;
- Przebudowa dróg dojazdowych do pól;
- Remonty dróg gminnych;
- Modernizacja oświetlenia ulicznego, w wybranych miejscach.

Wnioski w ramach działania 4.13 „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” - „Małe projekty”

Gmina Szulborze Wielkie, za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania „ZIELONE SIOŁO” złożyła 3 wnioski:

- Rozwój zaplecza rekreacyjnego w miejscowości Świerże-Leśniewek, dz. nr 144;
- Rozwój zaplecza rekreacyjnego w miejscowości Gostkowo, dz. nr 195;
- Rozwój zaplecza rekreacyjnego w miejscowości Grędzice, dz. nr 73.

8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, na obszarze gminy Szulborze Wielkie, wyodrębnione zostały dwie inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- z zakresu gospodarki wodnej i infrastruktury wodno-kanalizacyjnej - budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, zadanie "Pukawka II" gm. Szulborze Wielkie, zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2039;
- z zakresu infrastruktury transportowej, rozwój transportu kolejowego - modernizacja linii E 75 na odcinku Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa - Rembertów - Sadowne - prace przygotowawcze (dokumentacja projektowa i materiały przetargowe), zgodnie z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz Wieloletnim Programem Inwestycji Kolejowych do roku 2015.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wskazuje na powiązania z sąsiednimi województwami, w tym powiązania gminy Szulborze Wielkie z województwem podlaskim w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Powiązania opierać się będą na zagospodarowaniu odpadów w ramach regionu gospodarki odpadami obsługującego pięć gmin z województwa mazowieckiego (Andrzejewo, Boguty Pianki, Nur, Szulborze Wielkie i Zaręby Kościelne) i 45 gmin z województwa podlaskiego.

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie zarówno w rejestrze zadań rządowych, jak i w rejestrze zadań samorządowych, nie ujęto żadnych zadań.

9. Polityka planistyczna na obszarze gminy Szulborze Wielkie

9.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

- na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz obszary przestrzeni publicznej.

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie wyznacza się:

- 1) terenów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości;
- 2) obszarów rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych;
- 3) obszarów przestrzeni publicznych;

– dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

- w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

9.2.1. Plany obowiązujące

Na terenie gminy Szulborze Wielkie nie ma obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie uchwalony na podstawie ustawy o planowaniu przestrzennym z 1984r., zatwierdzony Uchwałą Nr 74/XVIII/94 Rady Gminy w Szulborzu Wielkim z dnia 24.04.1994r. (publ. w Dz.Urz. Woj. Łomżyńskiego Nr 5 poz. 46 z dnia 8.06.1994r.) stracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 roku. Plan ogólny gminy Szulborze Wielkie był kompilacją planów ogólnych gmin, z których utworzono gminę Szulborze Wielkie. Plan tworzył podstawy do prowadzenia gospodarki przestrzennej na obszarze gminy.

9.2.2. Plany w toku

W trakcie opracowania jest jeden plan zagospodarowania przestrzennego – Uchwała Nr 23/VI/2015 Rady Gminy Szulborze Wielkie z dnia 30 czerwca 2015r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie miejscowości Gostkowo oraz Helenowo, gmina Szulborze Wielkie.

9.2.3. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić m.p.z.p.

Na obszarze gminy dopuszcza się eksploatację kopalni - kruszywa, między innymi na obszarach zalesionych. W takim przypadku konieczne jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2014r. poz. 613), nie ma obowiązku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego. Jednakże, jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji będą przewidziane istotne skutki dla środowiska, organy gminy powinny podjąć uchwałę o sporządzeniu do takiego planu (dla całego terenu górniczego lub jego fragmentu).

Dla obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane w miarę pojawiających się potrzeb, polegających na zamiarze przeznaczenia gruntów rolnych klasy III lub gruntów leśnych na cele nierolnicze. Będzie to dotyczyło fragmentów, wyznaczonych w Studium, obszarów uzupełnień zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym.

Na wyznaczonych w Studium obszarach rozwoju zabudowy, w tym:

- obszarach rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym,
- obszarach rozwoju zabudowy mieszkaniowo – usługowej,
- obszarach rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej,

- należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, z dwóch powodów:

- na wszystkich tych terenach mamy do czynienia z fragmentami, które albo są lasami albo niewielkimi kompleksami gleb chronionych, czyli kl.III, dla których uzyskanie zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze i gruntów leśnych na cele nieleśne wymaga zgody, uzyskanej w procedurze sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- realizacja celu jakim jest kształtowanie ładu przestrzennego i racjonalnych struktur przestrzennych.

Zgodnie z polityką zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie jest wykorzystywanie wszystkich dostępnych źródeł energii odnawialnej z zachowaniem przepisów odrębnych oraz w sposób nie naruszający istotnych walorów krajobrazowych: ekologicznych, kulturowych lub estetycznych. Dla instalacji o mocy powyżej 100kW podstawą realizacji inwestycji powinien być miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, sporządzony dla obszaru planowanego przedsięwzięcia, w razie potrzeby wraz ze strefą ewentualnego oddziaływania. W szczególności podstawą lokalizacji elektrowni wiatrowych powinny być miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z ich strefami oddziaływania. Przeznaczenie terenów, gabaryty obiektów, w tym wysokość budowli oraz pozostałe zasady zagospodarowania, ustalone zgodnie z zakresem m.p.z.p. wynikającym z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym winny jednoznacznie wskazywać na ochronę istniejącej i planowanej zabudowy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

CZĘŚĆ IV - UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

1. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie jest dokumentem planistycznym określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy sporządzonym dla jej całego obszaru. Pełni ono istotną rolę w programowaniu rozwoju gminy, a także przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wieloletnich planów inwestycyjnych.

Wstępne analizy, w tym ocena aktualności obowiązującego studium, wykazały konieczność wprowadzenia zmian merytorycznych. Opracowując zmianę studium stwierdzono, iż musi ona obejmować pełny zakres i formę studium, w związku z zmieniającymi się potrzebami i możliwościami rozwoju gminy. W związku z powyższym, niniejszy dokument jest nowym opracowaniem będącym aktualizacją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie, przyjętego uchwałą Nr 63/XVIII/2004 przez Radę Gminy Szulborze Wielkie w dniu 30 listopada 2004 roku.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie określa politykę przestrzenną gminy uwzględniając zasady określone w nadrzędnych opracowaniach oraz uwarunkowania wynikające z analiz przeprowadzonych na potrzeby niniejszego studium, w tym analizy:

- wniosków do studium,
- warunków i jakości życia mieszkańców;
- stanu ładu przestrzennego;
- istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenów;
- stanu środowiska przyrodniczego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków;
- stanu systemu komunikacji i infrastruktury technicznej;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Przyjęto podstawowe cele rozwoju gminy:

- ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i charakter gospodarki zakłada się jako podstawę podejmowanych działań w zagospodarowaniu przestrzennym rozwój zrównoważony, oparty na zasobach gminy i ich racjonalnym wykorzystaniu;
- dominującą funkcją gminy Szulborze Wielkie jest i powinna pozostać gospodarka rolna, szczególnie w północno – wschodniej części gminy;
- rozwój gospodarki leśnej i wzmacnianie powiązań przyrodniczych o znaczeniu regionalnym w południowo - zachodniej części gminy, to jest na południe od drogi Zaręby – Szulborze Wielkie – Uścianek Dębiana, poprzez zalesianie gruntów najsłabszych klas;
- wykorzystanie zasobów środowiska gminy Szulborze Wielkie, szczególnie odnawialnych źródeł energii, lokalizacja zespołów elektrowni wiatrowych oraz innych instalacji i budowli do produkcji energii ze źródeł odnawialnych;
- zapewnienie korzystnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w sferach nie związanych z gospodarką rolną;
- przygotowanie oferty terenów inwestycyjnych, na których będzie możliwe podejmowanie działalności o zróżnicowanym charakterze, dostosowanym do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i popytu na różne działalności;
- stworzenie warunków dla osiągnięcia wyższej jakości środowiska zamieszkania - rozwój zaplecza rekreacyjnego dla mieszkańców gminy;
- zapewnienie korzystnych zmian w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, ochrona powiązań przyrodniczych i bioróżnorodności środowiska gminy;
- wyeksponowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i zabytków, zachowanie lokalnej tradycji budowlanej;
- dostosowanie układu drogowego do nowych warunków wynikających z modernizacji linii kolejowej i ograniczenia liczby przejazdów przez tory kolejowe;
- rozwój sieci tras rowerowych, umożliwiających bezpieczne poruszanie się po obszarze gminy tym środkiem lokomocji, w szczególności możliwość bezpiecznego dojazdu dzieci i młodzieży do Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim.

2. Synteza ustaleń studium

1. Zmiany w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów:

- tereny rozwojowe, oferta inwestycyjna - rozwój zagospodarowania nie związanego z gospodarką rolną zakłada się w centralnej części gminy, w zespole miejscowości Szulborze Wielkie, Mianówek i Janczewo Wielkie. W Studium wyznacza się:
 - ✓ obszary rozwoju zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie dopuszcza się: funkcje mieszkaniowe, w szczególności te powiązane z działalnością gospodarczą, na przykład usługową, a także produkcyjną,
 - ✓ obszar rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej, który może być przeznaczony dla różnego typu działalności gospodarczej, jednakże z wykluczeniem funkcji mieszkaniowych;
- obszary przeznaczone na cele usług publicznych - usługi podstawowe, z których korzystają mieszkańcy gminy koncentrują się w zespole zabudowy wsi Szulborze Wielkie i Mianówek. Uzupełnieniem są obszary przeznaczone na cele usług publicznych, w szczególności dla potrzeb zagospodarowania na cele sportowo - rekreacyjne wyznacza się we wsiach: Godlewo-Gudosze, Brulino-Lipskie, Gostkowo, Świerże-Leśniewek, Grędzice, Szulborze Wielkie.
- powierzchniowa eksploatacja kopalin – poza obszarami dotychczas rozpoznanych złóż, dopuszcza się lokalizację nowych terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin, które zostały oznaczone na rysunku studium – przy drodze gminnej nr 260912W.
- na terenie gminy Szulborze Wielkie wyznacza się tereny, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię elektryczną z odnawialnego źródła, jakim jest energia wiatru. Dopuszcza się lokalizację nie więcej niż 10 elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW na obszarach wskazanych na rysunku Studium. Na pozostałym terenie wyklucza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100kW.

2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna:

- ochrona przed zabudową i zalesieniami zwartych kompleksów gleb klas III i IV. W gminie Szulborze Wielkie najwięcej gruntów ornych znajduje się w trzeciej (IIIa i IIIb) oraz czwartej (IVa i IVb) klasie bonitacyjnej, które łącznie pokrywają ok. 47 % powierzchni gminy (kl.III-23%, kl.IV-23,67%). Są to gleby dobre i średnio-dobre pod względem przydatności do uprawy rolniczej. Występują w północnej i wschodniej części gminy i stanowią o produktywności gospodarki rolnej;
- wskaźnik lesistości gminy jest niski i wynosi ok. 19,7%, lasy na obszarze gminy Szulborze Wielkie zajmują powierzchnię ok. 918 ha. W gminie Szulborze Wielkie prawie 7,3% gruntów rolnych o łącznej powierzchni ponad 340ha to grunty klasy bonitacyjnej VI i VIz, czyli bardzo słabe pod względem przydatności dla produkcji rolniczej. Mimo tego zalesienia tych gruntów praktycznie nie są prowadzone, a powierzchnia gruntów pod lasami nie wzrasta. Zwiększanie lesistości powinno odbywać się przy utrzymaniu ciągłości systemów ekologicznych oraz zagospodarowaniu gruntów mało przydatnych dla rolnictwa.

3. Tereny wyłączone spod zabudowy:

- ze względu na prawdopodobne podwyższenie poziomu hałasu w środowisku wynikające z pracy potencjalnych elektrowni wiatrowych, wyznacza się oznaczone na rysunku studium, strefy dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku:
 - ✓ powyżej 45 dB, w której wyklucza się lokalizację wszystkich terenów, dla których w przepisach odrębnych ustalono dopuszczalny poziom hałasu w środowisku poniżej 45 dB, bez możliwości lokalizacji funkcji mieszkaniowych, także w zabudowie zagrodowej;
 - ✓ powyżej 40dB, w której wprowadza się zakaz lokalizacji wszystkich terenów, dla których określono w przepisach odrębnych nieprzekraczalny poziom hałasu w środowisku w wysokości 40dB, w szczególności terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- wyznaczona osnowa ekologiczna jest obszarem przestrzeni chronionej przed nową zabudową, za wyjątkiem zmian w przeznaczeniu terenów dopuszczonych w Studium.
- obowiązuje ochrona przed zabudową zwartych kompleksów gleb klas III i IV.

4. Ochrona przyrody i krajobrazu:

- w granicach gminy Szulborze Wielkie nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody określone w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 627, z późn. zm.). Brak jest również pomników przyrody;

- na terenie gminy Szulborze Wielkie podstawę ekologiczną gminy, tj. ciągły przestrzennie system terenów przyrodniczo aktywnych tworzą: korytarz ekologiczny rangi regionalnej, lokalne korytarze ekologiczne doliny rzeki Brok, łączniki ekologiczne wzdłuż dolin mniejszych cieków, fragmenty płatów ekologicznych oraz mikroplaty ekologiczne kompleksów leśnych, niewielkie kompleksy leśne i zadrzewienia w krajobrazie rolniczym; pasma zalesień wzdłuż dolin oraz ciągi użytków zielonych z seminaturalną szatą roślinną, łąki, pastwiska, hydrogeniczne zagłębienia terenu, w tym drobne zbiorniki wodne pełniące znaczącą rolę w zróżnicowaniu nisz ekologicznych i w zakresie regulacji retencji wodnej;
- obowiązują następujące zasady kształtowania podstawy ekologicznej: zasada ciągłości przestrzennej ekosystemów, zasada utrzymania różnorodności świata żywego i nisz ekologicznych, zasada utrzymania ciągłości w czasie ekosystemów, zasada adekwatności ekosystemów do warunków abiotycznych.

5. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- na obszarze gminy Szulborze Wielkie mamy do czynienia z ochroną zabytków wyłącznie w formie wpisu do rejestru zabytków i dotyczy to dwóch obiektów wraz ich strefami ochrony konserwatorskiej:
 - ✓ cmentarza żydowskiego z okresu II wojny światowej w Mianówku,
 - ✓ dworu drewnianego w Gostkowie;
 - w ewidencji zabytków województwa mazowieckiego, na terenie gminy Szulborze Wielkie, znajdują się wyłącznie powyższe dwa obiekty.

Na obszarze gminy Szulborze Wielkie ustala się następujące zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:

- ✓ zasadę harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowy, w szczególności w sposób uwzględniający historyczne rozplanowanie wsi;
- ✓ zasadę ochrony zachowanych obiektów o wartości kulturowej, w szczególności przykładów budownictwa drewnianego oraz charakterystycznych obiektów małej architektury, tj. kapliczek i krzyży przydrożnych;
- ✓ utrzymanie i wyeksponowanie charakteru wsi o zachowanym historycznym układzie ruralistycznym wraz z zabytkową zabudową;
- ✓ rewaloryzacja zatartych istotnych elementów rozplanowania wsi, np. dawnej głównej drogi wiejskiej w Gostkowie.
- strefy ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych - na obszarze gminy Szulborze Wielkie wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych w odniesieniu do następujących wsi lub ich części:
 - ✓ Gostkowo – strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi, wraz z dworem, terenem po założeniu parkowym i założeniu folwarcznym,
 - ✓ Leśniewo - strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi,
 - ✓ Zakrzewo – Zalesie - strefa obejmująca historyczny przestrzenny układ wsi.

W strefach ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych lub ich fragmentów ochronie podlega:

- ✓ historyczna kompozycja układu przestrzennego, w tym rozplanowanie zabudowy,
- ✓ istniejąca zabytkowa zabudowa i inne elementy zagospodarowania (starodrzew, mała architektura),
- ✓ rozplanowanie i przekroje ulic wraz z ich nawierzchniami,
- ✓ rozplanowanie i linie zabudowy siedlisk,
- ✓ formy architektoniczne zabudowy mieszkalnej i gospodarczej,
- ✓ zieleń komponowana związana integralnie z zabytkowym układem.
- ochrona zabytków archeologicznych - na obszarze gminy łącznie zarejestrowano i wpisano do Ewidencji Nieruchomych Zabytków Archeologicznych 36 stanowisk W obszarze stanowisk archeologicznych, gdzie znajdują się zabytki archeologiczne, w przypadku zamiaru realizacji robót ziemnych lub zamiaru dokonania zmiany charakteru dotychczasowej działalności na inną, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego, wskazane jest prowadzenie badań archeologicznych.

6. Rozwój systemów komunikacji:

- na układ drogowy w południowo zachodniej części gminy będzie miała wpływ modernizacja linii kolejowej, w szczególności likwidacja przejazdu przez tory w ciągu drogi gminnej nr 26091W. W ramach modernizacji linii kolejowej, na obszarze gminy Szulborze Wielkie, planowane jest zachowanie dwóch skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi:
 - ✓ skrzyżowanie w Szulborzu Wielkim na drodze powiatowej nr 2618W, kategoria przejazdu B z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami;

- ✓ skrzyżowanie na drodze gminnej nr 260943W z miejscowości Brulino–Lipskie do Helenowa, kategoria przejazdu B - z samoczynną sygnalizacją świetlną i półrogatkami.

7. Rozwój systemów infrastruktury technicznej:

- rozbudowę istniejących sieci infrastruktury technicznej należy planować uwzględniając zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z zapotrzebowaniem;
- na terenie gminy nie przewiduje się budowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Od 2010r. na terenie gminy budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków, na realizację których gmina korzysta z dofinansowania Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

CZĘŚĆ V - ZAŁĄCZNIK NR 2 - ROZSTRZYGNIECIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG

**Załącznik Nr 2
do Uchwały Nr 29/VII/2015
Rady Gminy Szulborze Wielkie
z dnia 30 września 2015 r.**

**Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag
do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
gminy Szulborze Wielkie**

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie został opracowany na podstawie uchwały nr 130/XXIX/2014 Rady Gminy Szulborze Wielkie z dnia 9 maja 2014r w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szulborze Wielkie.

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko był wyłożony do publicznego wglądu w dniach 15 lipca 2015r. do 13 sierpnia 2015r., w siedzibie Urzędu Gminy w Szulborzu Wielkim. Dyskusja publiczna nad przyjętymi w studium rozwiązaniami odbyła się w dniu 27 lipca 2015 roku.

Osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, zgodnie z uprawnieniami wynikającymi z art. 11 pkt 11 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zmianami) oraz art. 40 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zmianami), mogły wnosić uwagi dotyczące projektu studium. Wójt Gminy Szulborze Wielkie wyznaczył nieprzekraczalny termin wnoszenia uwag na dzień 03 września 2015 roku.

W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi.

.....
Przewodniczący Rady Gminy